

Over de drempel

Een onderzoek naar armoede in de gemeente
Krimpenerwaard

Rekenkamer Krimpenerwaard
December 2024

Contact met de Rekenkamer:

Telefoon: 14 0182 / 06-57096899

E-mail: Rekenkamer@krimpenerwaard.nl

Website: www.krimpenerwaard.nl/rekenkamer

Inhoud

Voorwoord	4
Bestuurlijke Nota	5
Inleiding	6
Samenvatting	6
Kernboodschap	9
Conclusies	9
Aanbevelingen	10
Reactie College van B&W	12
Nawoord van de Rekenkamer	16
Nota van Bevindingen	17

Voorwoord

Hierbij bieden we ons tweede rapport over armoede aan. In het eerste rapport hebben we de blik naar buiten gericht. We hebben verkend wat de kenmerken van armoede zijn in de gemeente Krimpenerwaard. Hierbij zijn we in gesprek gegaan met diverse organisaties die werkzaam zijn in het veld, om te kijken naar hoe armoede zich manifesteert in de gemeente. In dit tweede rapport hebben we de blik meer naar binnen gericht. We hebben gekeken naar het beleid van de gemeente. Vragen die daarbij aan de orde komen zijn: Welk beleid heeft de gemeente? In hoeverre is dat toegespitst op hoe armoede zich openbaart in de gemeente? Bereikt de gemeente de doelen die ze zich heeft gesteld voor het verminderen en voorkomen van armoede?

De titel van ons rapport is “Over de drempel”. De verklaring van de titel is meervoudig:

- Inwoners kunnen drempels ervaren bij het vragen van (financiële) hulp. Het onderzoek beschrijft welke drempels inwoners ervaren. Dit kunnen drempels zijn bij de inwoner zelf (interne drempels) en drempels die bijvoorbeeld in het aanvraagproces zitten (externe drempels).
- Over de drempel betekent dat de gemeente en organisaties elkaar weten te vinden en samenwerken.
- Het onderzoek beoogt dat inwoners over de drempels heen kunnen stappen om zo de ondersteuning te krijgen waar zij behoefte aan hebben.

Voor dit rapport zijn we in gesprek gegaan met diverse betrokkenen vanuit de gemeente en vanuit de organisaties werkzaam in het veld. Hierbij bedanken we hen voor hun medewerking aan dit onderzoek. Daarnaast zijn we erkentelijk dat het in deze fase van het onderzoek gelukt is enkele inwoners te spreken te krijgen die te maken hebben (gehad) met armoede. Immers, bij beleid en uitvoering draait het allemaal om de inwoners. Praten over armoede is echter niet eenvoudig, omdat het vaak gepaard gaat met schaamte. Wij spreken hierbij dan ook een speciaal woord van dank uit voor de inwoners die bereid waren in gesprek te gaan over dit onderwerp.

René de Bonte
Plaatsvervangend voorzitter Rekenkamer Krimpenerwaard

Bestuurlijke Nota

Inleiding

De Rekenkamer Krimpenerwaard is eind 2022 een onderzoek gestart naar armoede in Krimpenerwaard. De Rekenkamer heeft dit onderzoek in twee fasen uitgevoerd. In de eerste fase heeft de Rekenkamer een verkenning uitgevoerd naar het onderwerp. De vraag die hierbij centraal stond, was hoe armoede zich manifesteert in Krimpenerwaard. De resultaten daarvan zijn besproken in de commissie SBBV in oktober 2023¹. Dit heeft een reeks onderzoeksvragen opgeleverd ten aanzien van hoe het beleid van de gemeente aansluit op de bevindingen uit de verkenning. Deze onderzoeksvragen zijn door de Rekenkamer in samenwerking met een extern onderzoeksbureau onderzocht in de tweede fase van het onderzoek. Voorliggende rapportage geeft de bevindingen van deze fase weer.

De vraag die in deze rapportage centraal staat is:

Wat is de doeltreffendheid en doelmatigheid van het huidige beleid en de huidige maatregelen om armoede te voorkomen of te verminderen?

Om de centrale vraag (en de daarvan afgeleide onderzoeksvragen) te beantwoorden hebben wij gebruikt gemaakt van verschillende onderzoeksmethoden. Het onderzoeksteam heeft een uitgebreide documentstudie gedaan naar het beleid rondom het armoedebeleid in Krimpenerwaard en de daaraan gerelateerde uitvoeringspraktijk. De externe onderzoekers zijn in gesprek gegaan met zeven betrokkenen, waaronder verschillende ambtenaren, de portefeuillehouder, de Adviesraad Sociaal Domein (ASD), de Cliëntenraad en een vertegenwoordiger van één van de kerkgemeenschappen in de gemeente. Daarnaast hebben ze in twee groepsgesprekken gesproken met in totaal acht organisaties die werkzaam zijn in Krimpenerwaard op het gebied van armoede. Zij hebben acht gesprekken gevoerd met inwoners die te maken hebben (gehad) met armoede en/of schulden (“ervaringsdeskundigen”).

Samenvatting

We vatten de bevindingen uit het onderzoek per thema samen. De onderstaande kopjes corresponderen met de hoofdstukken in de Nota van Bevindingen en met de thema's van de deelvragen. Alle deelvragen en de antwoorden daarop vindt u terug in hoofdstuk 8 van de Nota van Bevindingen.

Het integrale beleid

De gemeente Krimpenerwaard hanteert geen concrete definitie van armoede. Zo is bijvoorbeeld niet gedefinieerd bij welke inkomensgrens de gemeente spreekt van armoede. De gemeente werkt binnen het Integraal Beleidskader (IBK), gebaseerd op het zogeheten concept van positieve gezondheid. Positieve gezondheid gaat over het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk zelf regie te voeren. Op basis van het onderwerp Sociaal Economische Status (SES) binnen het IBK heeft de gemeente doelen geformuleerd die gericht zijn op het voorkomen en verminderen van armoede. Hierbij is de kanttekening te plaatsen dat er weliswaar (sub)doelen zijn, maar dat deze breed geformuleerd zijn.

De gemeente probeert met vroegsignalering problematische schulden aan te pakken en streeft naar maatwerk in de uitvoering. Maatwerk kan goed uitpakken voor kwetsbare inwoners, maar heeft ook het risico in zich van ongelijke behandeling, waardoor de toetsing door meerdere medewerkers van de gemeente essentieel wordt.

De ervaringsdeskundigen die gesproken zijn bij dit onderzoek beschrijven diverse drempels die zij ervaren bij het doen van een aanvraag voor een regeling of voorziening. Zo vormen schaamte en angst om fouten te maken bij een aanvraag een drempel, zeker na de Toeslagenaffaire. Daarnaast vinden zij

¹ De resultaten vindt u hier:

https://channel.royalcast.com/gemeentekrimpenerwaard/#!/gemeentekrimpenerwaard/20231010_2

de aanvraagprocedures vaak complex. De gemeente schat dat 90% van de aanvragen voor ondersteuning niet direct compleet is of aanvullende informatie nodig heeft. Een moeilijk te navigeren website en onbekendheid met regelingen zijn ook drempels voor de inwoners. Uit gesprekken met de ervaringsdeskundigen blijkt dat zij soms willekeur ervaren, waarbij de gekregen informatie en de snelheid van afhandeling afhankelijk is van de medewerker. De gemeente onderkent bovenstaande drempels en heeft stappen gezet om deze te verlagen, zoals het vereenvoudigen van brieven in samenwerking met de Cliëntenraad. Daarnaast probeert de gemeente drempels te verlagen door dorps- en cultuurhuizen te ondersteunen en maatschappelijke activiteiten in de kernen te subsidiëren, zodat inwoners elkaar laagdrempelig kunnen ontmoeten en ondersteunen.

Op het gebied van doorlooptijden laat de gemeente een positief beeld zien. In 2023 voldeed de gemeente in 97% van de gevallen aan de wettelijke doorlooptijden voor aanvragen en ook daarvoor waren de doorlooptijden over het algemeen kort. Daarentegen is het minimabeleid van de gemeente relatief minder ruimhartig in vergelijking met andere gemeenten. De inkomensgrenzen van het minimabeleid gaan veelal tot 120% van het wettelijk sociaal minimum en tot 130% voor kindregelingen.

Aandacht voor specifieke kwetsbare groepen

In 2021² waren er in de gemeente Krimpenerwaard 1.900 mensen onder de lage-inkomensgrens, 2.500 mensen met 110% van het sociaal minimum, 3.300 met 120% van het sociaal minimum en 4.300 met 130%. Ten opzichte van referentiegemeenten is het aantal inwoners met een laag inkomen in de gemeente Krimpenerwaard vergelijkbaar. Twee eigenschappen van deze groep komen in de vergelijking wel naar voren: onder de mensen met een laag inkomen zijn er relatief veel minderjarige kinderen en relatief veel personen met een uitkering (aangeduid als overdrachtsinkomen).

Er is een gevarieerd en ruim aanbod aan regelingen en voorzieningen. Met de kindregelingen richt de gemeente zich op minderjarige kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen. Met initiatieven zoals *KrimpenerwaardWerkt* helpt de gemeente inwoners die in een uitkeringssituatie zitten aan werk en helpt ze hun positie op de arbeidsmarkt te versterken. De gemeente probeert zowel zzp'ers, ouders als langdurige minima actief te benaderen. Er is geen specifiek beleid voor dak- en thuislozen.

Het netwerk van samenwerkingen

Er zijn veel maatschappelijke organisaties actief in Krimpenerwaard die samenwerken op het gebied van armoedebestrijding. Het netwerk rond armoede en schulden in de gemeente heeft een uitgebreid aanbod. Het Sociaal Preventieteam is hierin een zichtbare samenwerkingsvorm tussen de verschillende maatschappelijke organisaties. Via het Sociaal Preventieteam is de gemeente bezig om een uniforme, integrale toegang te organiseren, zodat inwoners niet doorverwezen hoeven te worden en dus direct kunnen worden geholpen. Ook ziet de gemeente de kerkgemeenschappen als mogelijke partners bij de vroegsignalering van armoede.

Belangrijke verbinders in het netwerk zijn Team Sportservice (het sport- en cultuurloket voor de gemeente), de brugfunctionaris als aanspreekpunt op basisscholen, dorps- en cultuurhuizen en bibliotheken. Zij helpen inwoners vanuit een breder perspectief en spelen een belangrijke rol in de praktijk rond positieve gezondheid. Tevens zijn er deelnetwerken voor statushouders en schuldhulpverlening.

Toch blijkt dat niet alle organisaties in het netwerk goed op de hoogte zijn van elkaars aanbod. Mede daardoor verwijzen ze niet altijd naar elkaar door, daar waar dat wel nodig zou zijn. Het volledige netwerk van mogelijkheden en samenwerkingen op het gebied van armoede en schulden in de gemeente Krimpenerwaard is daarmee niet volledig overzichtelijk voor organisaties en voor inwoners.

Omgaan met de unieke eigenschappen van de gemeente Krimpenerwaard

De gemeente Krimpenerwaard heeft unieke kenmerken die zowel uitdagingen als kansen bieden op het gebied van armoede.³ Ten eerste heeft de gemeente elf kernen waar grote afstanden tussen zitten. Dit

² Dit was de meest recente data beschikbaar ten tijde van het onderzoek.

³ Deze zijn beschreven in de rapportage van het eerste deel van dit onderzoek, de verkenning.

leidt tot een risico op vervoersarmoede. Om dit tegen te gaan, biedt de gemeente op dit moment een regeling voor gratis openbaar vervoer voor mensen met een laag inkomen. Dit is een regeling die nog niet algemeen bekend lijkt te zijn onder de inwoners van de gemeente die dit nodig hebben.

Ten tweede is er met name in de kleine kernen sprake van een sterke sociale samenhang. Dit kan ervoor zorgen dat mensen zich schamen om hulp te vragen. De gemeente speelt hierop in door ruimte (in de vorm van dorps- en cultuurhuizen) en subsidie te bieden aan maatschappelijke activiteiten in alle kernen. De sociale samenhang zorgt er daarentegen wel voor dat er gemeentebreed een grote bereidheid om elkaar te helpen.

Ten derde is er sprake van hulp aan mensen in armoede door de (sociale verbanden in) kerken, door vrijwilligerswerk en collectes. De gesproken kerkgemeenschap zou graag meer kennis hebben van het gemeentelijke aanbod en werkt graag met de gemeente samen om de kerkleden de best mogelijke hulp te bieden. De kerkgemeenschappen hebben vooralsnog geen duidelijke rol in het 'netwerk' van armoedebestrijding.

Het vierde en vijfde kenmerk van Krimpenerwaard (zoals hierboven beschreven bij de aandacht voor kwetsbare groepen) is dat er in Krimpenerwaard ten opzichte van vergelijkbare gemeenten een relatief hoog aandeel minderjarige kinderen in huishoudens met een laag inkomen woont en dat er relatief veel personen met een overdrachtsinkomen zijn. De gemeente speelt op beide groepen in met diverse regelingen.

Het bereiken van de gestelde doelen

De gemeente hanteert een helder systeem binnen de Planning en Control-cyclus om doelen concreet en meetbaar te maken, gekoppeld aan de uitvoering van het beleid. Dit systeem is echter niet voor alle doelen uit het IBK uitgewerkt. Dit betekent dat niet alle (sub)doelen indicatoren hebben die gemeten kunnen worden. Daarnaast gebeurt monitoring niet structureel. Bij de tweejaarlijkse Kwaliteitsmonitor (2021) zijn geen indicatoren per doel uitgewerkt. De Kwaliteitsmonitor over 2023 is nog niet beschikbaar. Dit maakt het lastig om het beleid en de uitvoering goed te beoordelen. In het onderzoek is daarom gebruik gemaakt van andere bronnen om te beoordelen of het beleid doeltreffend is (worden de beoogde doelen bereikt?) en doelmatig is (staat de inzet van middelen in verhouding tot de bereikte resultaten?).

Het armoedebeleid van Krimpenerwaard is *doeltreffend* in de zin dat door de inzet van de regelingen minder inwoners financiële belemmeringen ervaren om mee te doen in de samenleving. Ook maken dankzij het beleid meer inwoners gebruik van de minimaregelingen waar ze recht op hebben. Ten aanzien van andere indicatoren zoals het individueel welzijn of het aandeel personen met een laag inkomen is het beeld niet eenduidig.

Gekeken naar de *doelmatigheid* van het beleid dan zien we een gemengd beeld. Aan de ene kant zijn extra uitgaven in 2022 in lijn met een groter bereik van minimaregelingen. Bij een aantal regelingen, zoals de collectieve zorgverzekering en participatieregelingen voor volwassenen, zijn de uitgaven echter relatief hoog in vergelijking met het aantal extra bereikte inwoners. Ook waren de uitgaven voor maatschappelijke participatie in 2022 hoger dan in vergelijkbare gemeenten, maar het bereik van deze regelingen in Krimpenerwaard was lager. De gebruikte cijfers geven hiervoor geen verklaring.

Een blik op de toekomst

Ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties hebben verschillende suggesties gedaan om het armoedebeleid in Krimpenerwaard te verbeteren. De tips richten zich voornamelijk op betere communicatie naar doelgroepen en het efficiënter maken van interne processen. Er werd bijvoorbeeld aanbevolen om inwoners beter te informeren over regelingen, zoals de OV-pas, en om bureaucratische hindernissen te verminderen, zoals het herhaaldelijk moeten aanleveren van dezelfde documenten. Om inwoners te bereiken die nog geen gebruik maken van regelingen, kunnen laagdrempelige buurthuizen worden ingericht of moderne methodes zoals sociale media en influencer-campagnes worden ingezet. Dit kan helpen drempels zoals schaamte te verlagen en doelgroepen zoals jongeren te bereiken.

Andere gemeenten bieden ook waardevolle lessen voor Krimpenerwaard. Arnhem automatiseerde bijvoorbeeld de toekenning van vergoedingen, wat processen efficiënter maakt. In Dordrecht is er een

structureel overleg met maatschappelijke partners om armoedebeleid en uitvoering te verbeteren. Amsterdam en Arnhem bieden innovatieve oplossingen zoals het opschorten van schulden (Schuldenrust) en het opkopen van schulden van kwetsbare inwoners, wat helpt om langdurige armoede te doorbreken.

Kernboodschap

De gemeente doet veel om inwoners over mogelijke drempels heen te helpen, zowel over algemene drempels als drempels die horen bij het unieke van Krimpenerwaard. Ook de verschillende organisaties en de gemeente Krimpenerwaard komen geregeld bij elkaar over de drempel waar het de samenwerking betreft. De Rekenkamer constateert wel dat het overzicht van regelingen en de betrokken organisaties als ook de verbinding tussen al deze organisaties nog kansen op verbetering toont. Daarnaast ziet de Rekenkamer met name verbeterpunten in de monitoring en verantwoording van het armoedebeleid.

Conclusies

Conclusie 1. Het armoedebeleid van de gemeente is geïntegreerd in het bredere sociaal beleid, maar het ontbreekt aan een specifieke definitie van armoede.

Krimpenerwaard hanteert geen specifieke definitie van het begrip armoede. Dit is relevant, omdat de aanpak van armoede in beginsel gebaat is bij een scherpe en duidelijke begripsafbakening. Aan de andere kant zorgt de huidige brede afbakening in Krimpenerwaard ervoor dat er enige vrijheid bestaat voor uitvoerende ambtenaren om hulp te bieden 'waar nodig', zelfs als iemand niet aan de voorwaarden voldoet.

Conclusie 2. De gemeente houdt rekening met drempels die inwoners ervaren bij hun aanvragen, maar hier zou nog meer aandacht aan besteed kunnen worden.

Sommige inwoners in de doelgroep zijn onbekend met het aanbod van voorzieningen door het ontbreken van een centraal overzicht. Daarnaast geven enkele ervaringsdeskundigen aan dat de geboden hulp afhankelijk is van de betrokken medewerker.

Conclusie 3. De gemeente en maatschappelijke organisaties weten elkaar over het algemeen goed te vinden.

Er is een aantal maatschappelijke organisaties actief die overzicht hebben op een deel van het aanbod van regelingen en voorzieningen. Met en via deze verbinders worden mensen geholpen vanuit een breder perspectief dan alleen armoede. Een aandachtspunt is dat sommige organisaties onvoldoende op de hoogte zijn van elkaars aanbod, waardoor ze niet altijd naar elkaar doorverwijzen.

Conclusie 4. Het beleid is toegespitst op het eigene van Krimpenerwaard.

Uit het onderzoek blijkt dat de gemeente met verschillende regelingen inspeelt op de unieke kenmerken van Krimpenerwaard (bijvoorbeeld het aanbieden van gratis OV om vervoersarmoede tegen te gaan). De kerkgemeenschappen zouden meer betrokken kunnen worden in het 'netwerk' van armoedebestrijding.

Conclusie 5: Door het ontbreken van goede monitoringsinformatie is het lastig te controleren of de gemeente haar doelen bereikt.

Het ontbreekt aan meetbare indicatoren per doel. Daarnaast is er geen structurele monitoring van de doelen. Dit onderzoek heeft daarom van andere bronnen gebruik gemaakt om een oordeel te vormen over de doeltreffendheid en doelmatigheid.

Conclusie 6: Zowel de doeltreffendheid als de doelmatigheid van het beleid laten een gemengd beeld zien.

Het onderzoek laat zowel positieve als negatieve indicatoren zien. Een aantal doelen wordt wel bereikt en een aantal doelen wordt niet bereikt. Bij sommige regelingen hebben extra uitgaven geleid tot een hoger bereik van de doelgroep, waar dat bij andere regelingen niet het geval is.

Conclusie 7: Er zijn initiatieven in andere gemeenten die ook toepasbaar zijn in Krimpenerwaard.

Meerdere gemeenten in Nederland hebben succesvolle initiatieven ontwikkeld op het gebied van armoedebestrijding, zoals het automatisch toekennen van regelingen.

Aanbevelingen

Aanbeveling aan de raad en aan het college

Aanbeveling 1. Formuleer een definitie voor armoede en concretiseer de doelen binnen het armoedebeleid.

(Behorende bij conclusie 1)

Een scherpe en duidelijke begripsafbakening kan beleidsmakers en uitvoerders houvast bieden. Concretiseer daarnaast doelen, zoals het verlagen van het aantal huishoudens onder de lage-inkomensgrens of het verbeteren van de toegang tot schuldhulpverlening. Dit maakt het eenvoudiger om de effectiviteit van het beleid te monitoren en bij te sturen waar nodig.

Aanbeveling 2: Stel meetbare indicatoren op per doel binnen het armoedebeleid en voer jaarlijks een evaluatie uit van de effectiviteit van het armoedebeleid op basis van deze indicatoren.

(Behorende bij conclusie 5)

Dit biedt de gemeente beter inzicht in welke maatregelen het meeste effect hebben en waar bijsturing nodig is. Het is aan de raadsleden om aan te geven op welke wijze en met welke diepgang zij van het college informatie over de doelrealisatie verwachten. Kijk daarbij naar zowel tellen als vertellen. Het gaat niet alleen om de aantallen (tellen), maar ook om de verhalen erachter (vertellen).

Aanbeveling 3: Onderzoek welke initiatieven uit andere gemeenten het best toepasbaar zijn in Krimpenerwaard.

(Behorende bij conclusie 7)

Andere gemeenten zijn succesvolle initiatieven gestart om armoede te voorkomen of te verminderen in hun gemeente, zoals beschreven in de Nota van Bevindingen. Het verdient aanbeveling om te onderzoeken welk van deze initiatieven het best passen bij de unieke kenmerken van Krimpenerwaard.

Aanbevelingen aan het college

Aanbeveling 4. Verhoog de bekendheid van de beschikbare regelingen.

(Behorende bij conclusie 2)

Creëer een overzichtelijke en gebruiksvriendelijke centrale database met informatie over alle beschikbare regelingen. Communiceer vervolgens actief het bestaan van deze database aan inwoners.

Aanbeveling 5: Evalueer de aanvraagprocedure voor de regelingen en voer daarna de benodigde verbeteringen door.

(Behorende bij conclusie 2)

Ervaringsdeskundigen beschrijven de aanvraagprocedure als complex en de gemeente schat zelf in dat 90% van de aanvragen voor ondersteuning niet direct compleet is of aanvullende informatie nodig heeft. Het kan helpen om meer ondersteuning te bieden bij het aanvragen ervan, bijvoorbeeld door inloopsprekuren of hulp van vrijwilligers bij het invullen van de formulieren. Aangezien niet exact duidelijk is op welke punten de aanvraag eenvoudiger en beter kan, is het raadzaam verbeteringen te

baseren op een evaluatie van deze procedure. Betrek hierbij ervaringsdeskundigen. Zorg er voor dat de drempels voor hen zo laag mogelijk worden gemaakt.

Aanbeveling 6: Organiseer regelmatige overlegmomenten tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties en verken de mogelijkheid om de brugfunctionaris breder in te zetten.

(Behorende bij conclusie 3)

De functie van brugfunctionaris is nog nieuw, maar speelt een belangrijke rol in het doorverwijzen naar de hulp die gezinnen nodig hebben. Het is raadzaam te verkennen of de brugfunctionaris (breder) ingezet kan worden om organisaties in het netwerk met elkaar te verbinden.

Het is wenselijk dat alle partijen op de hoogte zijn van de beschikbare voorzieningen. Regelmatig overleg draagt bij aan kennisuitwisseling hierover en zorgt voor verbinding. Met andere woorden: kom op frequente basis bij elkaar over de drempel en zoek de verbinding, opdat de inwoners van de gemeente Krimpenerwaard die dat nodig hebben nog beter geholpen kunnen worden.

Reactie College van B&W

Voorzitter Rekenkamercommissie Krimpenerwaard
Mevrouw K. Meijer
Per e-mail: P.Feelders-Heijndijk@krimpenerwaard.nl

LOCATIE: Schoonhoven
UW BRIEF: 24 oktober 2024
UW KENMERK:

DOCUMENTNUMMER: 1486545
ZAAKNUMMER: 1449724
BIJLAGE(N): -

BEHANDELD DOOR: M. Bijleveld
TELEFOON: 14 0182
E-MAIL: info@krimpenerwaard.nl
VERZENDDATUM: 20 november 2024

ONDERWERP: Bestuurlijk wederhoor rekenkameronderzoek "Over de drempel"

Geachte mevrouw Meijer,

Op 24 oktober 2024 ontvingen wij van u de rapportage "Over de drempel", een onderzoek naar armoede in de gemeente Krimpenerwaard. U stelde ons in staat hierop een bestuurlijke reactie te geven. Wij maken graag van de gelegenheid gebruik om op de conclusies en aanbevelingen van het onderzoeksrapport te reageren.

Wij willen allereerst onze dank uitspreken voor het werk dat uw Rekenkamer heeft gedaan. Tevens zijn we ook erkentelijk voor de vele input die is geleverd door de hierbij betrokken ambtenaren, de Adviesraad en de Cliëntenraad sociaal domein, vertegenwoordigers vanuit het lokale maatschappelijk middenveld en niet in de laatste plaats de gesproken ervaringsdeskundigen. Voordat wij reageren op de conclusies en aanbevelingen van het rapport, geven wij eerst graag reactie op de samenvatting.

Reactie op de samenvatting

In de samenvatting signaleert uw Rekenkamer een aantal zaken die niet terugkomen in de conclusies of aanbevelingen. Zo stelt het rapport dat de gemeente Krimpenerwaard in het minimabeleid relatief minder ruimhartig is dan andere gemeenten. Wij herkennen ons niet in dit beeld en hebben daarom BMC als ontwikkelaar van de Divosa benchmark Armoede en Schulden een nadere toelichting gevraagd. Uit de door BMC verstrekte informatie blijkt dat het armoedebeleid van gemeente Krimpenerwaard op minimaal hetzelfde niveau is vergeleken met andere gemeenten. Zie de tabel hieronder, met de situatie van gemeente Krimpenerwaard in de groene cellen.

Inkomensgrens Krimpenerwaard tov benchmarkgemiddelde algemeen							
Kwijtschelding van belasting	89%	5%	2%	0%	0%	5%	0%
Individuele inkomensvoet	74%	24%	2%	0%	0%	0%	0%
Collectieve zorgverzekering	5%	49%	40%	2%	3%	0%	2%
Energietoelag	0%	50%	35%	3%	9%	2%	0%
Maatschappelijke participatieregelingen voor volwassenen	21%	54%	17%	2%	2%	0%	4%
Maatschappelijke participatieregelingen voor kinderen	10%	55%	23%	3%	0%	0%	8%
Medische dienstverlening./vergoeding medische kosten	42%	31%	16%	0%	2%	8%	2%
Inkomen	tot 110%	110-120%	120%-130%	130%-140%	140%-150%	Anders	Geen

In de samenvatting komt ook naar voren dat gesproken inwoners soms willekeur ervaren. Wij betreuren het dat inwoners deze willekeur ervaren en benadrukken dat de juiste en volledige beoordeling van een aanvraag tijd kost, zeker wanneer voor een aanvraag maatwerk vereist is. Wellicht kan dit een verklaring zijn voor de

gedachte dat niet iedereen gelijk wordt behandeld. Via scholing, kwaliteitsbewaking en intervisie tussen medewerkers bevordert de gemeente een eenduidige en vergelijkbare afhandeling van iedere individuele aanvraag.

Reactie op uw conclusies

In uw rapport trekt u zeven conclusies, namelijk:

1. Het armoedebeleid van de gemeente is geïntegreerd in het bredere sociaal beleid, maar het ontbreekt aan een specifieke definitie van armoede;
2. De gemeente houdt rekening met drempels die inwoners ervaren bij hun aanvragen, maar hier zou nog meer aandacht aan besteed kunnen worden;
3. De gemeente en maatschappelijke organisaties weten elkaar over het algemeen goed te vinden;
4. Het beleid is toegespitst op het eigene van Krimpenerwaard;
5. Door het ontbreken van goede monitoringsinformatie is het lastig te controleren of de gemeente haar doelen bereikt;
6. Zowel de doeltreffendheid als de doelmatigheid van het beleid laten een gemengd beeld zien;
7. Er zijn initiatieven in andere gemeenten die ook toepasbaar zijn in Krimpenerwaard.

Het klopt dat in het beleid het begrip armoede niet nader wordt gedefinieerd. Landelijk bestaan er minstens vijf definities van armoede, gebaseerd op een inkomensgrens. Gemeente Krimpenerwaard maakte bewust geen gebruik van één van deze definities, mede omdat er één nieuwe armoedefinitie in ontwikkeling was. Naar aanleiding van het rapport "Een zeker bestaan" van de commissie Sociaal Minimum hebben het CBS, het SCP en het Nibud gezamenlijk een nieuwe methode ontwikkeld voor de bepaling van de armoedegrens. Hierbij worden 35 huishoudtypes onderscheiden. De nieuwe methode verschilt van eerdere meetmethoden door gebruik van een ruimer inkomensbegrip, andere schaalvoordelen van een gezamenlijke huishouding, andere bedragen voor de armoedegrenzen en anders toegepaste prijsontwikkelingen.

Maar los hiervan is armoede meer dan een inkomensgrens. Zoals SCP-directeur Karen van Oudenhoven stelt: *"Armoede gaat vaak gepaard met een minder goede lichamelijke en mentale gezondheid, een verminderd gevoel van eigenwaarde en kan leiden tot sociale uitsluiting. Het heeft invloed op de veerkracht van mensen en leidt in veel gevallen tot een lager vertrouwen in de overheid. Opgroeien in armoede heeft ook vaak negatieve gevolgen voor de leerprestaties en toekomstkansen van kinderen."*

Voor de ondersteuning van inwoners in armoede maken wij echter wel gebruik van maximale inkomens- en vermogensgrenzen, omdat dit de eenvoudigste indicator is voor het risico op armoede. Deze grenzen verschillen per regeling om het risico op de armoedeval bij het overschrijden van deze grens te beperken. Overigens staat Krimpenerwaard hier niet alleen in; veel gemeenten gebruiken uiteenlopende inkomens- en vermogensgrenzen voor de inkomensondersteuning van hun inwoners.

Wij plaatsen hierbij wel de kanttekening dat het verminderen van armoede niet direct in de invloedssfeer van de gemeente ligt. Armoede wordt bepaald door de hoogte van het inkomen en vermogen. Het Rijk is verantwoordelijk voor de vaststelling van de hoogte van het minimumloon en de daaraan gerelateerde uitkeringen. De gemeente kan armoede wel verzachten via o.a. de inkomensondersteunende maatregelen. Aan deze maatregelen worden indicatoren gehangen, zoals de cijfers van het bereik en van het gebruik. Tweejaarlijks meten we deze cijfers in relatie tot de cijfers uit voorgaande jaren. Ook kunnen we door ervaringsverhalen laten vertellen welk verschil de inkomensondersteuning kan betekenen voor een huishouden in armoede.

Wij onderschrijven het belang van een heldere en centrale toegang tot de beschikbare regelingen voor inwoners die in armoede verkeren. Op dit moment is de gemeente bezig met een overstap naar een nieuwe gebruiksvriendelijkere tool waarin alle lokale en landelijke regelingen gebundeld zijn, zodat inwoners in één keer overzicht krijgen van alle beschikbare regelingen waar zij mogelijk aanspraak op kunnen maken. Inwoners die minder digitaal vaardig zijn of het aanvraagproces ingewikkeld vinden kunnen hulp krijgen bij onder andere het Geldpunt.

Essentieel voor een goede ondersteuning van inwoners is een sluitend netwerk van samenwerkende partners. Dat betekent onder andere dat organisaties binnen het netwerk op de hoogte zijn van elkaars aanbod en warm naar elkaar kunnen doorverwijzen. Om de samenwerking te bevorderen bestaan er al gestructureerde en

frequente momenten van overleg, specifiek met partners op het gebied van geldzaken en ook in een breder perspectief. Hierdoor wordt de samenwerking bevorderd en blijven partijen op de hoogte van elkaars aanbod en mogelijkheden. Ook kerkgemeenschappen maken een belangrijk deel uit van dit netwerk. Op het gebied van armoedebestrijding zijn er goede contacten tussen het maatschappelijk middenveld en kerken en deze samenwerking zal waar nodig extra gestimuleerd worden.

Voor de monitoring van de te behalen doelstellingen verwijzen wij naar het Integraal Beleidskader, dat in 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld en naar de kwaliteitsmonitor Sociaal domein. Maar ook in een andere context heeft de gemeente indicatoren opgesteld. Zo werkt het Sociaal Preventieteam samen in het Geldpunt: fysieke locaties waar inwoners vragen rondom geldzaken kunnen stellen. Hierbij wordt op de volgende indicatoren gemonitord:

- Aantal hulpvragen
- Zwaarte van hulpvragen
- Efficiëntie van samenwerking
- Doorlooptijd van hulpvragen
- Groei op zelfredzaamheidsmatrix (impact)

Tot slot onderschrijven wij het belang van waardevolle initiatieven en ideeën uit andere gemeenten, die mogelijk ook in onze gemeente toegepast kunnen worden. Via het eigen ambtelijk netwerk wordt continu bijgehouden welke initiatieven landelijk plaatsvinden en of deze ook van waarde kunnen zijn voor ons. Zo onderzoekt de gemeente momenteel de mogelijkheid van het ambtshalve toekennen van regelingen.

Reactie op uw aanbevelingen

Uw rapport bevat zes aanbevelingen, namelijk:

1. Formuleer een definitie voor armoede en concretiseer de doelen binnen het armoedebeleid. (*Behorende bij conclusie 1*);
2. Stel meetbare indicatoren op per doel binnen het armoedebeleid en voer jaarlijks een evaluatie uit van de effectiviteit van het armoedebeleid op basis van deze indicatoren. (*Behorende bij conclusie 5*);
3. Onderzoek welke initiatieven uit andere gemeenten het best toepasbaar zijn in Krimpenerwaard. (*Behorende bij conclusie 7*);
4. Verhoog de bekendheid van de beschikbare regelingen. (*Behorende bij conclusie 2*);
5. Evalueer de aanvraagprocedure voor de regelingen en voer daarna de benodigde verbeteringen door. (*Behorende bij conclusie 2*);
6. Organiseer regelmatige overlegmomenten tussen de gemeente en maatschappelijke organisaties en verken de mogelijkheid om de brugfunctionaris breder in te zetten. (*Behorende bij conclusie 3*).

Aanbeveling 1 t/m 3 is daarbij gericht aan de raad en het college, aanbeveling 4 t/m 6 richt zich op het college.

Ten aanzien van aanbeveling 1 en 2

Zoals eerder aangegeven in onze reactie op de conclusies is een scherpe afbakening van het armoedebegrip op landelijk niveau recent gerealiseerd door het SCP, het CBS en het NIBUD. Het college sluit zich bij deze definitie aan. Daarnaast kent onze gemeente voor de inkomensondersteuning een scherpe afbakening. Per ondersteunende maatregel geldt namelijk een maximale inkomensgrens, variërend van 100% van het sociaal minimum tot 150% van het sociaal minimum. Bij de herijking van het minimabeleid heeft extern onderzoeksbureau KWIZ in juni 2023 het effect van het landelijk en lokale beleid op de inkomens en het huidige beleid in de gemeente Krimpenerwaard gemeten. Tweejaarlijks wordt deze meting herhaald. Naar het oordeel van het college geven deze uitkomsten in samenhang met de doelstellingen binnen het Integraal Beleidskader voldoende richting om de effectiviteit van het armoedebeleid te waarborgen.

Ten aanzien van aanbeveling 3, 4 en 5

Zoals eerder aangegeven in onze reactie op de conclusies, houden we vinger aan de pols met betrekking tot best practices in andere gemeenten en introduceren we deze in onze gemeente indien toepasbaar. We besteden ook continue aandacht aan de bekendheid van de regelingen. Via (sociale) media vestigen we regelmatig de aandacht op regelingen die op dat moment relevant zijn, zoals berichtgeving over de collectieve zorgverzekering in november en over gratis schoolspullen in augustus. Om de toegang tot deze ondersteuning

te verbeteren, stapt de gemeente komend jaar over op een ander gebruiksvriendelijk overzicht met alle regelingen. Door aan dit overzicht ook de mogelijkheid te koppelen fysieke hulp vanuit onze partners te verkrijgen bij het invullen en het aanvragen wordt de aanvraagprocedure voor minder (digitaal) vaardige inwoners toegankelijker.

Ten aanzien van aanbeveling 6

Al eerder merkten wij op dat er een sluitend netwerk is van samenwerkende partners. Binnen het netwerk bestaan er al gestructureerde en frequente momenten van overleg. De brugfunctionaris biedt laagdrempelige ondersteuning aan gezinnen en is de verbindende factor tussen thuis, school en eventuele professionals. De gemeente zet dit ook in onder de noemer Gelijke Kansen Alliantie. De brugfunctionaris is uiteraard goed op de hoogte van de beschikbare hulp en regelingen in de gemeente. Het werkgebied van een brugfunctionaris is echter op- en rond scholen. Een bredere inzet van een brugfunctionaris achten wij dan ook niet passend in relatie tot het doel. Namelijk als het doel is dat alle partijen op de hoogte zijn van de beschikbare voorzieningen, dan wordt dat al nagestreefd met het bestaande netwerk van partners waarin de samenwerking wordt gestimuleerd en de mogelijkheden er zijn om elkaar op de hoogte te houden van ieders aanbod.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Krimpenerwaard,
de secretaris,

J. Hennip

de burgemeester,

ir. J. Beenakker

Nawoord van de Rekenkamer

Wij danken het College voor de uitgebreide bestuurlijke reactie. We constateren dat het College zich op hoofdlijnen lijkt te kunnen vinden in de conclusies van het onderzoek. Daarnaast is het goed om te zien dat de gemeente stappen zet om zichzelf te blijven verbeteren. Hieronder stippen wij enkele elementen uit de bestuurlijke reactie aan die in onze ogen nadere duiding behoeven.

De bestuurlijke reactie presenteert een tabel voor de inkomensgrenzen. Deze tabel bevat nieuwe informatie die wij niet ter beschikking hadden ten tijde van het onderzoek. Deze informatie is ook niet naar voren gekomen tijdens het ambtelijk wederhoor, waarbij er gekeken is of de feiten in de Nota van Bevindingen kloppen. Wij hebben bij de ambtelijke organisatie nagevraagd waarop de vermelde cijfers zijn gebaseerd. Hieruit bleek dat deze cijfers gebaseerd zijn op 2023, waar in het rapport is uitgegaan van de toen beschikbare cijfers van 2022. De tabel bevat geen informatie die afbreuk doet aan de geformuleerde conclusies en aanbevelingen.

Wij vinden het een goede stap dat de gemeente een nieuwe gebruiksvriendelijkere tool gaat inzetten met daarin het overzicht van alle beschikbare regelingen waar inwoners mogelijk aanspraak op kunnen maken. Tevens is het goed om te zien dat de gemeente oog heeft voor het toegankelijker maken van de aanvraagprocedure. Beiden zijn belangrijk om drempels voor inwoners weg te nemen.

Wij onderschrijven net als het College de meerwaarde van monitoring. Onze zorgpunten zitten in het detailniveau van de monitoring en de frequentie.

Ten eerste: de Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein bevat wel doelen, maar een individueel doel is niet gekoppeld aan een meetbare indicator. Dit maakt het lastig om te meten of een doel daadwerkelijk wordt bereikt.

Ten tweede lijkt het ons wenselijk de frequentie van de monitoring te verhogen. De Kwaliteitsmonitor Sociaal Domein en de rapportage van KWIZ zijn tweejaarlijks. Armoede is een ingewikkeld vraagstuk dat zich snel kan ontwikkelen, denk bijvoorbeeld aan energie-armoede. Een tweejaarlijkse monitor kan daarbij kwetsbaar zijn om tijdig zicht te hebben op monitoring en sturing.

De brugfunctionaris is momenteel nog niet op alle scholen in de gemeente werkzaam. Gelet op het belang van de functie van de brugfunctionaris vinden wij het raadzaam te kijken hoe de brugfunctionaris in ieder geval op alle scholen actief kan zijn.

Nota van Bevindingen

Onderzoeksrapport

Rekenkameronderzoek armoede Krimpenerwaard

Rekenkamer Krimpenerwaard in co-productie met Unravelling

17 oktober 2024

Onderzoekers vanuit Unravelling:

- Miriam Dorigo
- Hannelore Schouwstra
- John Bosdam
- Yasmijn Overvelde
- Martijn Mussche

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	4
1.1 Achtergrond	4
1.2 Centrale vraag, onderzoeksvragen en normenkader.....	4
1.3 Onderzoeksmethodiek.....	5
1.4 Leeswijzer.....	7
2. Situatieschets	8
2.1 Definities armoede	8
2.2 Kenmerken gemeente Krimpenerwaard.....	9
2.3 Indicatieve omvang doelgroep Krimpenerwaard	9
2.4 Het eigene van Krimpenerwaard	12
3. Beleid en maatregelen.....	14
3.1 Definities en uitgangspunten	14
3.2 Beleid.....	16
3.3 Doelstellingen.....	19
3.4 Regelingen	21
3.5 Doorloopsnelheid	23
3.6 Drempels bij aanvragen	24
3.7 Flankerend beleid om drempels te verlagen	27
3.8 Benadering verschillende doelgroepen	29
3.9 Samenvattend	32
4. Samenwerking	34
4.1 Het sociaal preventieteam	34
4.2 Team Sportservice.....	35
4.3 Brugfunctionaris.....	35
4.4 Dorps- en cultuurhuizen en bibliotheken	36
4.5 VluchtelingenWerk.....	36
4.6 Stichting Krimpenerwaard Intercultureel (KIC).....	37
4.7 GGD.....	37
4.8 Beelden vanuit de samenwerkingen.....	38
4.9 Samenvattend	39
5. Lokaal toegespitst beleid.....	40
5.1 Grote (reis)afstanden.....	40
5.2 Sociale samenhang in de kernen.....	41

5.3	Kerkelijke aanwezigheid	42
5.4	Relatief veel minderjarige kinderen	43
5.5	Relatief veel personen met een overdrachtsinkomen	43
5.6	Samenvattend	44
6.	Doeltreffendheid en doelmatigheid	45
6.1	Doelen	45
6.2	Doeltreffendheid: informatie per beleidsdoel	46
6.3	Doelmatigheid	56
6.4	Samenvattend	61
7.	Vooruitblik / toekomst	62
7.1	Wat kan er beter volgens ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties?	62
7.2	Meer bereik creëren onder inwoners	65
7.3	Succesvolle initiatieven elders	65
7.4	Samenvattend	67
8.	Beantwoording van de onderzoeksvragen	68
Bijlage 1.	Ervaringsdeskundigen.....	71
Bijlage 2.	Geraadpleegde personen.....	74

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Nadat meerdere raadsfracties hun belangstelling voor het onderwerp armoede toonden, heeft de Rekenkamer besloten hier onderzoek naar te doen. De Rekenkamer heeft eerst een verkenning naar het onderwerp gedaan, hoe armoede zich manifesteert in Krimpenerwaard. De resultaten daarvan zijn besproken in de commissie SBBV in oktober 2023.¹ Dit heeft een reeks onderzoeksvragen opgeleverd ten aanzien van hoe het beleid van de gemeente aansluit op de bevindingen uit de verkenning. De Rekenkamer heeft Unravelling gevraagd deze te beantwoorden. Het voorliggende bevindingenrapport is het resultaat van dit onderzoek en is een co-productie tussen Unravelling en de Rekenkamer.

1.2 Centrale vraag, onderzoeksvragen en normenkader

De Rekenkamer heeft de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

- Wat is de doeltreffendheid en doelmatigheid van het huidige beleid en de huidige maatregelen om armoede te voorkomen of te verminderen?

Armoede kan voortkomen uit een laag inkomen en/of hoge uitgaven als gevolg van schulden. Dit onderzoek gaat daarom in op zowel armoedebeleid als schuldhulpverlening, waarbij de nadruk ligt op het armoedebeleid.

De onderzoeksvraag is uitgewerkt in deelvragen met bijbehorende normen. Het resulterende normenkader is in de onderstaande tabel opgenomen. Het normenkader is gebruikt voor de beoordeling van het beleid.

We beantwoorden de deelvragen en geven in Hoofdstuk 8 per vraag een oordeel (en toelichting) in hoeverre de gemeente voldoet aan de bijbehorende norm(en).

Deelvragen	Normen
Hoofdstuk 3. Beleid, genomen maatregelen en uitvoering	
1. Welke definities en uitgangspunten zijn er binnen de gemeente?	<ul style="list-style-type: none">• De gemeente hanteert een duidelijke definitie van armoede
2. Wat is het beleid van de gemeente om armoede te voorkomen en verminderen?	<ul style="list-style-type: none">▪ De gemeente heeft een actueel beleidskader voor armoedebeleid
3. Welke doelen zijn er gesteld ten aanzien van het voorkomen en verminderen van armoede?	<ul style="list-style-type: none">▪ De gemeente heeft concreet en meetbaar geformuleerde beleidsdoelen

¹ Rekenkamer Krimpenerwaard, Armoede in de gemeente Krimpenerwaard, een verkenning, 26 september 2023.

Deelvragen	Normen
4. Wat zijn de uit beleid voortvloeiende regelingen van de gemeente om armoede te voorkomen en te verminderen?	<ul style="list-style-type: none"> De regelingen van de gemeente Krimpenerwaard om armoede te voorkomen en verminderen sluiten aan bij het beleid
5. Wat is de doorloopsnelheid van procedures?	<ul style="list-style-type: none"> Procedures voldoen aan de normen voor de doorloopsnelheid en deze doorloopsnelheid draagt bij aan het bereiken van beleidsdoelen
6. Welke drempels ervaren inwoners bij het doen van aanvragen?	(beschrijvend, geen normen voor geformuleerd)
7. In hoeverre is er flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen?	<ul style="list-style-type: none"> Er is flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen
8. Hoe worden verschillende groepen inwoners in armoede benaderd (bijvoorbeeld dak- en thuislozen, kinderen, mensen met een wisselend inkomen, langdurige minima, andere groepen die zich nu melden)?	<ul style="list-style-type: none"> De verschillende doelgroepen worden benaderd op een wijze die aansluit bij drempels die zij ervaren
Hoofdstuk 4. Samenwerking	
9. In hoeverre werkt de gemeente op het gebied van armoede samen met andere instanties?	<ul style="list-style-type: none"> De taken en verantwoordelijkheden van de gemeente en externe samenwerkingspartners zijn onderling afgestemd Externe samenwerkingspartners zijn tevreden over de samenwerking
Hoofdstuk 5. Lokaal toegespitst beleid	
10. Sluit het beleid aan bij het eigene van Krimpenerwaard?	<ul style="list-style-type: none"> Het beleid sluit aan bij het eigene van Krimpenerwaard doordat er in de beleidsvisie oog is voor de lokale bijzonderheden van Krimpenerwaard en de kernen
Hoofdstuk 6. Doeltreffendheid en doelmatigheid/ effecten in de praktijk	
11. In welke mate zijn het huidige beleid en de huidige maatregelen doeltreffend en doelmatig?	<ul style="list-style-type: none"> De uitvoering van het armoedebeleid is doeltreffend in de zin dat de gemeente de beleidsdoelen heeft behaald De gemeente heeft inzichtelijk welke uitgaven zijn gedaan in het kader van het armoedebeleid De uitgaven voor het armoedebeleid staan in verhouding tot de doeltreffendheid
Hoofdstuk 7. Vooruitblik/ toekomst	
12. Zijn er volgens ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties verbeteringen mogelijk en zo ja, welke? 13. Hoe kunnen inwoners bereikt worden die geen gebruik maken van regelingen? 14. Zijn er andere gemeenten met succesvolle initiatieven waar Krimpenerwaard van zou kunnen leren?	(beschrijvend, geen normen voor geformuleerd)

1.3 Onderzoeksmethodiek

Verkenning door de Rekenkamer

De Rekenkamer heeft een verkenning uitgevoerd met als onderzoeksvraag: 'Hoe ziet armoede eruit in de samenleving van de gemeente Krimpenerwaard, wat zijn relevante

definities en welke inzichten vloeien hieruit voort voor de volgende fase van het onderzoek waarin het beleid van de gemeente centraal staat?’

Dit heeft inzichten in de definitie opgeleverd, veel informatie over armoede in de gemeente Krimpenerwaard en inzichten over de bijzonderheden van de gemeente Krimpenerwaard en zijn inwoners. *Om een compleet beeld te schetsen, zijn delen van de verkenning integraal of licht aangepast overgenomen in het voorliggend rapport. Er wordt dan gesproken van 'de verkenning door de Rekenkamer'.*

Voorliggend onderzoek

Naar aanleiding van de verkenning en de onderzoeksvraag heeft Unravelling een onderzoek opgestart. De onderzoekers hebben een uitgebreide documentstudie gedaan naar het beleid rondom het armoedebeleid in Krimpenerwaard en de daaraan gerelateerde uitvoeringspraktijk.

De onderzoekers zijn in gesprek gegaan met zeven betrokkenen, waaronder verschillende ambtenaren, de portefeuillehouder, de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) en de Cliëntenraad en een vertegenwoordiger van één van de kerkgemeenschappen in de gemeente. De meeste gesprekken zijn fysiek gevoerd, behalve het gesprek met de vertegenwoordiger van de kerkgemeenschap.

Daarnaast hebben de onderzoekers in twee groepsgesprekken gesproken met in totaal acht organisaties: WelZijn Krimpenerwaard, Humanitas, Kwadraad, Stichting Urgente Noden (SUN), de bibliotheek, Schuldhulpmaatje, stichting VluchtelingenWerk, wijkcentrum 't Huis van Noord en Krimpenerwaard InterCultureel. Ook hebben de onderzoekers telefonisch gesproken met de Voedselbank, het Taalhuis en Kwintes. Deze organisaties konden niet aansluiten bij het groepsgesprek, maar de onderzoekers hebben telefonisch vragen gesteld.

De onderzoekers hebben acht gesprekken gevoerd met inwoners die te maken hebben (gehad) met armoede en/of schulden. Wij gebruiken voor hen de naam "ervaringsdeskundige". Deze gesprekken vonden fysiek plaats, met uitzondering van één gesprek dat telefonisch heeft plaatsgevonden. Deze ervaringsdeskundigen spraken over hun eigen persoonlijke ervaring, hetgeen een illustratie opleverde over hoe zij het gemeentelijk beleid ervaren. Deze vorm van kwalitatief onderzoek is per definitie niet representatief in de zin dat deze groep ervaringsdeskundigen niet een exacte afspiegeling vormt van de demografie van alle personen in armoede in Krimpenerwaard. De informatie uit deze gesprekken leverde waardevolle informatie over praktijkervaringen op. In bijlage 1 staat het verhaal van zes van de ervaringsdeskundigen. De persoonlijke informatie is waar nodig aangepast om de anonimiteit te borgen. De andere twee ervaringsdeskundigen zijn gesproken zonder de mogelijkheid om een opname en

gespreksverslag te maken. Dit maakt dat er geen wederhoor mogelijk was. Van deze ervaringsdeskundigen zijn tips en sleutelervaringen meegenomen in het rapport, maar een casusbeschrijving is niet mogelijk.

Tevens hebben de onderzoekers gesproken met deelnemers aan een koffie-inloop in wijkcentrum 't Huis van Noord. De koffie-inloop is een wekelijks moment in het wijkcentrum ten behoeve van sociaal contact, georganiseerd door Kwintes.

Een overzicht van alle geraadpleegde personen is te vinden in bijlage 2.

Na afloop van de documentstudie en de interviews heeft een analyse plaatsgevonden, waarin nog een aantal aanvullende mails zijn verstuurd en telefoongesprekken zijn gevoerd om aanvullende informatie en inzichten te vergaren. De analyse van de verzamelde informatie heeft geresulteerd in het voorliggende bevindingenrapport.

Wederhoor

De concept-Nota van Bevindingen is gedeeld met de ambtelijke organisatie, met de vraag de feiten in deze nota te controleren op volledigheid en juistheid. De opmerkingen vanuit de ambtelijke organisatie zijn verwerkt in deze Nota van Bevindingen.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beginnen we met een situatieschets van de actuele situatie omtrent armoede/schulden in Krimpenerwaard. De onderzoeksvragen komen achtereenvolgens aan bod in de hoofdstukken 3 tot en met 7 van dit rapport. Hoofdstuk 8 beschrijft de gevonden resultaten aan de hand van het normenkader.

2. Situatieschets

Dit hoofdstuk bevat een samenvatting van de verkenning door de Rekenkamer van Krimpenerwaard.²

2.1 Definities armoede

Armoede is een complex fenomeen en kent meerdere definities. Hoewel we in het dagelijks spraakgebruik doorgaans genoeg hebben aan alleen het noemen van het begrip 'armoede' ligt dat bij onderzoek en beleid anders. Voor een doelmatige en rechtmatige uitvoering van beleid is een definitie wenselijk, omdat overheden daarmee een duidelijke begrenzing kunnen aanbrengen tussen wat armoede is en wat daarbuiten valt. Anders gezegd, de overheid gebruikt graag een geobjectiveerd beeld van armoede.³ Denk bijvoorbeeld aan het bepalen of iemand wel of geen recht heeft op een bijstandsuitkering. In dat geval is een duidelijke inkomensgrens als definitie een belangrijke voorwaarde. Er is daarbij een verschil tussen armoedebeleid en minimabeleid. Waar het minimabeleid vooral is bedoeld om mensen met de laagste inkomens te ondersteunen, gaat het bij armoedebeleid (ook) om bijvoorbeeld het wegwerken van schulden en het vinden van werk.

Uit de scan van literatuur, zoals beschreven in de verkenning van de Rekenkamer, kwamen we tot het inzicht dat zowel de objectieve als bredere definities hun waarde hebben. Objectieve definities helpen bij de agendering van het probleem, het grofmazig in kaart brengen van de omvang, het vergelijken van die omvang in de tijd en met andere gemeenten en het ontwikkelen van objectieve grondslagen voor regelingen. Tegelijkertijd is het belangrijk te onderkennen dat met het hanteren van objectieve definities ook een deel van de armoede zich aan het zicht onttrekt. Bredere definities zijn daarom behulpzaam bij het leveren van maatwerk en het ontwikkelen van beleid dat aangrijpt bij diepere oorzaken en gevolgen van armoede zoals stigmatisering, sociale uitsluiting en isolement, stress en gezondheid en de overdracht van het leven in armoede van ouders op hun kinderen (intergenerationele armoede).

Een manier om breder naar het fenomeen te kijken ligt ook in de woordkeuze, waarbij het woord bestaanszekerheid in zwang is. Volgens Engbersen (2024) bestaat dit uit twee elementen⁴:

- Materiële zekerheid. Hier gaat het om rondkomen, geen dagelijkse geldzorgen en het hebben van een dak boven je hoofd.

² Rekenkamer Krimpenerwaard, [Armoede in de gemeente Krimpenerwaard, een verkenning](#), 26 september 2023.

³ Movisie, Wat werkt bij de aanpak van armoede en schulden, 2020.

⁴ Godfried Engbersen, interview Studio Erasmus, 21 februari 2024, via www.eur.nl

- Immateriële zekerheid. Dit gaat om de mogelijkheid tot participeren in de samenleving.

Ten tijde van dit onderzoek werken het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) aan een nieuwe armoedegrens voor Nederland, om zo te komen tot één centrale maatstaf voor beleid en samenleving.⁵ Het eindrapport daarvan wordt later in 2024 verwacht. Het SCP publiceert alleen landelijke informatie, waardoor het voor gemeenten (waaronder Krimpenerwaard) niet duidelijk is welke inwoners er wel of niet in armoede leven.

In 2021 zijn de volgende netto grensbedragen per maand *de lage-inkomensgrens* voor verschillende huishoudens:

- €1.130 voor een alleenstaande;
- €1.590 voor een paar zonder kinderen;
- €1.720 voor een eenoudergezin met twee minderjarige kinderen;
- €2.170 voor een paar met twee minderjarige kinderen.

2.2 Kenmerken gemeente Krimpenerwaard

Op 1 januari 2023 had de gemeente Krimpenerwaard 57.700 inwoners.⁶ Daarmee is de gemeente in beginsel te vergelijken met gemeenten van 50.000 tot 100.000 inwoners en valt in de categorie 'weinig stedelijk' (500 tot 1.000 adressen per vierkante kilometer). De gemeente bestaat uit elf kernen: Ammerstol, Bergambacht, Berkenwoude, Gouderak, Haastrecht, Lekkerkerk, Krimpen aan de Lek, Ouderkerk aan den IJssel, Schoonhoven, Stolwijk en Vlist. Het gemiddelde gestandaardiseerde inkomen (besteedbaar inkomen van een individu) lag in 2021 op € 32.300,- per jaar in Krimpenerwaard tegenover € 32.200,- per jaar gemiddeld in Nederland.⁷

De gemeente Krimpenerwaard scoort relatief beter dan gemeenten uit dezelfde orde-grootte op het gebied van werk en inkomen. Zo waren er in 2021 relatief minder huishoudens met bijstandsuitkeringen in Krimpenerwaard (2,7%) dan gemiddeld in Nederland (4,7%) en dan gemiddeld voor gemeenten met dezelfde omvang (4,2%).

2.3 Indicatieve omvang doelgroep Krimpenerwaard

De Rekenkamer heeft gekeken hoeveel inwoners in de gemeente Krimpenerwaard volgens het CBS vallen onder:

⁵ SCP, Op weg naar een nieuwe armoedegrens, 30 juni 2023 verkregen via [CSP.nl](https://www.csp.nl) op 9 april 2024.

⁶ CBS, Bevolking op 1 januari en gemiddeld; geslacht, leeftijd en regio, 28 september 2023.

⁷ CBS, Inkomen; persoonskenmerken, regio, 28 september 2023.

- De lage-inkomensgrens⁸
- 110% van het sociaal minimum
- 120% van het sociaal minimum
- 130% van het sociaal minimum

Onderstaande cijfers laten zien hoeveel inwoners van de gemeente Krimpenerwaard moeten rondkomen van een laag inkomen. Voor de gemeente Krimpenerwaard komt dit volgens CBS (voorlopige cijfers 2021) neer op de volgende (afgeronde) aantallen:

- Lage-inkomensgrens **1900** personen waarvan **500** kinderen
- 110% van het sociaal minimum **2500** personen waarvan **600** kinderen
- 120% van het sociaal minimum **3300** personen waarvan **700** kinderen
- 130% van het sociaal minimum **4300** personen waarvan **800** kinderen

Het verhogen van een criterium voor een gemeentelijke regeling van 110% naar 120% zou daarmee de doelgroep vergroten met circa 800 personen en 100 kinderen. Ophoging van 120% naar 130% zou de doelgroep van een regeling vergroten met 1.000 personen en opnieuw 100 kinderen.

Laag inkomen per kern in de gemeente Krimpenerwaard

Het CBS geeft een overzicht van het aantal huishoudens (niet het aantal personen) in de gemeente Krimpenerwaard dat een laag inkomen heeft per kern (door het CBS "wijk" genoemd).⁹

Tabel 2.1. Huishoudens per kern, huishoudens met een laag inkomen per kern.

Kern / wijk	Huishoudens	HH laag inkomen (%)	HH laag inkomen
Lekkerkerk	3380	4,8%	160
Krimpen aan de Lek	2955	4,3%	130
Ouderkerk aan den IJssel	2280	2,7%	60
Gouderak	1075	4,8%	50
Bergambacht	2190	4,8%	110
Bergstoep	725	2,2%	20
Ammerstol	765	4,6%	40
Berkenwoude	600	2,2%	10
Haastrecht	1850	3,8%	70
Stolwijk	2100	3,4%	70
Vlist	245	5,0%	10
Schoonhoven	5930	5,1%	300

⁸ CBS Statline, voorlopige data 2021, [lage inkomensgrens](#), [110%](#), [120%](#) en [130%](#) van het sociaal minimum, verkregen op 9 april 2024.

⁹ Om te bepalen of een huishouden een laag inkomen heeft, heeft het CBS het inkomen van een huishouden omgerekend tot het gestandaardiseerde inkomen (exclusief eventueel ontvangen huurtoeslag) en gecorrigeerd voor prijsstijgingen.

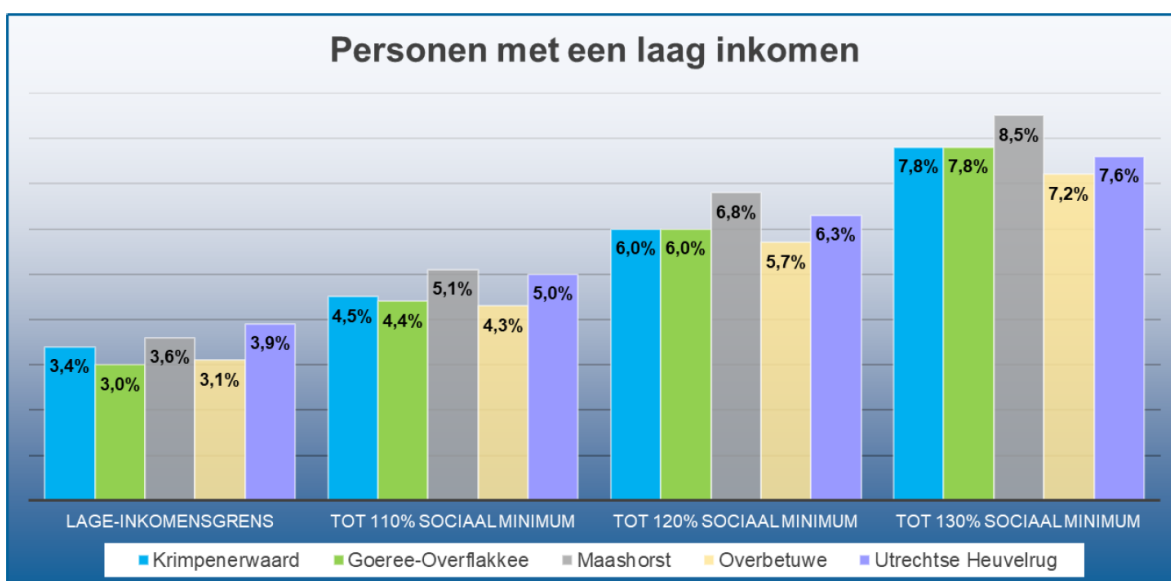
In Schoonhoven wonen relatief (5,1%) de meeste huishoudens met een laag inkomen (in absolute zin zijn dit er 300). In Vlist zijn relatief ook veel huishoudens met een laag inkomen (5,0%) – dit komt in de praktijk neer op ongeveer tien huishoudens. In absolute zin wonen de meeste gezinnen met een laag inkomen in Schoonhoven, Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek. Uit de herijking minimabeleid Krimpenerwaard blijkt dat van alle huishoudens in de gemeente Krimpenerwaard met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum een kwart gevestigd is in Schoonhoven.¹⁰

Krimpenerwaard versus referentiegemeenten

Om de cijfers van de gemeente Krimpenerwaard in perspectief te plaatsen heeft de Rekenkamer een vergelijking gemaakt tussen de gemeente Krimpenerwaard en een aantal referentiegemeenten. De referentiegemeenten zijn in de CBS-database geselecteerd op een vergelijkbaar inwoneraantal als de gemeente Krimpenerwaard (47.000-67.000 inwoners) en een vergelijkbare stedelijkheidsklasse ("weinig stedelijk"). Dit resulteerde in de gemeenten Goeree-Overflakkee, Maashorst, Overbetuwe en Utrechtse Heuvelrug als referentiegemeenten.

Ten opzichte van de referentiegemeenten is het aandeel personen in de gemeente Krimpenerwaard met een laag inkomen vergelijkbaar met de andere gemeenten. Er is geen situatie waarbij de gemeente Krimpenerwaard een hoger of lager percentage heeft dan een van de vier anderen (zie onderstaande grafiek).

Figuur 2.1. Personen met een laag inkomen in de gemeente Krimpenerwaard en referentiegemeenten (voorlopige data 2021).¹¹

¹⁰ KWIZ Herijking minimabeleid Krimpenerwaard, juni 2023.

¹¹ Rekenkamer Krimpenerwaard, Armoede in de gemeente Krimpenerwaard, een verkenning, 26 september 2023.

Om te kijken of armoede de afgelopen jaren is toegenomen, heeft de Rekenkamer gekeken naar het aandeel personen met een inkomen tot de lage-inkomens van 2015 tot en met 2021 (het meest recente jaar dat beschikbaar is bij het CBS).

In Krimpenerwaard daalde het aandeel personen met een inkomen tot de lage-inkomensgrens tot 2019 en bleef daarna stabiel. Een vergelijkbaar patroon is te zien bij de andere onderzochte gemeenten. Doordat data uit het jaar 2022 nog niet beschikbaar zijn, is het nog niet mogelijk om effecten te zien van de energiecrisis of inflatie. De cijfers die wel beschikbaar zijn laten zien dat Krimpenerwaard niet noemenswaardig afwijkt van de referentiegemeenten.

Bij de kenmerken van personen met een laag inkomen zijn er twee factoren waar Krimpenerwaard het hoogst naar voren komt ten opzichte van referentiegemeenten:

- Er zijn relatief veel minderjarige kinderen. Daarbij valt op dat veel van hen wonen in een huurwoning zonder huurtoeslag.
- Er zijn relatief veel personen met een overdrachtsinkomen (een uitkering voor werkloosheid, bijstand, e.d.).

2.4 Het eigene van Krimpenerwaard

Gevraagd naar 'het eigene' van armoede in de gemeente Krimpenerwaard merkten respondenten tijdens de verkenning door de Rekenkamer een aantal punten op: de fysieke afstanden, de samenhang in de kernen en de sociale verbanden binnen een kerkgemeenschap.

Fysieke afstanden

De gemeente heeft afstanden die voor inwoners soms moeilijk te overbruggen zijn. Voor sommige mensen is de fysieke afstand tot het gemeentekantoor (bijvoorbeeld het loket in Bergambacht) groot, waardoor zij niet snel aankloppen bij de gemeente. Inwoners moeten de beschikking hebben over een fiets/auto of moeten met het OV reizen naar afspraken.

Samenhang in de kernen

De samenhang in de kernen in Krimpenerwaard wordt als positief ervaren. "Ons kent ons en we lossen het wel weer op." Dit kan wel leiden tot een risico op het verlies van anonimiteit bij het inschakelen van een hulpverlener (met name als het vrijwilligers betreft, die vaak uit de regio zelf komen). Het kan als vervelend worden ervaren voor inwoners als zij bijvoorbeeld hun hele administratie zouden moeten geven aan een bekende uit de directe omgeving.

Sociale verbanden binnen de kerkgemeenschap

Veel medewerkers benadrukken dat er binnen een substantieel deel van de samenleving hechte sociale verbanden bestaan binnen de kerk waarvan men lid is. Inwoners in armoede worden daarbinnen vaak financieel ondersteund. Leden van de kerkgemeenschap bieden volgens hen vaak eerste hulp, bijvoorbeeld door boodschappen te doen en deze te bezorgen bij mensen. Een kerk verstrekt bonnen die in de supermarkt kunnen worden ingeleverd of betaalt rekeningen. Kerkgangers helpen elkaar soms ook informeel, zonder medeweten of interventie van de kerk.

2.5 Samenvattend

In Krimpenerwaard is er een groep van ongeveer 1.900 personen die in armoede leeft (onder lage inkomensgrens). Daarnaast is er een groep inwoners die (net) boven deze grens valt, maar wel evengoed risico loopt op armoede. In absolute zin wonen de meeste gezinnen met een laag inkomen in Schoonhoven, Lekkerkerk en Krimpen aan de Lek. Krimpenerwaard is in vergelijking met referentiegemeenten gemiddeld als het gaat over het aandeel mensen met een laag inkomen. De gemeente heeft een aantal bijzondere eigenschappen: de fysieke afstanden zijn groot, er is grote samenhang in de kernen en een substantieel deel van de inwoners heeft hechte sociale banden binnen de kerk. Hierover meer in hoofdstuk 5.

3. Beleid en maatregelen

In dit hoofdstuk gaan we per paragraaf in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Welke definities en uitgangspunten zijn er binnen de gemeente?
2. Wat is het beleid van de gemeente om armoede te voorkomen en verminderen?
3. Welke doelen zijn er gesteld ten aanzien van het voorkomen en verminderen van armoede?
4. Wat zijn de uit beleid voortvloeiende regelingen van de gemeente om armoede te voorkomen en te verminderen?
5. Wat is de doorloopsnelheid van procedures?
6. Welke drempels ervaren inwoners bij het doen van aanvragen?
7. In hoeverre is er flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen?
8. Hoe worden verschillende groepen inwoners in armoede benaderd (bijvoorbeeld dak- en thuislozen, kinderen, mensen met een wisselend inkomen, langdurige minima, andere groepen die zich nu melden)?

3.1 Definities en uitgangspunten

1. *Welke definities en uitgangspunten zijn er binnen de gemeente?*

Op 15 december 2020 heeft de gemeenteraad van Krimpenerwaard een uitgangspuntennotitie voor de opstelling van een Integraal Beleidskader (IBK) Sociaal Domein vastgesteld. Op 20 april 2021 is het Integraal Beleidskader voor het sociaal domein opgesteld onder de noemer 'Vooruitgang door Verbinding'.¹² De gemeente heeft dit beleid samen met maatschappelijke organisaties, de Cliëntenraad en de Adviesraad Sociaal Domein opgesteld. Daarbij hoort een uitvoeringsdocument, de maatschappelijke agenda 'Van ambities naar Uitvoering'.¹³ Omdat het gemeentelijk armoedebeleid nauw verweven is met het sociaal domein is het onderdeel van het IBK.

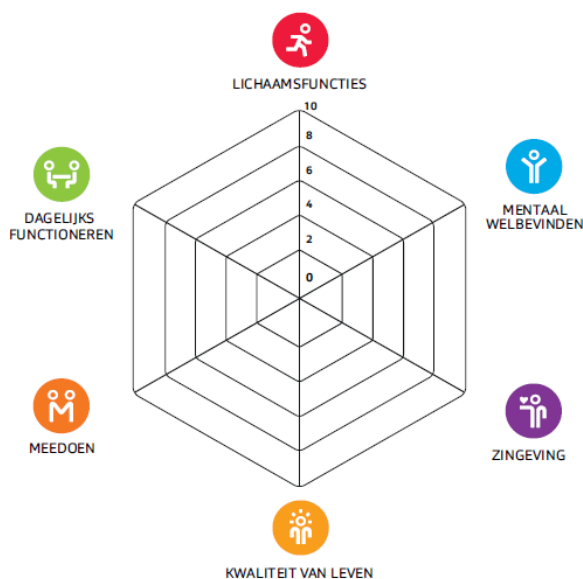
De gemeente Krimpenerwaard heeft in de stukken geen definitie van armoede gegeven. De gemeente spreekt in het IBK wel over armoede, maar er staat niet bij welke inkomensgrens de gemeente hanteert. Armoede wordt met name beschreven onder het begrip "Sociaal Economische Status", maar ook daarvan is geen definitie gegeven.

Het IBK gebruikt positieve gezondheid als beleidstheorie (zie figuur 3.1). Positieve gezondheid heeft zes dimensies: lichaamsfuncties, mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen en dagelijks functioneren.

¹² Gemeente Krimpenerwaard, Vooruitgang door Verbinding, 20 april 2021.

¹³ Gemeente Krimpenerwaard, Van ambities naar Uitvoering, 20 april 2021.

Figuur 3.1. Scoringsmodel positieve gezondheid.¹⁴

De gemeente Krimpenerwaard legt positieve gezondheid als volgt uit in het IBK: *“Positieve gezondheid gaat veel meer over algemeen welbevinden dan enkel over lichamelijke gezondheid. Grondlegger Machteld Huber ziet gezondheid als het vermogen van mensen om met fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven om te gaan en zoveel mogelijk zelf regie te voeren (Machteld Huber, 2012). Het gaat om het mee kunnen doen in de samenleving, mentaal welbevinden, zingeving en kwaliteit van leven. Door het versterken van het normale leven, preventie en het bieden van passende en integrale ondersteuning kan de ervaren kwaliteit van leven daadwerkelijk worden beïnvloed.”*

Over armoede wordt in dit kader aangegeven: *“Financiële problemen zoals armoede en schulden staan vaak ook niet op zichzelf en zijn bepalend voor de mate waarin iemand mee kan doen binnen de samenleving.”*

Dit betekent dat de gemeente niet afzonderlijk naar beleidsvelden kijkt en er een brede (inclusieve), niet gedefinieerde doelgroep bestaat voor het beleid. De gemeente wil mensen in staat stellen zichzelf te helpen, elkaar te helpen en een vangnet te bieden als dat onvoldoende is. Er zijn wel duidelijke grenzen als het gaat om minimaregelingen: regelingen zijn bijvoorbeeld bedoeld voor inwoners tot een inkomen van 130% van het wettelijk sociaal minimum. In de praktijk zien we dat de consultants inwoners die geen recht hebben op minimaregelingen wel uitnodigen voor een gesprek om na te gaan of er andere vormen van hulp en ondersteuning beschikbaar zijn (bijvoorbeeld algemene voorzieningen waarvoor geen indicatie nodig is) waar de gemeente naar kan verwijzen. Ook geven de consultants aan dat ze beleidsvrijheid hebben om inwoners te helpen die

¹⁴ [Allesisgezondheid.nl](https://www.allesisgezondheid.nl), de zes dimensies van positieve gezondheid, geraadpleegd op 12 april 2024.

niet binnen de voorwaarden van minimaregelingen vallen, maar wel hulp nodig hebben. De brede definitie zorgt dus dat er enige vrijheid bestaat voor uitvoerende ambtenaren om hulp te bieden 'waar nodig'.

3.2 **Beleid**

2. *Wat is het beleid van de gemeente om armoede te voorkomen en verminderen?*

Het IBK geeft aan dat de GGD GHOR een 'radermodel' heeft ontwikkeld ten aanzien van positieve gezondheid. Elk rad is een beleidsknop waar de gemeente aan kan draaien, waarbij de raderen elkaar beïnvloeden. De 7 beleidsknoppen zijn:

1. Veerkracht
2. Leefstijl
3. Mentale gezondheid
4. Sociale leefomgeving
5. Fysieke leefomgeving
6. Sociaal Economische Status
7. Lichamelijke gezondheid

In het IBK heeft de gemeente voor elk van deze beleidsknoppen speerpunten benoemd (waar zet de gemeente op in?). Daarnaast zijn er doelen en subdoelen benoemd per beleidsknop.

De gemeente geeft aan dat de beleidsknop "Sociaal Economische Status" inhoudelijk de meeste aansluiting heeft bij armoedebeleid. Het IBK geeft de volgende speerpunten aan waarop de gemeente wil inzetten bij de Sociaal Economische Status:

"Voorop staat dat inwoners van de Krimpenerwaard mee kunnen doen naar vermogen, veerkrachtig zijn en (financieel) zelfredzaam zijn. Wanneer betaald werk (nog) niet mogelijk is zetten we in op begeleiding naar vrijwilligerswerk. Inwoners die (tijdelijk) niet (financieel) zelfredzaam zijn, worden ondersteund. De negatieve effecten die gepaard gaan met armoede en schulden worden zoveel mogelijk beperkt. Meedoen naar vermogen betekent ook nieuwkomers begeleiden en vanuit een integrale bril laten integreren en activeren. Voor meer samenhang tussen zorg en inkomen leggen een consulent inkomen en een consulent Wmo gezamenlijk huisbezoeken af."

Daarnaast wordt er aandacht besteed aan armoede bij de "Uitgangspunten Schulddienstverlening" in het IBK, waarbij aangegeven wordt dat er een speciale focus is op kinderen die opgroeien in armoede.

Menselijke maat als uitgangspunt

De gemeente geeft in de interviews aan te werken met de menselijke maat en dus niet een 'beschikkingenfabriek' te zijn. De gemeente wil niet kijken naar belemmeringen, maar eerst kijken naar wat mensen willen en waar ze energie van krijgen. Hoe kan werk zo ingericht worden dat een cliënt met een beperking toch weer aan het werk kan? De gemeente heeft dergelijke gesprekken zowel met uitkeringsgerechtigden als niet-uitkeringsgerechtigden.

Maatwerk

De gemeente streeft naar maatwerk. Consulents hebben hierbij handelingsvrijheid. Er is controle door andere collega's om consistente beslissingen te waarborgen (gelijke behandeling van gelijke gevallen). Consulents worden breed opgeleid en proberen zich dienstverlenend op te stellen tijdens intakegesprekken. Ze wijzen mensen actief op hun rechten en bieden ondersteuning bij alle vragen, zo werd gesteld in de gesprekken.

Beleidsinitiatieven en projecten

Naast de algemene beleidskaders en de focus op positieve gezondheid heeft de gemeente Krimpenerwaard een aantal projecten en beleidsinitiatieven om armoede te voorkomen en te verminderen.

De Maatschappelijke Agenda Krimpenerwaard 2021-2025 beschrijft diverse initiatieven en projecten die zijn gericht op het verbeteren van de sociaaleconomische status van de inwoners:

- Het **Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard** heeft als doel goede aansluiting tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt (het Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard heet inmiddels KrimpenerwaardWerk). De deelnemers zijn: Lokaal/regionaal onderwijs, lokale ondernemers en regio Midden-Holland.
- Een belangrijk project is het **Project Vroegsignalering**, dat in 2021 is gestart. Vroegsignalering is sinds 2021 verplicht in Nederland vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Schuldhulpverlening richt zich op het vroegtijdig in beeld krijgen van mensen met (dreigende) problematische schulden. Door nauwe samenwerking met woningcorporaties, zorgverzekeraars en energiebedrijven worden signalen van betalingsachterstanden snel opgepakt, waarna passende hulp en begeleiding wordt aangeboden.
- Het **Regionaal Werkgeversservicepunt Midden-Holland** is bedoeld om werkgevers te stimuleren om op een mensgerichte, slimme en financieel aantrekkelijke manier te ondernemen en daarnaast vraag en aanbod van werk samen te brengen. De gemeenten Midden-Holland werken hierin samen, tezamen met het UWV en Promen.

- Het **Regionaal actieplan jeugdwerkloosheid** heeft als doel: Samenwerken om jeugdwerkloosheid regionaal aan te pakken. De deelnemers zijn: gemeenten in Midden-Holland, het werkgeversservicepunt, het UWV en regionaal onderwijs.
- Het **Taalpact Krimpenerwaard** heeft als doel om laaggeletterden te vinden en hen te motiveren om basisvaardigheden verder te ontwikkelen en gebruiken in het dagelijks leven. De deelnemers zijn: de Bibliotheek Krimpenerwaard (Taalhuis) en de Stichting Lezen en Schrijven.
- Het **Regionaal Plan Volwasseneducatie** heeft als doel het aanpakken van laaggeletterdheid onder volwassenen door passend aanbod op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden. De deelnemers zijn gemeenten in Regio Midden-Holland.
- De **Lokaal Educatieve Agenda** heeft als doel het optimaliseren van de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en andere betrokkenen om kinderen en jongeren de kans te geven zich optimaal te ontwikkelen. De deelnemers zijn schoolbesturen binnen de gemeente Krimpenerwaard.
- Het **Programma Onderwijsachterstandenbeleid** heeft als doel het beter voorbereiden van peuters met een (dreigende) leerachterstand en verkleinen van achterstand van kleuters naar groep 3. De deelnemers zijn: Kinderopvangorganisaties, het basisonderwijs, de Bibliotheek Krimpenerwaard, jeugdgezondheidszorg en de aanbieder van Alert4you (Enver)¹⁵.
- Het **Uitvoeringsprogramma Cultuur** heeft als doel het realiseren van de in de kadernota opgenomen doelstellingen voor cultuur (cultuurparticipatie bevorderen, identiteit van de kernen versterken en zichtbaar maken, verbinden van culturele initiatieven en cultureel ondernemerschap versterken). De gemeente werkt hiervoor samen met culturele organisaties en verenigingen.
- **Project Kanswaard** is bedoeld om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle dagbesteding te verschaffen. De gemeente werkt hiervoor samen met NetWERK Krimpenerwaard, een organisatie die onder andere trainingen en vrijwilligersplekken aanbiedt. Het project Kanswaard is gestopt in 2022.
- **Minimaregelingen voor volwassenen en kinderen.** Deze hebben als doel dat inwoners met een laag inkomen kunnen meedoen en daarmee uitsluiting op basis van financiële gronden te voorkomen. Paragraaf 3.4 licht dit verder toe.

Daarnaast voert de gemeente een actief beleid op het gebied van **schuldhulpverlening**. Bij de uitgangspunten van schulddienstverlening wordt speciale aandacht besteed aan kinderen die in armoede opgroeien, om hun kansen en welzijn te verbeteren.

¹⁵ Voor meer informatie over Alert4you, zie <https://www.enver.nl/nieuwsbrief-enver-midden-holland-januari-2023-alert4you/>

Verder vervult het **Regionale Mobiliteitsteam (RMT)**¹⁶ een essentiële rol in de werk-naar-werkdienstverlening. Het RMT begeleidt inwoners van de ene baan naar de andere, met als doel te voorkomen dat zij in een uitkeringssituatie belanden. Dit sluit aan bij de inzet van het hierboven genoemde regionale Werkgeversservicepunt Midden-Holland, dat zich richt op het matchen van werkzoekenden met vacatures binnen de regio. Het Werkcafé is een gezamenlijk initiatief van het Regionaal Mobiliteitsteam (RMT), het WerkgeversServicepunt (WSP) en het Leerwerkloket (LWL). Het Werkcafé biedt mensen begeleiding bij het vinden van werk. Dit platform biedt niet alleen hulp bij het zoeken naar vacatures, maar ook bij het ontwikkelen van vaardigheden en het versterken van de positie op de arbeidsmarkt.

In de toekomst: Integrale Toegang

Tijdens dit onderzoek vernamen we dat de gemeente werkt aan het organiseren van een Integrale Toegang. De gemeente gaat met de partners van het Sociaal Preventieteam duurzaam samenwerken om de sociale basis te versterken en inwoners die een vraag hebben direct te kunnen helpen zonder door te moeten verwijzen. De kern van het idee van de Integrale Toegang is dat het niet meer uitmaakt waar een inwoner 'binnenkomt'. Een toegangsteam, bestaande uit verschillende partners (waaronder de gemeente) zal met de inwoner in gesprek gaan om te komen tot een passende oplossing. Op 27 februari 2024 is de gemeenteraad middels een presentatie geïnformeerd over deze plannen.¹⁷ In maart 2024 is de volgende fasering gepubliceerd:¹⁸

- Fase 1: voorwaardelijke fase voor start lerende werkpraktijk – maart/ april
- Fase 2: borging lerende werkpraktijk d.m.v. ontwikkelteams – juni/ december
- Fase 3: voorwaardelijke fase voor implementatie geheel Krimpenerwaard – september/ december
- Fase 4: Evaluatie participatietraject – maart 2025

3.3 Doelstellingen

3. Welke doelen zijn er gesteld ten aanzien van het voorkomen en verminderen van armoede?

De beleidsknop Sociaal Economische Status uit het IBK beschrijft de volgende doelen:

1. Meer inwoners kunnen zich naar wens en vermogen ontplooiën;
2. Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of participeren naar vermogen;
3. Minder mensen ervaren financiële belemmeringen om mee te doen in de samenleving;
4. Meer inwoners beheersen basisvaardigheden en hebben kennis van de Nederlandse samenleving;

¹⁶ <https://rmtmiddenholland.nl/>

¹⁷ Gemeente Krimpenerwaard, Lokale Integrale Toegang, 27 februari 2024.

¹⁸ Gemeente Krimpenerwaard, Participatieplan Integrale Toegang, 26 maart 2024.

5. Meer mensen maken gebruik van de minimaregelingen waar ze recht op hebben.¹⁹

De subdoelen die daarbij horen zijn:

- Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk;
- Minder huishoudens moeten rondkomen van een laag (minima)inkomen;

Uitwerking doelen in Planning & Control-documenten

In de jaarrekeningen van 2021 en 2022 zijn geen specifieke doelen of indicatoren benoemd voor armoede en/of Sociaal Economische Status. Er worden wel twee doelen beschreven voor het Sociaal Domein in het algemeen:

- Effectievere ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben
- Meer inwoners participeren naar vermogen in de samenleving

Het tweede doel lijkt daarbij op het beleidsdoel "Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of participeren naar vermogen" vanuit Sociaal Economische Status. Dit tweede doel wordt in de jaarrekening uitgewerkt in twee SMART-doelen, te weten:

- In 2022 scoren inwoners op tenminste 3 van de 6 indicatoren voor individueel welzijn 5% hoger dan in 2015;
- In 2022 heeft tenminste 25% van het aantal mensen met een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle dagbesteding (eigen data).

Deze SMART-doelen hebben elk een bijbehorende indicator. Bovendien staat opgesomd welke resultaten en inspanning erbij horen.

Ook de Kadernota 2024 en de Programmabegroting 2024-2027 bevatten geen specifieke doelen of indicatoren voor armoede en/of Sociaal Economische Status. Onder het algemene doel "Meer inwoners doen mee naar vermogen" zijn de volgende twee subdoelen opgenomen:

- Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen
- Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid

Alleen het eerst beschreven subdoel is vrijwel consistent met doel 1 uit het IBK. De overige doelen uit het IBK zijn niet benoemd. Er worden geen indicatoren beschreven hoe elk van de twee subdoelen gemeten wordt. Wel worden er zes overall indicatoren genoemd (niet gekoppeld aan een specifiek doel, bijvoorbeeld: Percentage inwoners dat door een traject meer kans op een baan krijgt (bron: cliëntervaringsonderzoek).

¹⁹ Dit doel is via een aangenomen amendement van de gemeenteraad toegevoegd.

Uitwerking doelen in de kwaliteitsmonitor

In 2021 is een kwaliteitsmonitor aan de raad aangeboden²⁰ waarin per beleidsknop de vier doelen en twee subdoelen zijn opgenomen.²¹ Onder de noemer "Sociaal Economische Status" zijn de volgende vijf indicatoren opgenomen (overall, niet per doel en niet nader toegelicht):

- Percentage ernstige financiële belemmering
- Percentage laaggeletterdheid
- Slagingspercentage inburgeringsplichtigen
- Aantal gerealiseerde garantiebanen
- Aantal gerealiseerde beschutte werkplekken

In de Kwaliteitsmonitor 2021 in onder "Zorggebruik" een aantal indicatoren opgenomen met betrekking tot armoede en schulden (net als bij Sociaal Economische Status zijn deze indicatoren overall en niet per doel):

- Saldo in- en uitstroompercentage bijstand
- Aantal personen in schuldhulpverlening (per 10.000 inwoners)
- Percentage door traject meer kans op baan
- Aantal toegewezen aanvragen minimaregelingen

De Kwaliteitsmonitor 2021 diende als nulmeting. Het doel is om deze monitor tweejaarlijks op te stellen. In het vierde kwartaal van 2024 zal de monitor over de jaren 2022 en 2023 uitgebracht worden.

3.4 Regelingen

4. Wat zijn de uit beleid voortvloeiende regelingen van de gemeente om armoede te voorkomen en te verminderen?

Gemeente Krimpenerwaard heeft een reeks regelingen die in 2023 zijn herzien in de Herijking Minimabeleid 2024.²² De gemeenteraad heeft daarbij gekozen voor het volgende scenario:

"De regelingen 'Participatie en werk' en 'Maatschappelijke deelname voor ouderen' worden samengevoegd in een nieuwe 'Meedoenregeling'. De inkomensgrens blijft gelijk, namelijk 120% van het wettelijk sociaal minimum. De vergoeding voor deze regeling bedraagt € 300,- per jaar. Daarnaast worden de inkomensgrenzen voor de kindregelingen opgehoogd naar 130% van het wettelijk sociaal minimum."

De regelingen zien er daarom per 1 maart 2024 uit zoals opgenomen in tabel 3.1. De tabel laat de inkomensgrenzen zien, hoewel iedere voorziening speciale voorwaarden en

²⁰ Gemeente Krimpenerwaard, Leren en verbeteren in het sociaal domein, 11 oktober 2022

²¹ Het vijfde doel, dat in het IBK toegevoegd werd door een amendement, is hierin niet opgenomen

²² Gemeente Krimpenerwaard, Notitie Scenario's Herijking Minimabeleid 2024, 1 oktober 2023.

regels kent. Voorbeelden daarvan zijn: een laag besteedbaar inkomen vanwege schulden of het bezit van weinig vermogen.

Tabel 3.1. *Inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen bij een laag inkomen.*²³

Hoogte inkomen (wettelijk sociaal minimum)						
Minimaregeling	100%	110%	120%	130%	140%	150%
Individuele inkomens toeslag						
Bijzondere bijstand ²⁴						
Collectieve zorgverzekering						
Jeugdfonds Sport en Cultuur en zwemles						
Schoolspullen, computer en fiets*						
Fonds Kinderhulp						
Volwassenenfonds Sport en Cultuur*						
Meedoenregeling*						
Gratis openbaar vervoer*						
Meerkosten voor chronisch zieken*						
Stichting Babyspullen*						
Stichting Jarige Job						

* De regeling heeft aanvullende voorwaarden naast de algemene inkomensgrens

De meeste regelingen zijn bedoeld voor mensen met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum. Alle kindregelingen gaan tot 130% en zijn dus ruimhartiger.

Een aantal regelingen heeft geen algemene inkomensgrens, maar is afhankelijk van de persoonlijke en financiële situatie. Dit zijn:

- Kwijtschelding van de gemeentebelastingen;
- Studietoelage (deze werkt met andere voorwaarden - de financiële situatie van en ondersteuning aan studenten is dan ook anders);
- Bonnen voor levensmiddelen via Stichting BlijefGift (voor inwoners die niet in aanmerking komen voor de Voedselbank)

De regelingen zijn opgesomd op <https://www.krimpenerwaard.nl/regelingen-bij-een-laag-inkomen>. De regelingen van de gemeente zelf staan hier allemaal op, net als enkele voorzieningen die worden aangeboden door particuliere stichtingen, zoals hulp bij het vieren van de verjaardag, babyspullen en Stichting Blijef Gift.

Het overzicht is echter niet compleet: het aanbod van bijvoorbeeld de Voedselbank en SUN (Stichting Urgente Noden) is niet in deze lijst opgenomen. Deze organisaties zijn,

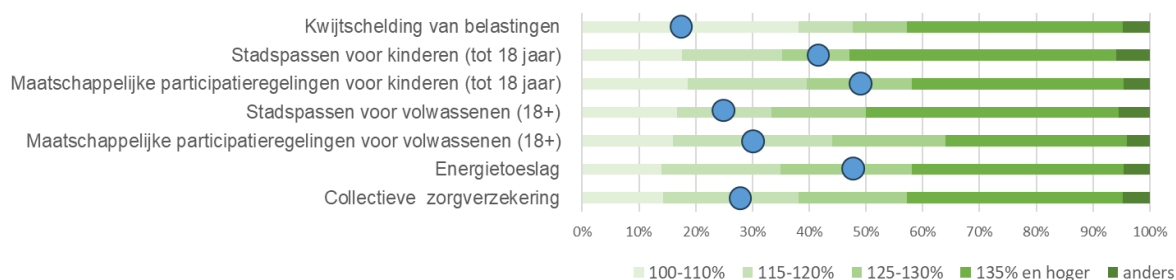
²³ Gemeente Krimpenerwaard, [website](#), bekeken op 14 april 2024.

²⁴ Van 120% tot 150% van de bijstandsnorm zijn draagkrachtregels (met een staffelmethode) van toepassing.

tezamen met andere instanties, wel te vinden op <https://www.krimpenerwaard.nl/hulp-bij-geldzorgen>.

Figuur 3.2 laat van een aantal regelingen de inkomensgrenzen zien die benchmarkgemeenten in de Divosa Benchmark hanteren.²⁵ De blauwe bolletjes geven aan welke grenzen de gemeente Krimpenerwaard hanteert.

Figuur 3.2. Inkomensgrenzen gemeentelijke regelingen in vergelijking met Divosa Benchmarkgemeenten (procentueel). Getoond: het aantal gemeentes met gehanteerde inkomensgrenzen t.o.v. het sociaal minimum; de inkomensgrens die Krimpenerwaard hanteert is weergegeven met een blauw bolletje.

Figuur 3.2 laat zien dat de gemeente Krimpenerwaard (blauwe bolletje) vaak minder hoge inkomensgrenzen hanteert dan andere gemeenten met dezelfde regeling. Bij veel van de regelingen hanteren de meeste benchmarkgemeenten een inkomensgrens van 135% of hoger, terwijl Krimpenerwaard 120% of 130% hanteert. Een voorbeeld is de maatschappelijke participatieregelingen voor volwassenen (18+), waarbij meer dan de helft van de gemeenten met dezelfde regelingen een hogere inkomensgrens hanteert dan de gemeente Krimpenerwaard.

3.5 Doorloopsnelheid

5. Wat is de doorloopsnelheid van procedures?

Gemeente Krimpenerwaard heeft in 2022 een gemiddelde wachttijd voor een gesprek voor schuldhulpverlening van korter dan 3 dagen. Twee procent van de aanvragers moet langer dan vier weken wachten, dit was in 2021 drie procent.²⁶ Dat deze groep langer moet wachten heeft vaak te maken met een complexe situatie, geeft de gemeente aan.

De gemeente geeft aan dat er bij een nieuwe aanvraag van een minimaregeling gestreefd wordt om binnen enkele dagen (het liefst een werkweek) de aanvraag te bekijken en te reageren naar de cliënt. Er zijn echter weinig aanvragen in één keer compleet (zo'n

²⁵ Divosa, Benchmarkrapportage 2022. De bolletjes bij de stadspassen voor Krimpenerwaard zijn gebaseerd op de fondsen voor Sport en Cultuur en de Meedoenregeling, die in essentie hetzelfde beogen als een stadspas.

²⁶ Gemeente Krimpenerwaard, export t.b.v. Divosa benchmark, 2 april 2024.

10%), hetgeen snel handelen en extra werk vergt van consulenten. Consulenten bellen en zoeken contact met de cliënt om ontbrekende informatie op te vragen en aanvullende vragen te stellen. Dit draagt eraan bij dat de wettelijke termijnen gehaald worden in 97% van de gevallen in 2023.

De doorloopsnelheid van de aanvragen is doorgaans hoog. Dit heeft als positieve uitkomst dat mensen sneller het geld ontvangen waar zij recht op hebben en behoefte aan hebben, óf sneller uitsluitel krijgen dat de aanvraag is afgekeurd. Zeker bij schuldhulptrajecten is de korte doorlooptijd van groot belang zodat schulden niet verder oplopen. Er zijn uit het onderzoek geen signalen gekomen dat de wachttijd bij de gemeente bijdraagt aan oplopende schulden, hetgeen aansluit bij een wachttijd van 3 dagen voor de schuldhulpverlening. Er zijn ook geen signalen dat er soortgelijke wachttijden zijn voor inwoners die andere hulp vragen bij de gemeente, zoals inwoners die voorzieningen aanvragen.

Bij statushouders is de snelheid van handelen extra belangrijk, omdat deze groep in korte tijd veel nodig heeft van (onder meer) de gemeente. De gemeente is hier alert op en is zich bewust van de risico's voor statushouders wanneer er niet snel geacteerd wordt.

3.6 Drempels bij aanvragen

6. Welke drempels ervaren inwoners bij het doen van aanvragen?

Inwoners kunnen drempels ervaren bij het vragen van (financiële) hulp. Drempels zijn in te delen in drempels bij de inwoner zelf (interne drempels) en drempels die bijvoorbeeld in het aanvraagproces zitten (externe drempels). Drempels met een asterisk* zijn nader toegelicht na de opsomming.

Interne drempels

- **Taboe** op armoede, schaamte, mensen die hun hand niet willen ophouden, bijvoorbeeld onder ZZP'ers. Zij willen niet afhankelijk zijn van de gemeente en komen pas als ze (forse) schulden hebben (benoemd door maatschappelijke organisaties, gemeente).*
- **Angst om te moeten terugbetalen.** Maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen merken dat inwoners bang zijn fouten te maken bij aanvragen. Dit komt onder andere door de Toeslagenaffaire (benoemd door de gemeente). Dit leidt ertoe dat mensen hulp vragen bij zelfs eenvoudige formulieren, zoals een ervaringsdeskundige anekdotisch aangaf. De gemeente zelf geeft aan dat zij vergevingsgezind acteert, maar realiseert zich niet dat inwoners dit niet altijd weten. Een deel van de inwoners gaat juist van het

omgekeerde uit, namelijk dat de gemeente niet vergevingsgezind is, maar streng en willekeurig. Deze mismatch tussen hoe de gemeente denkt dat zij overkomt en het beeld bij inwoners hindert de overbrugging van de bijbehorende drempels.

- **Ouders die niet willen inzien** dat er **een** probleem is bij hun kinderen (benoemd door maatschappelijke organisaties).

Interne / externe drempel

- **Website en brieven zijn te complex** voor mensen die **laaggeletterd** zijn of weinig Nederlandse taalvaardigheid hebben (benoemd door gemeente, maatschappelijke organisaties, ervaringsdeskundige (d.w.z.: inwoner)). *

Externe drempels

- Het is **ingewikkeld en vergt veel papierwerk om een aanvraag** te doen, met name als je nog geen cliënt bent bij de gemeente. Dit is nog meer werk voor ZZP'ers, want zij hebben geen loonstrook dus de check op rechtmatigheid is ingewikkelder (benoemd door gemeente).*
- **Onbekendheid** met het aanbod van de gemeente (benoemd door gemeente, maatschappelijke organisatie).*
- **Website gemeente is lastig** te navigeren, moeilijk om de juiste informatie te vinden en zoekfunctie slecht (benoemd door maatschappelijke organisatie).
- **Mismatch** tijdens gesprek hulpverleners met inwoners; informatie en proces zijn te ingewikkeld en er is onvoldoende controle of de informatie goed ontvangen wordt (benoemd door maatschappelijke organisatie).
- **Het aanbod is versnipperd**, er is niet één plek met aanbod gemeente en maatschappelijke organisaties. Ook de informatie over regelingen en aanbod is versnipperd, er is niet één plaats waar het aanbod is opgesomd (benoemd door maatschappelijke organisatie).
- **Bijkomende kosten** zoals reiskosten, instrumenthuur of sportkleding vormen soms een onoverkomelijke kostenpost. Een tweedehands fiets of laptop heeft een eigen bijdrage en verzendkosten (tot €75) (benoemd door maatschappelijke organisatie, ervaringsdeskundigen).
- **Intermediairs en gemeente selecteren te streng aan de poort, kennen niet alle regels of beoordelen aanvragen verschillend** (benoemd door maatschappelijke organisatie, ervaringsdeskundigen).

Een aantal drempels wordt hieronder nader toegelicht.

Interne drempel: taboe, schaamte, de eigen broek ophouden

In Krimpenerwaard heerst sterk het gevoel dat men de eigen broek moet kunnen ophouden, wat vaak gepaard gaat met schaamte binnen de eigen kring. Volgens

maatschappelijke organisaties vinden mensen, vooral ouderen, dat ze altijd alles zelf hebben kunnen redden en dat dit zo moet blijven.

Deze ideeën over schaamte en zelfredzaamheid worden in gesprekken vaak benoemd als de 'cultuur' van Krimpenerwaard. Dit wordt deels verklaard door de kerkelijke achtergrond van veel inwoners en deels door de plattelandscultuur. Vertegenwoordigers van een lokale kerk wijzen erop dat schaamte mogelijk meer te maken heeft met de plattelandscultuur dan met religie, aangezien schaamte volgens hen in kerken in grote steden een minder grote rol speelt.

Interne / externe drempel: complexe brieven en website bij laaggeletterdheid

Uit gesprekken met de gemeente, maatschappelijke organisaties en inwoners blijkt dat de communicatie van de gemeente met de doelgroep verbeterd kan worden. Dit blijkt onder andere uit een door meerdere gesprekspartners aangehaalde brief die in 2023 is verzonden aan cliënten met wie de gemeente al enige tijd geen contact had gehad. Deze brief was bedoeld als open uitnodiging om met elkaar in gesprek te gaan en om informatie en ondersteuning aan te bieden. Een deel van de ontvangers kreeg echter angstige gevoelens na ontvangst, doordat hen niet goed duidelijk was wat de bedoeling van de uitnodiging. Daardoor ontstond bij hen onbedoeld stress. Vooralsnog lijkt dit een incidenteel voorval te zijn geweest. Zowel de gemeente als de Cliëntenraad erkenden dit probleem en de gemeente herschreef de brief volgens adviezen van de Cliëntenraad. Niet bekend is hoe hierop werd gereageerd.

Ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties melden dat veel mensen moeite hebben om zelf aanvragen te doen voor gemeentelijke diensten vanwege lage taalvaardigheid en angst om fouten te maken waardoor ze geen hulp zouden krijgen of zelfs terug moeten betalen.

Externe drempel: aanvraag is ingewikkeld en vergt veel papierwerk

Het invullen van formulieren en aanvragen is vaak ingewikkeld, vooral voor inwoners die niet eerder bij de gemeente aanklopten. Zij moeten documenten overleggen zoals identiteitspapieren en inkomensbewijzen. De gemeente schat dat 90% van de aanvragen voor ondersteuning niet direct compleet is of aanvullende informatie nodig heeft.

Externe drempel: onbekendheid met het aanbod van de gemeente

Ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties melden dat er ruimte is voor verbetering in de communicatie over het aanbod. Tijdens gesprekken met ervaringsdeskundigen bleek dat veel inwoners niet op de hoogte waren van gemeentelijke regelingen waar ze recht op hadden. Zo ontdekten sommige inwoners pas tijdens deze gesprekken de aangepaste OV-regeling en vroegen deze meteen aan. Ervaringsdeskundigen lazen de lokale krant Het Kontakt niet allemaal, waardoor veel inwoners pas via bekenden of toevallig over regelingen hoorden.

Een begrijpelijk en compleet overzicht van regelingen, zowel van de gemeente als gesubsidieerde organisaties, is cruciaal. Herhaalde actieve informatie naar bestaande cliënten kan helpen.

De gemeente heeft een 'bewaarkaart hulp bij geldzorgen'. In gesprekken met ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties wordt deze bewaarkaart een enkele keer genoemd, maar deze is niet bekend bij allen. Een verklaring hiervoor is de 'knip' tussen de uitvoering van kindgerelateerde minimaregelingen en de gemeentelijke uitvoering van alle andere minimaregelingen. De kindregelingen worden uitgevoerd door Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport & Cultuur, die geen informatie uitwisselen over cliënten met de gemeente en die geen bewaarkaart aan hun cliënten geven.

Daarnaast veranderen de voorwaarden van regelingen in de loop der jaren zodat een dergelijk overzicht verouderd raakt.

Ervaringsdeskundigen over drempels

Uit gesprekken met de ervaringsdeskundigen blijkt dat zij soms willekeur ervaren. "Ik kom vaak de verkeerde mensen aan de telefoon tegen, of medewerkers zijn niet in de juiste stemming, waardoor ik soms herhaaldelijk terug moet bellen om het juiste antwoord te krijgen."

Een ander: "De hulp en snelheid van hulp afhankelijk is van de aangewezen medewerker vanuit de gemeente. Over het algemeen zou ik de gemeente een score van 8+ geven, maar de duidelijkheid en volledigheid van de verstrekte informatie is sterk afhankelijk van de medewerker die je helpt." Deze ervaringsdeskundige laat weten bepaalde hulp te laten liggen, al heeft zij wettelijk recht op toekenning en weet zij dit. Zij verwacht eerst afgewezen te worden en te moeten vechten voor haar recht, want het soort uitzonderingsregels die voor haar gelden, zijn in haar ervaring niet bij alle consulenten bekend.

Een maatschappelijke organisatie had een voorbeeld waarbij hernieuwde aanvraag tot toekenning o.b.v. maatwerk leidde. Dat betekent dat de aanvraag al in eerste instantie had moeten worden goedgekeurd, zonder hernieuwde tussenkomst van de maatschappelijke organisatie.

3.7 Flankerend beleid om drempels te verlagen

7. In hoeverre is er flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen?

Zoals in voorgaande paragraaf beschreven zijn er de volgende drempels:

- Taboe/schaamte

- Angst om te moeten terugbetalen
- Ouders die hun ogen sluiten
- Taalgebruik website en brieven te complex voor laaggeletterden
- Aanvraag ingewikkeld met veel papierwerk
- Onbekendheid aanbod gemeente
- Website lastig te navigeren
- Mismatch tijdens gesprek hulpverleners met inwoners
- Versnipperd aanbod
- Bijkomende kosten
- Te strenge selectie aan de poort

Hieronder wordt beschreven in hoeverre de gemeente omgaat met (een deel van) deze drempels.

Wat doet de gemeente voor inwoners met schaamte?

De gemeente hanteert 'normaliseren' als uitgangspunt in contact met inwoners, om schaamte te verminderen. Dit betekent dat men laat zien dat veel mensen dezelfde problemen hebben. Dit beleid lijkt effectief, zoals te zien bij de energietoeslag, waarbij honderden nieuwe aanmeldingen kwamen van inwoners die voorheen niet bekend waren bij de gemeente. Deze aanmeldingen kwamen mede doordat mensen in de media en hun omgeving zagen dat de energiecrisis wijdverspreid was en dus geen reden voor schaamte. Hierdoor voelden deze inwoners zich minder beschaamd om hulp te vragen, wat ook leidde tot een stijging in aanvragen voor andere voorzieningen.

Wat doet de gemeente voor inwoners met laaggeletterdheid?

De drie laagste taalniveaus zijn A1, A2 en B1. A1 betekent dat een inwoner alleen korte simpele zinnen begrijpt, A2 dat een inwoner korte simpele teksten begrijpt. B1-niveau betekent dat inwoners de belangrijkste punten uit een brief begrijpen als er voornamelijk veelgebruikte woorden in staan. Een aantal jaar geleden bleek dat 15% van de inwoners in Krimpenerwaard laaggeletterd is (taalniveau A2 of A1).²⁷

De gemeente Krimpenerwaard streeft ernaar om teksten begrijpelijk te maken voor zoveel mogelijk inwoners. Daarom schrijft de gemeente informatie op B1-niveau. Dit betekent dat voor minimaal 5% van de inwoners het lezen van brieven onmogelijk is en voor 10% wel mogelijk maar zeer uitdagend.

De Cliëntenraad heeft geadviseerd en geholpen bij het herschrijven van de eerder genoemde brief uit 2023 met de onduidelijk geformuleerde uitnodiging. De gemeente staat open voor structurele samenwerking met adviesorganen om de communicatie te verbeteren en bespreekt in het vervolg brieven met hen voordat deze worden verstuurd.

²⁷ Taalpact Krimpenerwaard, De weg naar een sluitende aanpak van laaggeletterdheid 2019-2021

Wat doet de gemeente voor inwoners voor wie het systeem te complex is?

De gemeente Krimpenerwaard heeft de energietoeslag zoveel mogelijk automatisch toegekend, gebaseerd op beschikbare informatie. Momenteel werkt de gemeente aan stroomlijning van aanvragen, zodat regelingen gelijktijdig worden afgehandeld en inwoners slechts één keer formulieren hoeven in te vullen.

Formulieren zijn zowel op papier als digitaal beschikbaar. Digitale formulieren hebben een automatische routing die alleen relevante vragen toont. Een ervaringsdeskundige merkte op dat digitale fouten ertoe kunnen leiden dat vervolgvragen niet verschijnen, wat tot afwijzingen kan leiden. Papieren formulieren tonen alle vragen, waardoor een consulent fouten makkelijker kan corrigeren.

De gemeente heeft subsidierelaties met maatschappelijke organisaties zoals WelZijn Krimpenerwaard, die als toegangspoort naar de gemeente dienen. WelZijn biedt inloopsprekuren in elke kern. Kwadraad, MEE en gro-up hebben ook een signalerende en adviserende rol. Zij kunnen inwoners informatie verstrekken en doorwijzen. Samen vormen ze het Sociaal Preventieteam (SPT), dat in 2023 het zogeheten Geldpunt heeft opgezet. Hier kunnen inwoners terecht met geldvragen en hulp bij eenvoudige aanvragen voor gemeentelijke ondersteuning. Zo kunnen inwoners laagdrempelig en in hun eigen kern hulp krijgen. Inmiddels zijn er Geldpunten in drie kernen (Krimpen aan de Lek, Lekkerkerk en Schoonhoven) en dit wordt uitgebreid.

Wat doet de gemeente om bekendheid van het aanbod te vergroten?

De gemeente Krimpenerwaard informeert inwoners actief over regelingen via de lokale krant Het Kontakt en voert incidenteel campagnes. Consulenten informeren inwoners ook over andere regelingen wanneer ze hen al spreken. Een campagne was gericht op ZZP'ers om hen bewust te maken dat ze bij financiële problemen bij de gemeente terecht kunnen. Ondanks deze inspanningen leverde de campagne geen nieuwe aanmeldingen op. Inwoners die werken of bijvoorbeeld AOW of WIA ontvangen, hebben doorgaans geen contact met de gemeente, waardoor het moeilijk is deze groepen te bereiken.

3.8 Benadering verschillende doelgroepen

8. *Hoe worden verschillende groepen inwoners in armoede benaderd (bijvoorbeeld dak- en thuislozen, kinderen, mensen met een wisselend inkomen, langdurige minima, andere groepen die zich nu melden)?*

Dak- en thuislozen

De gemeente heeft geen separaat beleid beschreven voor dak- en thuislozen. In het IBK wordt alleen de urgentie van huisvesting voor kwetsbare groepen genoemd, waaronder

inwoners die door scheiding of baanverlies dakloos zijn geworden. In de beleidsregels Werk, Participatie en Inkomen 2024 wordt vermeld dat de bijstandsnorm wordt verlaagd voor inwoners zonder woonlasten; een daklozenuitkering.²⁸ Dit is ook in andere gemeenten een gebruikelijke procedure.

Daarnaast vermelden de beleidsregels dat bijzondere bijstand ingezet kan worden als overbruggingsuitkering voor noodzakelijke kosten van het bestaan na het verlaten van opvang, zoals een asielzoekerscentrum of na langdurige detentie.

Wanneer daklozen via het Leger des Heils aan onderdak komen, is er een procedure zodat de daklozenuitkering wordt omgezet naar een bijstandsuitkering. De gemeente sluit aan bij de regionale aanpak Van Dak naar Dak Midden-Holland.

Kinderen

Er is specifiek beleid voor kinderen en de consulenten communiceren naar ouders over het bestaan van deze regelingen wanneer zij hen spreken. De uitvoering van de kindregelingen ligt echter extern, want de Stichting Leergeld voert deze uit voor de gemeente. Het Jeugdfonds doet dit specifiek op het gebied van sport en cultuur. Dat maakt dat de gemeente zelf geen zicht heeft op welke cliënten deze regelingen gebruiken. Het gebrek aan uitwisseling van cliëntinformatie is een voortvloeisel uit de privacywetgeving. Het gevolg is dat de gemeente niet rechtstreeks contact kan zoeken met de groep die al eerder kindregelingen heeft gebruikt, om hen bijvoorbeeld te wijzen op andere kindregelingen of andere minimaregelingen. De stichting Leergeld zelf heeft een systeem waar inwoners een account aanmaken en vrij eenvoudig jaarlijks een herhaalde aanvraag kunnen doen. Op de optie van een nieuwe aanvraag worden zij niet actief gewezen door de Stichting Leergeld, geeft een ervaringsdeskundige aan.

Mensen met een wisselend inkomen

Het IBK benadrukt dat de bestaanszekerheid van de inwoners niet in het geding mag komen en dat negatieve effecten van armoede en schulden zoveel mogelijk worden beperkt. Dit omvat ook ondersteuning van mensen met wisselende inkomens.

Bij het vaststellen van het inkomen en vermogen (ten behoeve van de aanvraag van minimaregelingen) wordt uitgegaan van de maand voorafgaand aan de maand van de aanvraag. Bij wisselende inkomsten wordt uitgegaan van de inkomsten van de laatste drie maanden voorafgaand aan de maand van de aanvraag.

Wanneer iemands inkomen boven de bijstandsnorm komt, wordt de bijstandsuitkering normaliter stopgezet. Bij een eenmalig of wisselend inkomen wordt de uitkering niet onmiddellijk stopgezet, maar maximaal 2 maanden voortgezet om te zien of het hogere inkomen stabiel blijft of weer daalt. De gemeente wil de inwoner de kans geven om zich aan te passen en te voorkomen dat ze direct zonder ondersteuning komen te zitten door

²⁸ Gemeente Krimpenerwaard, Beleidsregels Werk, Participatie en Inkomen Krimpenerwaard 2024, art. 5.2.

een tijdelijke verhoging in hun inkomen. In individuele gevallen kan hiervan worden afgeweken. Dat betekent dat de gemeente naar de specifieke omstandigheden van de persoon kan kijken en als dat nodig is een andere beslissing kan nemen.

Langdurige bijstandsgerechtigden

Er is geen specifieke aanpak van langdurig bijstandsgerechtigden. De gemeente heeft recentelijk 2,5 fte aan consulenten (tijdelijk) aangenomen. Dit om weer in contact te komen, mensen te keuren waar nodig en mogelijkheden voor participatie/re-integratie te bespreken. Het resultaat hiervan is onbekend.

Statushouders en nareizigers

Statushouders zijn te verdelen in twee groepen die speciale aandacht vergen.

- *Eerste groep: Statushouders met eerste woning*

Deze groep heeft een eerste woning toegewezen gekregen in Krimpenerwaard. Statushouders hebben bij aanmelding in de gemeente een Burgerservicenummer (BSN). Deze nieuwe inwoners krijgen twee jaar ondersteuning van VluchtelingenWerk, een jaar langer dan waarvoor de gemeente rijksfondsen ontvangt, een bewuste beleidskeuze. VluchtelingenWerk helpt met de aanvraag van bijstand en andere voorzieningen. Als het papierwerk in orde is, verstrekt de gemeente binnen vijf dagen een eerste voorschot, omdat statushouders binnen twee weken na woningtoewijzing uit het asielzoekerscentrum moeten vertrekken.

- *Tweede groep: Nareizigers*

Nareizigers zijn nieuwe Nederlanders van wie al familie in Krimpenerwaard woont en die het recht hebben om, vanwege gezinshereniging, bij dat familielid te komen wonen. Nareizigers hebben recht op Nederlands burgerschap en komen vanuit het buitenland bij een familielid in Krimpenerwaard wonen. Ze moeten zich binnen drie dagen na aankomst melden bij de IND²⁹ en moeten vervolgens een BSN-nummer verkrijgen. Dit proces stelt hen in staat bijstand en andere hulp aan te vragen.

De gemeente heeft een inkooprelatie met VluchtelingenWerk. De samenwerking tussen de gemeente en VluchtelingenWerk verloopt goed, geven beide partijen aan. Vluchtelingenwerk zet zich in om de administratieve uitdagingen te overzien en werkt samen met Stichting Urgente Noden (SUN) voor financiële noodhulp. De gemeente heeft afspraken gemaakt met VluchtelingenWerk voor korte doorlooptijden bij aanvragen van deze groepen en dit draagt bij aan het voorkomen van financiële problemen.

Ondanks deze inspanningen riskeren statushouders en nareizigers hun tijd in Nederland te beginnen met schuldopbouw. Een onbekend deel van hen maakt informele (niet-geregistreerde) schulden om naar Nederland te reizen.

²⁹ Immigratie- en Naturalisatiedienst

Er bestaat op dit moment een wachttijd bij de IND die maakt dat nareizigers ongeveer drie maanden moeten wachten voordat zij een BSN-nummer krijgen. In de tussenliggende periode moeten gezinnen rondkomen van voorzieningen bedoeld voor een alleenstaande. Dit verschil kan ruim €500 bedragen. Kindgebonden uitkeringen en zorgtoeslagen kunnen ook niet meteen worden uitgekeerd. Dit leidt geregeld tot tekorten in dagelijkse uitgaven en incidentele kosten voor zaken zoals reiskosten naar de IND en voor het verkrijgen van het BSN-nummer, woninginrichting en kleding. Deze situatie kan leiden tot achterstallige betalingen en bijkomende kosten zoals boetes.

De gemeente heeft casuïstiek overleg over inburgering met alle betrokken ketenpartners.

Andere groepen

De energietoeslag heeft nieuwe inwoners met armoedeproblemen bij de gemeente gebracht, waaronder ZZP'ers en werkenden met een laag inkomen. Deze toeslag maakte verborgen armoede zichtbaar en de gemeente heeft van de kans gebruikgemaakt om contact te leggen met deze inwoners. De toeslag heeft geholpen om meer kwetsbare groepen in beeld te krijgen, wat belangrijk is voor verdere ondersteuning.

Recent nodigde de gemeente cliënten uit die ze lang niet heeft gesproken om te zien wat er veranderd is en hoe zij verder kunnen helpen. De gemeente had vanwege Covid-19 met een deel van de cliënten al langere tijd niet gesproken. De gemeente geeft ook aan dat er personeelwisselingen geweest zijn, hetgeen ervoor zorgde dat cliënten niet altijd bekend waren met hun klantmanager. Een deel had ook geen vaste klantmanager. In de uitvoering wordt echter weer toegewerkt naar een vaste klantmanager voor alle cliënten. Door contact te zoeken met de cliënten, kunnen zij geïnformeerd worden wie de vaste klantmanager is.

3.9 Samenvattend

- De gemeente Krimpenerwaard hanteert geen concrete definitie van armoede.
- De gemeente Krimpenerwaard heeft een actueel beleidskader met een integrale visie die gebaseerd is op de beleidstheorie van positieve gezondheid. Daarop zijn, via de beleidsknop Sociaal Economische Status, doelen geformuleerd die raken aan armoede.
 - De doelen zijn niet of nauwelijks uitgewerkt in de Planning- en Control stukken. De kwaliteitsmonitor dateert van 2021 en de kwaliteitsmonitor over 2023 is nog niet beschikbaar.
 - De gemeente probeert in de uitvoering de menselijke maat te hanteren. De gemeente kiest voor maatwerk en kijkt bewust waar het verschil kan worden gemaakt in een bepaalde situatie. Dit kan goed uitpakken voor kwetsbare inwoners, maar heeft als

risico ongelijke behandeling, waardoor de collegiale toetsing die consulenten doen, belangrijk is.

- De gemeente werkt aan het organiseren van een uniforme, Integrale Toegang. De gemeente gaat samen met de partners van het Sociaal Preventieteam duurzaam samenwerken om de sociale basis te versterken en inwoners die een vraag hebben direct te kunnen helpen zonder door te moeten verwijzen..
- De gemeente heeft maatregelen die veelal tot 120% en in het geval van kindregelingen tot 130% van het wettelijk sociaal minimum gaan. De Divosa Benchmark laat zien dat de gemeente daar iets minder ruimhartig is in vergelijking met andere gemeenten.
- De doorlooptijden van aanvragen zijn over het algemeen kort. De gemiddelde wachttijd voor een gesprek voor schuldhulpverlening was in 2022 korter dan 3 dagen. De gemeente voldeed in 2023 in 97% van gevallen aan de wettelijke doorlooptijden bij aanvragen.
- Inwoners ervaren interne drempels (schaamte, angst om terug te moeten betalen, laaggeletterdheid e.d.) en externe drempels (complexe brieven en aanvraagprocedures, onbekendheid van het aanbod, bijkomende kosten e.d.).
- De gemeente onderkent een aantal drempels en zet stappen om de drempels te verlagen, zoals dat er de afgelopen tijd meer gebruik wordt gemaakt van de expertise van de Cliëntenraad om brieven te schrijven die aansluiten bij het taalniveau van inwoners. De gemeente lijkt tegelijk niet in staat een aantal drempels te herkennen of deze structureel te verlagen: de angst om fouten te maken en de spanning die een aanvraag teweeg kan brengen; complexe aanvraagprocedures en communicatie, onbekendheid met een versnipperd aanbod, en tenslotte de afhankelijkheidspositie van inwoners. Tezamen zorgen drempels ervoor dat inwoners, soms willens en wetens en soms door gebrek aan kennis of onvermogen, hun rechten laten liggen.
- De gemeente probeert specifieke groepen inwoners te benaderen om hen attent te maken op regelingen: zzp'ers, ouders, langdurige minima. De gemeente heeft geen specifiek beleid voor dak- en thuislozen.

4. Samenwerking

In dit hoofdstuk gaan we in op de volgende onderzoeksvraag:

9. In hoeverre werkt de gemeente op het gebied van armoede samen met andere instanties?

De volgende samenwerkingsverbanden komen aan bod:

- Het sociaal preventieteam
- WelZijn Krimpenerwaard en de Geldpunten
- Team Sportservice
- Brugfunctionaris
- Dorps- en cultuurhuizen en bibliotheken
- VluchtelingenWerk en Stichting Krimpenerwaard Intercultureel (KIC)
- GGD

4.1 Het sociaal preventieteam

Het Sociaal Preventieteam (SPT) is een samenwerking tussen WelZijn Krimpenerwaard, Kwadraad, gro-up en MEE Plus. Samen zijn zij verantwoordelijk voor het bieden van passende ondersteuning aan alle inwoners, het versterken van de sociale cohesie en samenwerking. Hierbij ligt de focus op normaliseren, preventie en collectiveren. Wekelijks vindt er casuïstiekoverleg plaats met de verschillende partners én gemeentelijke consultants. Hierbij wordt gezocht naar oplossingen op casusniveau, maar ook van en met elkaar geleerd. Het SPT wil zicht krijgen op trends en ontwikkelingen binnen het sociaal domein en welke kansen zich voordoen voor collectiveren van aanbod. Het SPT werkt nauw samen met andere maatschappelijke partners binnen het sociaal domein.

Eén van de voorbeelden van het collectiveren van aanbod is het opzetten van de – al eerder genoemde – Geldpunten. Hier kunnen inwoners terecht voor alle vragen over financiële zaken. Er vindt eens in de zes weken op de maandagochtend een fysiek overleg plaats tussen de samenwerkende partners van Geldpunt: Kwadraad, Humanitas Thuisadministratie, Stichting Budgethulp Krimpenerwaard (en Schuldhulpmaatje), Gro-up en WelZijn Krimpenerwaard. Daar sluit de gemeente ook bij aan.

Er bestaan ook samenwerkingen op het gebied van gezondheid, zoals de zogenaamde 'welzijnspunten', die (onder andere) plaatsvinden bij huisartsenpraktijken in verschillende kernen. Er is ook een sportactiviteit 'lopen op recept' in Haastrecht onder leiding van huisartsen en fysiotherapeuten.³⁰ Huisartsen worden in de gemeente ook

³⁰ WelZijn Krimpenerwaard, Welzijnskalender Diensten & Activiteiten, januari t/m juni 2024.

weleens gebruikt om inwoners te bereiken door daar flyers achter te laten, vertelt de gemeente.

4.2 Team Sportservice

De gemeente streeft naar een complementair en compleet aanbod van voorzieningen en besteedt hierbij veel aandacht aan sport en cultuur.³¹ Er zijn bijvoorbeeld de 'buurtsportcoaches', die verbindingen leggen tussen de inwoners, sportaanbieders en de maatschappelijke organisaties op het gebied van zorg, welzijn, onderwijs, participatie en het bedrijfsleven. Dit gaat via Team Sportservice Krimpenerwaard, het sport- en cultuurloket voor de gemeente.³² Hier kunnen inwoners ook terecht met vragen over en aanvragen voor het Jeugd- & Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Hiermee hebben kinderen, jongeren en volwassenen die geen geld hebben om te sporten/ iets cultureels te doen toch de mogelijkheid om iets dergelijks te ondernemen. Team Sportservice heeft hiervoor intermediairs (twee contactpersonen), waar een inwoner een aanvraag kan doen. De website van het fonds maakt duidelijk dat het ook via andere organisaties mogelijk is een aanvraag te doen, zoals via WelZijn Krimpenerwaard, Gro-Up Buurtwerk en via VluchtelingenWerk Krimpenerwaard en Stichting Krimpenerwaard Intercultureel (KIC) voor statushouders. Het is ook mogelijk zelf een intermediair te zoeken. Dit kan bijvoorbeeld zijn een leerkracht, huisarts of maatschappelijk werk. Zij kunnen zich als intermediair aanmelden op de website.³³

4.3 Brugfunctionaris

De functie van brugfunctionaris bestaat sinds november 2023 in de gemeente Krimpenerwaard. Een nieuwe functie in de gemeente, maar landelijk al langer bekend.³⁴ Formeel is de brugfunctionaris in dienst bij de Brede School Gouda³⁵, op verzoek van de gemeente. De functie heeft uiteindelijk als doel om kansengelijkheid voor kinderen te bevorderen, evenals een educatief partnerschap tussen de ouders en de school.

De brugfunctionaris is actief op de basisscholen om zo een makkelijk aanspreekpunt te zijn voor ouders die hulp nodig hebben. Door op de basisscholen te werken staat de brugfunctionaris dichtbij de inwoner. Dat creëert vertrouwen. De brugfunctionaris is een verbindende factor tussen het gezin thuis, het kind op school en waar nodig met professionals. De brugfunctionaris kan zo ook vroegtijdig problemen in de thuissituaties signaleren. De brugfunctionaris is elke week een dag aanwezig op drie van de vijf scholen in Schoonhoven en bij de andere twee scholen op oproepbasis. Er is momenteel één brugfunctionaris, die zo'n 24 gezinnen ondersteunt. De brugfunctionaris ondersteunt

³¹ Gemeente Krimpenerwaard, Van ambities naar Uitvoering, 20 april 2021.

³² Gemeente Krimpenerwaard, [Team Sportservice](#), bekeken op 22 april 2024.

³³ Jeugdfonds Sport & Cultuur Zuid-Holland, [Jeugdfonds](#), bekeken op 22 april 2024.

³⁴ Gelijke Kansen Alliantie, [Brugfunctionaris](#), bekeken op 22 april 2024.

³⁵ Brede School Gouda, [website](#), bekeken op 23 april 2024.

gezinnen waarbij zij betrokken is zo breed als nodig. Het vertrouwen, gevormd door hulp bij de eerste hulpvraag, kan dan leiden tot vragen op andere domeinen. De brugfunctionaris is bijvoorbeeld toeleider naar het Jeugd- en Volwassenenfonds Sport en Cultuur en ondersteunt mensen die te maken hebben met een taalbarrière of problemen op het gebied van geestelijke gezondheid. De brugfunctionaris is dan een verbindende factor. Dit vergt veel moeite, want men leert alle mogelijkheden voor hulp in de gemeente niet zomaar kennen. Het is voor iemand, zo geven ook ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties aan, niet in één oogopslag duidelijk waar iemand allemaal terecht kan (en hoe). De brugfunctionaris heeft er enige tijd over gedaan om het complete aanbod in de gemeente te leren kennen doordat de informatie en het aanbod zo versnipperd waren (zie drempels, hoofdstuk 3).

4.4 Dorps- en cultuurhuizen en bibliotheken

De dorps- en cultuurhuizen zijn een verbindende factor in de gemeente. Voorbeelden zijn het Cultuurhuis (Krimpen aan de Lek) en Stichting 't Huis van Noord (Schoonhoven). Op deze locaties worden inloophmomenten en activiteiten georganiseerd en promotiemateriaal achtergelaten. In 't Huis van Noord is bijvoorbeeld een wekelijkse koffiemiddag georganiseerd door de organisatie Kwintes, die zich inzet voor mensen met psychosociale problemen/ psychiatrische kwetsbaarheid. In het activiteitenplan van 2024 van deze stichting is zichtbaar dat er ook samengewerkt gaat worden met WelZijn Krimpenerwaard. Samen organiseren ze een 'welzijnsspreekuur' in 't Huis van Noord waar zij inwoners adviseren bij vragen over ondersteuning, hulp, regelingen, diensten en activiteiten in de buurt. De begeleider van dit spreekuur heeft ook nauw contact met de hulpverleners in Krimpenerwaard, zoals huisartsen. 't Huis van Noord beschrijft dat hun doel is om in te spelen op veranderingen en nieuwe gasten, vrijwilligers, buurtbewoners en om de gemeente nadrukkelijker te betrekken bij de plannen. 't Huis van Noord wil wel duidelijker weten wat de gemeente van hen verwacht.³⁶

Bibliotheek Krimpenerwaard is actief met allerlei cursussen en activiteiten en werkt daarbij samen met andere organisaties.³⁷ Een voorbeeld daarvan waren de gratis cursussen 'Digivitaler' voor hulp bij digitaal contact met bijvoorbeeld een huisarts en 'Slim en gezond koken'. De laatstgenoemde cursus was onderdeel van het Taalhuis van de bibliotheek, vanuit waar er activiteiten en spreekuren worden georganiseerd om Nederlands te leren. De bibliotheek heeft via het taalhuis ook een focus op inburgering.

4.5 VluchtelingenWerk

VluchtelingenWerk Nederland (hierna: Vluchtelingenwerk) staat statushouders in de gemeente Krimpenerwaard twee jaar lang bij op maatschappelijk gebied. Dit is een jaar

³⁶ Stichting 't Huis van Noord, Activiteitenplan Wijkcentrum 't Huis van Noord 2024, 7 december 2023

³⁷ Bibliotheek Krimpenerwaard, [website](#), bekeken op 18 april 2024

meer dan het aanbod in veel gemeenten: het tweede jaar is een keuze van de gemeente uit eigen middelen. De gemeente Krimpenerwaard heeft afspraken gemaakt met VluchtelingenWerk vanuit de inkooprelatie. Zowel de gemeente als VluchtelingenWerk beschrijven korte lijnen en een open en eerlijke communicatie.

4.6 Stichting Krimpenerwaard Intercultureel (KIC)

KIC richt zich vooral op maatschappelijke informatie en verbinding. KIC is, net als VluchtelingenWerk, een toeleider naar het Jeugd- & Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Verder is KIC een doorverwijzer naar Voedselbank IJssel en Lek en intermediair voor Stichting Babyspullen, Stichting Kinderhulp en Stichting Leergeld. KIC werkt samen met VluchtelingenWerk, Stichting Leergeld en de gemeente. KIC organiseert onder andere activiteiten op het gebied van gezondheid en sport, zoals 'wandelen en babbelen', een manier om tegelijkertijd te wandelen en Nederlands te leren, en zwemlessen voor vrouwen.

KIC organiseert voorlichtingen over diverse onderwerpen zoals de Jeugdgezondheidszorg. KIC heeft de gemeente benaderd om een presentatie te geven over de minimaregelingen, welke ook gegeven is. De door KIC (in samenwerking) georganiseerde activiteiten worden gefaciliteerd door wijkcentra zoals Stichting 't Huis van Noord en diverse kerken. Er zijn structurele overleggen met de gemeente rondom inburgering. Bij specifieke crisissen werkt KIC ook weleens samen met de GGD.³⁸

4.7 GGD

De GGD Hollands Midden (hierna: GGD) is op verschillende plekken betrokken: in het beleid, in het Sociaal Preventieteam, in overleggen en in de toekomstige 'integrale toegang' en werkt ook samen met organisaties zoals het KIC. De GGD hecht waarde aan de relatie tussen gezondheid en armoede en schulden. De GGD Gezondheidsmonitor bevat indicatoren die zijn ingedeeld op basis van de verschillende dimensies van positieve gezondheid. Onder de dimensie 'kwaliteit van leven' is 'rondkomen en schulden' ook een indicator.³⁹ Tevens ontwierp de GGD het radermodel over positieve gezondheid dat laat zien dat iemands sociaaleconomische status invloed kan hebben op het zorggebruik. Dit radarmodel is ook terug te zien in de Kwaliteitsmonitor en de Maatschappelijke Agenda van de gemeente.

³⁸ Stichting Krimpenerwaard Intercultureel, Jaarverslag 2022, 23 mei 2023.

³⁹ GGD Hollands Midden, [website](#), bekeken op 22 april 2024.

4.8 Beelden vanuit de samenwerkingen

Er is een uitgebreid aanbod aan voorzieningen en ondersteuning in de gemeente Krimpenerwaard. Hierbij maakt de gemeente veel gebruik van maatschappelijke organisaties. Deze paragraaf beschrijft welke beelden in de interviews naar voren kwamen over de samenwerking.

Beelden over specifieke organisaties

- De functie van brugfunctionaris is nog nieuw, maar is volgens de gesprekspartners essentieel in het doorverwijzen naar de hulp die gezinnen nodig hebben.
- Een wijkcentrum zoals 't Huis van Noord faciliteert voor verschillende organisaties, maar ziet een sterkere samenwerking met de gemeente voor zich.
- De samenwerkingen met de eerstelijnszorg (zoals huisartsen en fysiotherapeuten) zijn terug te zien in een aantal concrete activiteiten van maatschappelijke organisaties. De gemeente zelf geeft aan dat er al wel door wordt verwezen, maar dat er meer geïnvesteerd zou kunnen worden in scholen, huisartsen en het netwerk daaromheen. Gezondheid is één van de problemen die zich bij kwetsbare inwoners kunnen opstapelen, naast bijvoorbeeld slechte huisvesting, schulden en een beperkt sociaal netwerk. Desondanks is het niet de taak van de gemeente om inwoners te adviseren over hun fysieke gezondheid(szorg).

Beelden over de samenwerking in het algemeen

Een netwerk functioneert het beste wanneer de verschillende onderdelen allemaal waar nodig naar elkaar doorverwijzen en inzicht hebben in het aanbod van de anderen. Er zijn nu veel plekken waar mensen binnen kunnen lopen voor informatie, hulp en aanspraak in de kernen. Tegelijkertijd is er geen overzicht van waar inwoners precies terecht kunnen en hoe en waarvoor welke maatschappelijke organisaties samenwerken. Juist omdat de gemeente van maatschappelijke organisaties gebruik maakt om de inwoners in hun eigen kern te bereiken, is een overzicht van het gehele netwerk belangrijk. Dit helpt maatschappelijke organisaties die graag een verbindende rol aannemen, maar het helpt de gemeentelijke consulenten ook om door te verwijzen.

Door websites en activiteitenagenda's te lezen van verschillende organisaties is na te gaan welke samenwerkingen er zijn, maar het is niet bekend hoe de doorverwijzingen en samenwerkingen werken, behalve wanneer de organisatie (bijvoorbeeld) een duidelijke intermediaire rol heeft. Het is moeilijk te zeggen in hoeverre wat er wordt aangeboden in de gemeente complementair aan elkaar is of juist overlapt. De gemeente komt hier wel aan tegemoet door zelf ook een doorverwijzende, verbindende rol op zich te nemen.

De gemeente wil ook de afstand tussen de organisaties verkleinen, door gesubsidieerde organisaties te vragen dat ze elkaar noemen op de websites en naar mogelijkheden moeten kijken voor onderlinge samenwerkingen, verbindingen en afspraken. Vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties laten echter blijken dat zij alleen naar specifieke andere organisaties doorverwijzen en andere mogelijkheden onbenut laten. Op deze wijze ontstaan 'deelnetwerken'. De subsidie- en inkooprelaties en bijbehorende accountgesprekken (om over afspraken, voortgang en doelen te spreken) zijn de manier voor de gemeente om het netwerk en de onderlinge verbindingen te stimuleren.

4.9 Samenvattend

- Diverse instanties zijn zichtbaar in het netwerk van samenwerkingen in de gemeente Krimpenerwaard, zoals het sociaal preventieteam.
- Er is een aantal concrete verbinders tussen het thema armoedebestrijding en positieve gezondheid, zoals het Team Sportservice, de brugfunctionaris, dorps- en cultuurhuizen en de bibliotheken. Met en via deze verbinders worden mensen geholpen vanuit een breder perspectief dan alleen armoede, eenzaamheid, laaggeletterdheid et cetera. Daarmee vervullen ze een spilrol in de praktijk rond positieve gezondheid.
- VluchtelingenWerk en KIC vervullen een meer praktische rol voor statushouders, maar met name bij KIC is de link met gezondheid zichtbaar in georganiseerde activiteiten zoals 'wandelen en babbelen' en zwemles voor vrouwen.
- Er is een aantal goede deelnetwerken die zich sterk maken voor groepen kwetsbare inwoners. Voorbeelden zijn het netwerk rond statushouders en rond schuldhulpverlening.
- Het onderzoek laat echter ook signalen zien dat organisaties niet (goed) op de hoogte zijn van de activiteiten van andere organisaties. Hoe de samenwerkingen precies in zijn werk gaan is niet altijd duidelijk. Het netwerk is niet compleet, in de zin dat nog niet alle maatschappelijke organisaties inzicht hebben in elkaars aanbod en naar elkaar doorverwijzen.

5. Lokaal toegespitst beleid

In dit hoofdstuk gaan we in op de volgende onderzoeksvraag:

10. Sluit het beleid aan bij het eigene van Krimpenerwaard?

Er is al een aantal eigenschappen van de gemeente benoemd die de gemeente Krimpenerwaard uniek maken (zie hoofdstuk 2):

1. Grote (reis)afstanden
2. Grote sociale samenhang in de gemeente
3. Hulp van de kerken/ sociale verbanden in kerkgemeenschappen
4. Relatief veel minderjarige kinderen wonen in huishoudens met een laag inkomen (waarbij veel van hen wonen in een huurwoning zonder huurtoeslag)
5. Relatief veel personen met een overdrachtsinkomen (een uitkering voor werkloosheid, bijstand, e.d.).

Hier bespreken we deze punten in de context van de vraag hoe de gemeente er in het beleid en in de uitvoering rekening mee houdt.

5.1 Grote (reis)afstanden

Vervoersarmoede kan een belangrijke belemmering zijn om mee te doen in de samenleving, iets waar de gemeente juist naar streeft.⁴⁰ Vervoersarmoede betekent dat een mens niet op de plek kan komen waar hij moet zijn voor een activiteit, werk, sociale contacten en dergelijke. Vervoersarmoede is één van de uitdagingen van de gemeente Krimpenerwaard. Niet alle activiteiten zijn in alle kernen te vinden, vertellen maatschappelijke organisaties. Als men ver moet reizen om mee te doen aan een sportactiviteit (bijvoorbeeld via het Volwassenfonds Sport & Cultuur) is er dus een bijkomende drempel. Momenteel zit de locatie van de gemeente voor het sociaal domein in Bergambacht. De gemeente heeft bewust gekozen voor deze locatie, omdat deze het beste bereikbaar is vanuit de hele gemeente, bijvoorbeeld met het openbaar vervoer. Bergambacht is ook de enige locatie voor gesprekken.

Beleid in relatie tot grote (reis)afstanden

De gemeente komt tegemoet aan de 'vervoersarmoede'. Iedereen met een laag inkomen (lager dan 120% van sociaal minimum) kan een gratis OV-pas aanvragen die geldt in het weekend en op werkdagen in de daluren. Deze OV-pas kunnen inwoners online aanvragen. Als ze er niet uitkomen verwijst de gemeente ze door naar de eerdergenoemde Geldpunten.⁴¹

⁴⁰ Gemeente Krimpenerwaard, Vooruitgang door Verbinding, 20 april 2021.

⁴¹ Gemeente Krimpenerwaard, [gratis openbaar vervoer](#), bekeken op 23 april 2024.

Ervaringsdeskundigen over de OV-regeling

Problemen met bereikbaarheid en vervoer is iets wat ervaringsdeskundigen ook ervaren, zeker degenen die in de kleine(re) kernen van de gemeente wonen. De OV-pas is dan ook een welkome regeling, al is het aanvragen niet voor iedere ervaringsdeskundige even makkelijk. Tevens is de bekendheid van de OV-pas nog niet wijdverbreid. Een bredere promotie van de regeling kan wenselijk zijn.

5.2 Sociale samenhang in de kernen

In de (kleinere) kernen is er sprake van een grote sociale samenhang en toezicht. Inwoners zijn betrokken en actief in de eigen kern. Gemeentebreed is er een grote bereidheid om elkaar te helpen, wat kenmerkend is voor een plattelandsgemeente. Inwoners vragen pas hulp als ze er zelf niet meer uitkomen. Vooral ouderen en mensen met schulden ervaren schaamte en sociale controle. Er is ook schaamte in kleine kernen over hulpbehoeften zoals taalles, die vaak liever in anonimiteit wordt gevolgd. Hulp vragen wordt vaak als persoonlijk beschouwd, vooral bij armoede.

Beleid in relatie tot sociale samenhang

In het gemeentelijk beleid probeert Krimpenerwaard aan te sluiten bij de sociale samenhang in de gemeente en in de kernen, zo blijkt onder meer uit het IBK. Daar schrijft de gemeente: *"We vinden het belangrijk dat onze inwoners zich verbonden voelen met elkaar. Daarvoor moeten mensen elkaar kunnen ontmoeten. Hiervoor hebben we maatschappelijke voorzieningen die verbinding en contact bevorderen. Ontmoeting draagt bij aan bestrijding van eenzaamheid, het opbouwen of in stand houden van een eigen netwerk, integratie en re-integratie."*

In de Maatschappelijke Agenda wordt dit concreter gemaakt: *"Het gaat daarbij om ondersteuning van initiatieven van burgers, vrijwilligerswerk, mantelzorg en een breed palet aan laagdrempelige (preventieve) voorzieningen voor alle leeftijden, bijvoorbeeld op het gebied van sport en cultuur, die eraan bijdragen dat inwoners, van jong tot oud, gezond blijven en elkaar kunnen ontmoeten. We verwachten dat organisaties in staat zijn om buurtprojecten, groepsondersteuning aan kwetsbare burgers en het bevorderen van de sociale samenhang te realiseren."*

In de praktijk zien we in de gemeente Krimpenerwaard een veelheid aan locaties waar sociale activiteiten worden georganiseerd door de samenwerkingspartners (gesubsidieerd door de gemeente). Daarbij wordt ingespeeld op de behoefte van inwoners om elkaar te ontmoeten.

Een aandachtspunt, benoemd door een maatschappelijke organisatie, is dat Krimpenerwaard veel (kleine) kernen heeft. Inwoners willen graag vrijwilligerswerk doen

en bijeenkomen in de eigen kern. Dit maakt het soms iets ingewikkelder om vrijwilligers te vinden. WelZijn Krimpenerwaard stelt vrijwilligersbeleid op en geeft hier uitvoering aan namens de gemeente Krimpenerwaard. De wens van een deel van de inwoners om actief te willen zijn in de eigen kern is bij hen bekend en wordt gerespecteerd.

5.3 Kerkelijke aanwezigheid

Kerken kunnen vanuit de diaconie tijdelijke hulp bieden aan kerkleden, bijvoorbeeld door een financiële bijdrage. Kerkgemeenschappen zetten zich actief in voor de gemeenteleden en daarbuiten (door bijvoorbeeld collectes voor de Voedselbank). De kerkelijke gemeenschappen zijn ook actief in vrijwilligerswerk, onder andere bij vluchtelingen uit Oekraïne en bij organisaties zoals Stichting Urgente Noden (SUN), opgericht vanuit een samenwerking tussen de lokale overheid, fondsen/ kerken en hulp- en dienstverleningsorganisaties. Een kerk kan iemand doorverwijzen naar SUN. Bovendien kan SUN door de 'afstand' voor een kerkelijke inwoner veilig voelen, juist als het binnen de kerk lastig voelt om aan te geven dat er hulp nodig is, schetsen maatschappelijke organisaties.

Een kerkgemeenschap uit één van de kernen van de gemeente Krimpenerwaard geeft aan een rol te hebben in het kader van armoedebestrijding. Deze vertelt hoe het onderwerp armoede binnen de gemeenschap besproken wordt en dat men ook zoekt naar mensen binnen de gemeenschap die hulp nodig zouden kunnen hebben (dit noemt deze kerk vroegsignalering). Financiële hulp biedt deze kerkgemeenschap ongeveer 5 tot 10 keer per jaar. De samenwerking met de gemeente is minimaal, er is weinig contact. Bovendien heeft de kerk weinig kennis over het armoedebeleid en de mogelijkheden. De kerkgemeenschap staat daarom meer op zichzelf dan dat het een 'partner' van de gemeente is zoals eerder besproken maatschappelijke organisaties dat zijn. Het kan zelfs makkelijker zijn voor iemand om bij de gemeente hulp te vragen dan bij de diaconie van de kerk, geeft een vertegenwoordiger van een kerkgemeenschap aan, juist door de grotere gevoelsmatige afstand tot de gemeente.

Beleid in relatie tot kerkelijke aanwezigheid

Een beleidsmedewerker van de gemeente houdt contact met de grotere kerkgemeenschappen in de gemeente. Het beeld bij de gemeente is dat kerken het goed doen op financieel gebied en zodoende de mogelijkheid hebben financiële ondersteuning aan te bieden.

De samenwerking tussen de kerken en de gemeente is een aandachtspunt. In ieder geval voor de kerkgemeenschappen zelf. Deze willen graag meer kennis hebben van het gemeentelijke aanbod en werken graag met de gemeente samen om hun kerkleden de best mogelijke hulp te bieden. De kerk benoemt als mogelijkheden: (periodiek)

samenzitten om het onderwerp armoede te bespreken en de diaconie te informeren over de gemeentelijke doelstellingen, het armoedebeleid en de mogelijkheden voor hulp in de gemeente. Zo denkt de diaconie dat zij beter in staat is om de eigen gemeenschap te helpen, wanneer er hulpvragen komen.

5.4 Relatief veel minderjarige kinderen

In Krimpenerwaard zijn er relatief veel minderjarige kinderen die opgroeien in huishoudens met een laag inkomen.

Beleid in relatie tot de relatief grote aantallen kinderen

Zoals besproken in hoofdstuk 3 krijgen kinderen en gezinnen veel aandacht in regelingen, zoals via het Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Leergeld. Daarnaast is de inkomensgrens voor kindregelingen ruimer, met 130% in plaats van 120%. Verder is er sinds november 2023 de eerdergenoemde brugfunctionaris in Schoonhoven die gezinnen ondersteunt en een vertrouwensband opbouwt door huisbezoeken. De brugfunctionaris werkt laagdrempelig en helpt ouders die zich schamen of denken geen hulp nodig te hebben.

5.5 Relatief veel personen met een overdrachtsinkomen

Uit de eerdere verkenning door de Rekenkamer bleek dat in de gemeente Krimpenerwaard relatief veel personen onder de lage-inkomensgrens leven met een overdrachtsinkomen. De term "overdrachtsinkomen" verwijst naar uitkeringen voor werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid, pensioen en sociale voorzieningen zoals bijstand.

In de Kwaliteitsmonitor 2021 wordt beschreven dat het ondanks het grote aanbod van vacatures het mensen in een (vaak langdurige) uitkeringssituatie niet lukt om aan werk te komen. Als oorzaak hiervoor wordt gegeven de mismatch tussen vraag en aanbod, waarbij de competenties van mensen niet (meer) aansluiten bij de vraag van werkgevers. Daarnaast komen mensen met een arbeidsbeperking moeilijk aan het werk.

Beleid in relatie tot de relatief grote aantallen overdrachtsinkomens

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 bevat de Maatschappelijke Agenda een aantal inspanningen van de gemeente om de positie van inwoners op de arbeidsmarkt te versterken, zoals KrimpenerwaardWerkt (voorheen Leerwerkbedrijf Krimpenerwaard) en het Regionaal Werkgeversservicepunt Midden-Holland. Ook neemt de gemeente deel aan het eerdergenoemde Regionaal Mobiliteitsteam Midden-Holland, die via het Werkcafé inwoners helpt bij het ontwikkelen van vaardigheden en het versterken van de positie op de arbeidsmarkt.

5.6 Samenvattend

- Er is sprake van grote afstanden en daardoor potentiële vervoersarmoede. De gemeente speelt hierop in door een regeling voor gratis openbaar vervoer. Er zijn signalen dat de regeling nog niet voldoende bekend is bij de inwoners.
- De sociale samenhang in de kernen maakt het lastiger voor mensen om hulp te vragen. De gemeente speelt hierop in door ruimte (in de vorm van dorps- en cultuurhuizen) en subsidie te bieden aan maatschappelijke activiteiten in alle kernen.
- Kerkgemeenschappen kunnen een rol spelen in de preventie en vroegsignalering van armoede, maar hebben nog geen duidelijke rol in het 'netwerk' van armoedebestrijding.
- De gemeente speelt met diverse regelingen voor kinderen in op het relatief hoge aandeel minderjarige kinderen in huishoudens met een laag inkomen.
- De gemeente onderneemt diverse initiatieven om inwoners in een uitkerings situatie aan een baan te helpen.

6. Doeltreffendheid en doelmatigheid

In dit hoofdstuk gaan we in op de volgende onderzoeksvraag:

11. In welke mate zijn het huidige beleid en de huidige maatregelen doeltreffend en doelmatig?

6.1 Doelen

Zoals beschreven in hoofdstuk 3 zijn de doelen bij de beleidsknop Sociaal Economische Status (SES) uit het Integraal Beleidskader (IBK) in het bijzonder relevant, omdat ze het meest betrekking hebben op armoedebeleid. Daarnaast worden er in de Planning & Control-documenten een aantal doelen opgenoemd die weliswaar over het Sociaal Domein in het algemeen gaan, maar betrekking hebben op het armoedebeleid. In tabel 6.1 staat een opsomming van de doelen en bijbehorende indicatoren.

Tabel 6.1. Doelstellingen ten aanzien van voorkomen en verminderen van armoede.

Doelstellingen ten aanzien van voorkomen en verminderen van armoede		
Doelen	Bron	Indicator vanuit de gemeente
1. Meer inwoners kunnen zich naar wens en vermogen ontplooiën	IBK - SES	Geen
	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, meerdere indicatoren)
2. Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of participeren naar vermogen	IBK - SES	Geen
	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)
	Jaarrekeningen 2021 & 2022 (daar beschreven als "Meer inwoners participeren naar vermogen in de samenleving")	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 scoren inwoners op tenminste 3 van de 6 indicatoren voor individueel welzijn 5% hoger dan in 2015 In 2022 heeft tenminste 25% van het aantal mensen met een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle dagbesteding (eigen data).
3. Minder mensen ervaren financiële belemmeringen om mee te doen in de samenleving	Kadernota 2024 en de Programmabegroting 2024-2027 (daar beschreven als: "Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of doen mee naar vermogen")	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 6 overall indicatoren)
	IBK - SES	Geen
4. Meer inwoners beheersen basisvaardigheden en hebben kennis van de Nederlandse samenleving	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)
	IBK - SES	Geen
5. Meer mensen maken gebruik van de minimaregelingen waar ze recht op hebben	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)
	IBK - SES	Geen

Doelstellingen ten aanzien van voorkomen en verminderen van armoede		
Subdoelen	Bron	Indicator
6. Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk	IBK - SES	Geen
	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)
7. Minder huishoudens moeten rondkomen van een laag (minima)inkomen	IBK - SES	Geen
	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)
8. Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid	Kadernota 2024 en de Programmabegroting 2024-2027	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 6 overall indicatoren)
	Kwaliteitsmonitor 2021	(niet uitgesplitst naar doel, alleen 5 overall indicatoren)

Een aantal (sub)doelen onder SES zoals 'Minder inwoners ervaren financiële belemmeringen om mee te doen', hebben als eigenschap dat de gemeente geen invloed kan uitoefenen over externe invloeden die zwaar kunnen drukken op het bereiken van dit doel. Daarom beoordelen we *de mate van en manier waarop de gemeente bijdraagt* aan het bereiken van het doel, voor zover dit meetbaar is. Als we alleen naar het bereiken van het doel zouden kijken zonder mee te wegen dat externe invloeden hierop effect hebben, zouden we mogelijk onterecht kunnen concluderen dat het beleid niet doeltreffend is.

6.2 Doeltreffendheid: informatie per beleidsdoel

De doelen zijn niet of nauwelijks uitgewerkt in de Planning & Control-documenten. De gemeente geeft aan met name via de Kwaliteitsmonitor de raad te informeren over de resultaten/effecten van het beleid. Bij de Kwaliteitsmonitor zijn geen indicatoren per doel uitgewerkt. Bovendien zijn de gebruikte gegevens van 2020 of eerder, dus van voor het opstellen van het IBK. Daarom maken we gebruik van andere bronnen om de doeltreffendheid te meten. Dit zijn onder andere de Divosa Benchmark en CBS-cijfers waarmee we een benchmark hebben gemaakt.

6.2.1 Doel 1: "Meer inwoners kunnen zich naar wens en vermogen ontplooiën"

Op waarstaatjegemeente.nl staan de resultaten van een burgerpeiling naar het "individueel welzijn". De burgerpeiling bevat gegevens uit 2016, 2019 en 2022. In tabel 6.2 staan de resultaten voor Krimpenerwaard.

Tabel 6.2. Resultaten individueel welzijn op een schaal van 1 t/m 10.

Resultaten individueel welzijn ⁴² (alle scores zijn uitgedrukt in een gemiddelde score van 1-10)				
Indicator	Toelichting	2016	2019	2022
Sociaal-economische status	De positie van een persoon in de sociale stratificatie op basis van arbeid, inkomen en opleiding.	6,68	6,91	7,14

⁴² Gegevens ontleend aan [Dashboard - Burgerpeiling - Krimpenerwaard \(waarstaatjegemeente.nl\)](http://Dashboard - Burgerpeiling - Krimpenerwaard (waarstaatjegemeente.nl))

Resultaten individueel welzijn ⁴² (alle scores zijn uitgedrukt in een gemiddelde score van 1-10)				
Eigen kracht	Mate waarin inwoners geen beperkingen ervaren (bijvoorbeeld fysiek, psychisch, taal of financieel) om deel te nemen aan de samenleving.	8,42	8,48	8,55
Gezondheid ⁴³	Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven over hun eigen gezondheid.	7,78	7,68	7,65
Maatschappelijke inzet	Actieve participatie die van belang is voor het individu én tot doel heeft anderen te helpen of bij te dragen aan de maatschappij: burenhulp, sociale steun aan een buurtgenoot in een zorgwekkende situatie, mantelzorg, vrijwilligerswerk en actieve deelname aan het verenigingsleven.	4,56	4,09	4,15
Sociale relaties (betekenisvol)	De mate waarin een inwoner beschikt over voldoende betekenisvolle sociale relaties, en eenzaamheid en sociale uitsluiting zich niet of nauwelijks manifesteren.	7,92	7,82	7,58
Sociaal vangnet	De mate waarin een inwoner beschikt over voldoende betekenisvolle sociale relaties, en eenzaamheid en sociale uitsluiting zich niet of nauwelijks manifesteren.	6,92	7,01	7,26

Wat opvalt zijn de lage scores voor *maatschappelijke inzet*, vooral in het licht dat de gemeente het belangrijk vindt dat inwoners zich verbonden voelen met elkaar (zoals beschreven in paragraaf 5.2).

Ten opzichte van 2019 (het meest recente cijfer voor het vaststellen van het nieuwe IBK) zijn er in 2022 geen grote verschillen merkbaar in de indicatoren. 'Sociaal vangnet' stijgt het meest (een stijging van 3,6%), terwijl 'sociale relaties' het meest daalt (met 3,1%). Over de langere termijn (sinds 2016) zijn er wel grotere verschuivingen zichtbaar. Zo stijgt de 'sociaaleconomische status' met 6,9%. Daarentegen daalt de 'maatschappelijke inzet' met 9%.

6.2.2 Doel 2: "Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of participeren naar vermogen"

De netto arbeidsparticipatie⁴⁴ (het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking) in gemeente Krimpenerwaard steeg tussen 2021 en 2022 van 73% naar 74%.⁴⁵ Het stijgen van de netto arbeidsparticipatie is een aanwijzing dat het eerste deel van het doel bereikt wordt dat meer inwoners een betaalde baan hebben.

In de jaarrekeningen van 2021 en 2022 is het doel opgenomen dat meer inwoners moeten kunnen participeren naar vermogen in de samenleving. De SMART-doelen (met indicator) hierbij zijn:

⁴³ Bij gezondheid betreft het data uit 2015 in plaats van 2016.

⁴⁴ Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

⁴⁵ CBS, <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85796NED/table?dl=A8850>

- In 2022 scoren inwoners op tenminste 3 van de 6 indicatoren voor individueel welzijn 5% hoger dan in 2015;⁴⁶
- In 2022 heeft tenminste 25% van het aantal mensen met een (zeer) grote afstand tot de arbeidsmarkt een zinvolle dagbesteding.

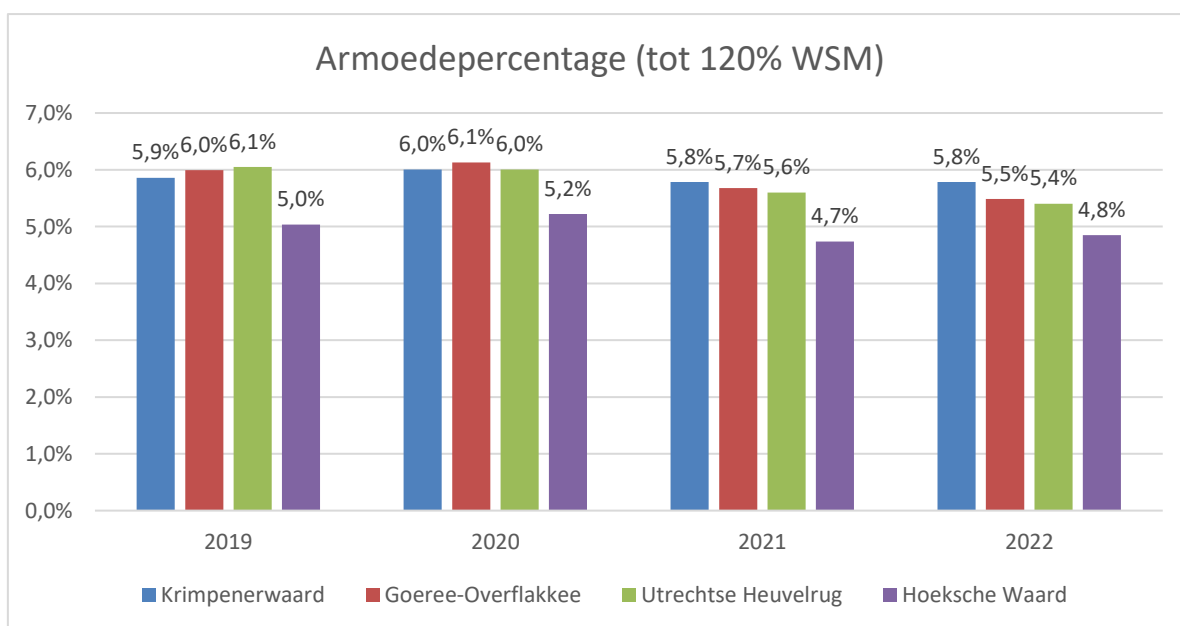
Het tweede SMART-doel is niet direct gerelateerd aan armoede en wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Zoals te zien in paragraaf 6.2.1 zijn drie van de zes scores op de indicatoren van individueel welzijn in absolute zin gestegen ten opzichte van 2016; echter slechts een met meer dan 5% (sociaaleconomische status). Daarmee is het eerste SMART-doel niet behaald.

6.2.3 Doel 3: Minder inwoners ervaren financiële belemmeringen om mee te doen

Van dit doel zijn in de jaarstukken geen uitwerkingen gedaan met bijbehorende indicatoren. Figuur 6.1 laat het armoedepercentage zien in gemeente Krimpenerwaard en drie gemeenten die dezelfde stedelijkheidsgraad hebben (landelijk profiel) en die ongeveer even groot zijn (Goeree-Overflakkee, Utrechtse Heuvelrug en Hoeksche Waard). Het aandeel inwoners dat rondkomt van maximaal 120% van het wettelijk sociaal minimum is in gemeente Krimpenerwaard een fractie gedaald tussen 2019 en 2022 (van 5,9% naar 5,8%). In andere gemeenten is dit aandeel sneller gedaald.

Figuur 6.1. Armoedepercentage (aandeel inwoners die moeten rondkomen van een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum).⁴⁷

⁴⁶ Alleen gezondheid is afkomstig uit 2015, de overige indicatoren komen uit 2016.

⁴⁷ CBS, [website](#), bekeken op 22 april 2024.

De gemeente heeft met de herijking van het minimabeleid enkele regelingen ruimhartiger gemaakt, hetgeen ook bijdraagt aan het bereiken van het doel dat minder inwoners financiële belemmeringen ervaren, doordat *meer inwoners* bestaande ondersteuning kunnen aanvragen en doordat reeds ondersteunde inwoners *meer ondersteuning* kunnen aanvragen.⁴⁸

6.2.4 Doel 4: Meer inwoners beheersen basisvaardigheden en hebben kennis van de Nederlandse samenleving en Subdoel 6: Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk

Het doel 'het beheersen van basisvaardigheden en kennis hebben van de Nederlandse samenleving' beschrijven we aan de hand van inburgering. Iemand die inburgeringsplichtig wordt heeft drie jaar de tijd om te voldoen aan de inburgeringsplicht. Er zijn hierbij drie typen inburgeringsplichtigen:

- Asielstatushouder: Heeft verblijfsrecht gekregen op basis van een asielverzoek
- Gezinsmigrant: Is getrouwd of gaat trouwen met een Nederlander
- Overig: Onder andere familieleden van kinderen die onder het kinderpardon vallen en geestelijk bedienaren

De nieuwe Wet Inburgering is in werking getreden op 1 januari 2022. Het doel van deze wet is dat de inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk meedoen en werk vinden. De gemeente heeft een belangrijke rol bij de begeleiding van nieuwkomers die inburgeringsplichting zijn. De gemeente maakt een persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP). Er bestaat momenteel een termijn van drie jaar voor de inburgering.⁴⁹

DUO registreert hoeveel personen (zie de drie typen) aan de inburgeringsplicht voldaan hebben. Deze cijfers lopen nu tot en met 2022. Na de wetwijziging start voor DUO iemand pas officieel met het voldoen aan de inburgeringsplicht als er een PIP is gemaakt door de gemeente. De cijfers van DUO voor 2022 over de inburgeringsplichtigen in Krimpenerwaard blijken opmerkelijk laag.⁵⁰ Uit onderzoek van het CBS blijkt dat de meeste statushouders die in 2022 inburgeringsplichtig waren onder de Wet inburgering 2021 nog geen inburgeringsplan hadden (en daarmee niet konden starten met inburgeren).⁵¹ Dit kan een uitleg zijn voor de lage cijfers van de gemeente Krimpenerwaard. Tegelijkertijd is het belangrijk om in gedachten te houden dat verschillende factoren een rol spelen in het halen van een inburgeringsplicht, waar deze cijfers verder geen duidelijkheid over geven.

⁴⁸ Gemeente Krimpenerwaard, Notitie Scenario's herijking minimabeleid 2024, 28 november 2023.

⁴⁹ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/inburgeren-in-nederland/nieuwe-wet-inburgering>

⁵⁰ <chrome-extension://efaidnbmnmmkpcjzglfcpqglefimdckaj/https://duo.nl/data/Krimpenerwaard.pdf>

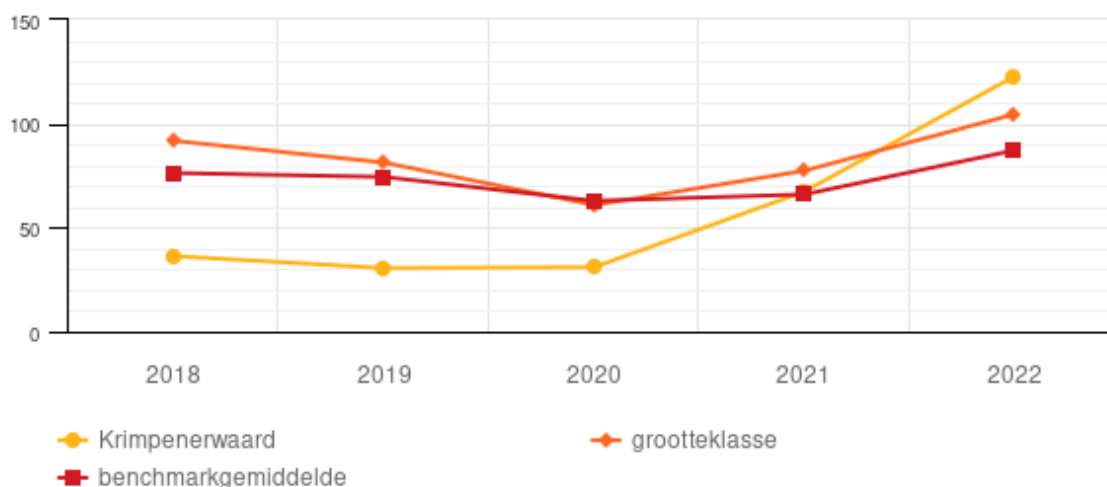
⁵¹ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/15/meeste-statushouders-konden-niet-starten-met-inburgering-in-2022>

In de gemeente Krimpenerwaard blijkt sprake te zijn geweest van personele onderbezetting, waardoor de inburgering is vertraagd. Dit was bekend bij de gemeente. In het eerste halfjaar van 2024 zijn er twee consultants gestart om te kunnen voldoen aan de nieuwe Wet inburgering.⁵² Tevens is de gemeente een samenwerking aangegeven met NLtraining in Gouda voor inburgeringslessen. VluchtelingenWerk is ook een belangrijke partner in het nieuwe stelsel.

6.2.5 Doel 5: Meer mensen maken gebruik van de minimaregelingen waar ze recht op hebben

De Benchmark Armoede en Schulden⁵³ van Divosa beschrijft het aantal aanvragen voor minimaregelingen per 1.000 inwoners, waarbij Krimpenerwaard is vergeleken met gemeenten van dezelfde grootteklasse (volgens de CBS-indeling) en het benchmarkgemiddelde. Het aantal aanvragen was stabiel tot 2020 en steeg daarna stevig (figuur 6.2). Door de energietoeslag werd in die periode contact gelegd met inwoners die eerder nog geen aanvragen deden voor hulp en die naast de Energietoeslag ook andere aanvragen deden.

Figuur 6.2. Aanvragen minimaregelingen per 1.000 inwoners.

Bij de benchmarkgemeenten is er ook een stijging in het aantal aanvragen vanaf 2020. Krimpenerwaard laat echter een grotere stijging zien. Krimpenerwaard ging van een onder- naar een bovengemiddeld aantal aanvragen, in vergelijking met alle andere gemeenten in Nederland en met gemeenten in dezelfde grootteklasse.

Uit de Divosa-benchmark blijkt dat in 2022 is in Krimpenerwaard 84,7% van de aanvragen is toegewezen, een fractie hoger dan de benchmarkgemeenten (84%) en gemeenten in dezelfde grootteklasse (83,1%). In 2021 ging het om 87,8%.

⁵² <https://krimpenerwaard.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Item/ed257922-e2d1-438f-852a-2ba775939102>

⁵³ Divosa, Benchmarkrapportage 2022, 2023

Ondanks het lagere toekenningspercentage in 2022 nam het aantal toegekende aanvragen ten opzichte van 2021 toe, gezien de grote stijging in aanvraag. De toegekende aanvragen voor een minimaregeling stegen van 3355 in 2021 tot 5946 in 2022.

Paragraaf 3.4 beschreef de verschillende regelingen die er zijn in de gemeente Krimpenerwaard. Tabel 6.3 toont aan hoeveel regelingen zijn verstrekt in 2021 en 2022 (bron: Divosa, alleen regelingen getoond met meer dan 20 verstrekkingen vanwege mogelijke fluctuaties).

Tabel 6.3. Aantal verstrekte minimaregelingen in Krimpenerwaard.

Minimaregeling	2021	2022	Vershil
Individuele inkomenstoelage	438	487	11%
Collectieve zorgverzekering	682	737	8%
Jeugdfonds Sport en Cultuur	n.b.	345	-
Stichting Leergeld	n.b.	306	-
Andere initiatieven en fondsen t.b.v. kinderpacticatie	n.b.	17	-
Maatschappelijke participatieregelingen voor volwassenen (18+)	540	770	43%
Medische dienstverlening/ vergoeding medische kosten ⁵⁴	21	22	5%
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	744	693	-7%

n.b. = niet beschikbaar in Divosa 2022

Tabel 6.3 laat zien dat de gemeente met de meeste regelingen meer inwoners heeft bereikt in 2022 dan in 2021. Met name de maatschappelijke participatieregelingen voor volwassen zijn gestegen. Alleen de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is gedaald.

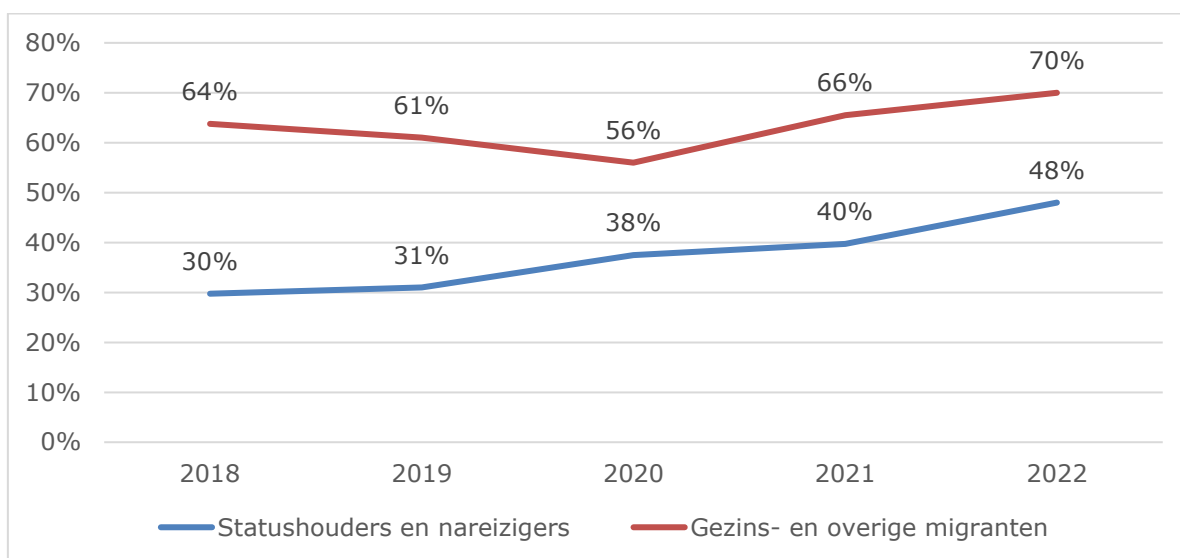
6.2.6 Subdoel 6: Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk

Om te komen tot een beoordeling van het subdoel 'Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk' is gekeken naar het aandeel werkende personen onder de geslaagde inburgeringsplichtigen.⁵⁵ Zie figuur 6.3.

⁵⁴ Uit de export t.b.v. Divosa benchmark. Het betreft kosten die verband houden met medische dienstverlening. Deze minimaregeling is onderdeel van Bijzondere Bijstand.

⁵⁵ Data via <https://www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2024/14/gemeentelijke-benchmark-statushouders-en-inburgeringsplichtigen-2018-2022>

Figuur 6.3. Aandeel werkende personen onder geslaagde inburgeringsplichtigen (gemiddeld per jaar in Krimpenerwaard).

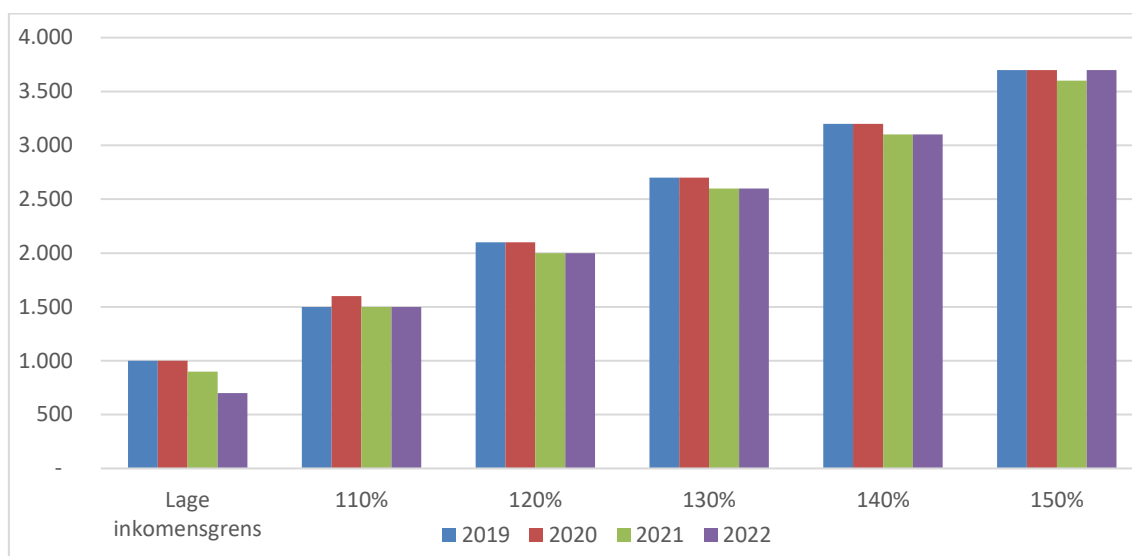
Zowel bij de groep statushouders en nareizigers als bij de groep gezins- en overige migranten is in 2022 een stijging te zien in het percentage personen dat werkte binnen de geslaagde inburgeringsplichtigen. Bij de toets van doel 4 (tabel 6.3) zagen we dat het aantal geslaagde inburgeringsplichtigen dat voldoet aan de inburgeringsplicht heel laag is en al jaren rondom de nul zit. Dit komt doordat velen van hen geen inburgeringsplan hadden en dus niet konden beginnen met inburgeren. Zolang nieuwe statushouders en nareizigers niet inburgeren, komen zij ook niet in bovenstaande grafiek terecht en dit vertekent de resultaten. We hebben geen inzicht in de onderliggende aantallen, maar als de groep geslaagden gelijk blijft ligt het voor de hand dat het aandeel dat (op termijn) werk vindt, ook stijgt. Er is dus geen definitief antwoord op de vraag of meer nieuwkomers binnen vier jaar werk vinden.

6.2.7 Subdoel 7: Minder huishoudens moeten rondkomen van een laag (minimum)inkomen

Van dit doel zijn in de jaarstukken geen uitwerkingen gedaan met bijbehorende indicatoren.

Figuur 6.4 toont dat het aantal inwoners dat moet rondkomen met een laag inkomen is afgenomen bij de huishoudens met een inkomen tot aan de lage-inkomensgrens. Bij de andere inkomensgrenzen is er geen daling te zien na 2021 (het jaar dat het IBK werd opgesteld). Bij de inkomensgrens tot 150% is het aantal huishoudens in 2022 weer licht gestegen tot aan het niveau van voor 2021.

Figuur 6.4 Aantal particuliere huishoudens die tenminste 1 jaar moeten rondkomen van een aandeel van het wettelijk sociaal minimum.⁵⁶

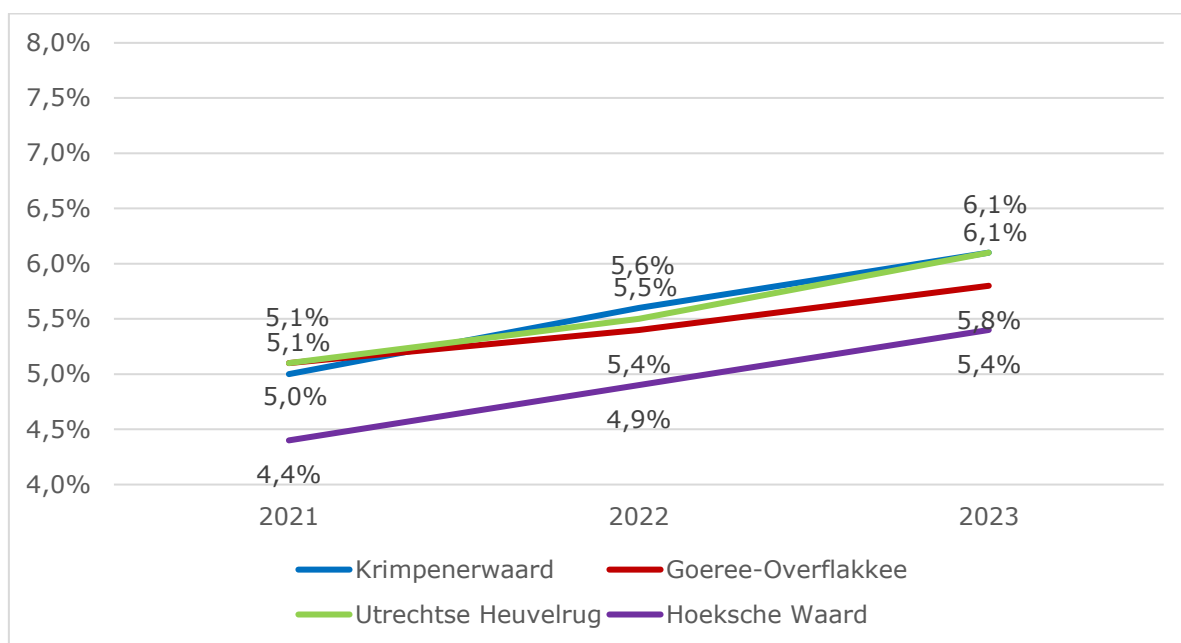
De cijfers voor huishoudens die vier jaar of langer van een deel van het sociaal minimum moeten rondkomen, laten hetzelfde beeld zien. In 2019 waren er afgerond 400 gezinnen die al vier jaar of langer van 100% van het sociaal wettelijk minimum moeten rondkomen, in 2022 waren dat er afgerond 200. Minder huishoudens moeten kortdurend en minder huishoudens langdurend rondkomen van 100% van het WSM, hetgeen aansluit bij het doel van de gemeente.

6.2.8 Subdoel 8: Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid

Volgens Divosa is bestaanszekerheid: "een bestaan met voldoende en voorspelbaar inkomen, een woning, toegang tot onderwijs en zorg en een buffer voor onverwachte uitgaven." De gemeente Krimpenerwaard probeert inwoners bestaanszekerheid te bieden door het voorkomen van schulden, het toeleiden naar duurzaam en lonend werk en het inzetten van minimaregelingen (aldus de Kadernota 2024). Het aandeel werkenden is reeds beschreven bij doel 2 en 6 en het bereik van de minimaregelingen bij doel 5. Voor het huidige doel wordt daarom gekeken naar schulden. Figuur 6.5 geeft het percentage huishoudens weer met geregistreerde problematische schulden.

⁵⁶ CBS, [website](#), bekeken op 22 april 2024.

Figuur 6.5. Aandeel huishoudens met geregistreerde problematische schulden in Krimpenerwaard en referentiegemeenten.⁵⁷

In Krimpenerwaard en in de referentiegemeenten steeg de afgelopen 2 jaar het aandeel huishoudens dat problematische schulden had. Ten opzichte van de referentiegemeenten is de stijging in Krimpenerwaard het sterkst.

6.2.9 Doeltreffendheid samengevat

Monitoring is (nog) onvolledig

De gemeente heeft tot dusver niet structureel gerapporteerd op de voortgang op de doelen. De monitoring via de kwaliteitsmonitor is laag in frequentie (tweejaarlijks, waarbij de eerste rapportage plaatsvond in 2022 en de tweede eind 2024 wordt verwacht).⁵⁸ De kwaliteitsmonitor laat geen navolgbare structuur zien van ambitie naar doel, SMART-doel, indicator en bijbehorende plannen en uitvoering. Deze structuur wordt wel gevolgd in de jaarlijkse P&C-stukken. Deze zijn echter incompleet (niet alle doelen worden besproken), de indicatoren zijn niet gekoppeld aan een specifiek doel en de gebruikte data bij de indicatoren is vaak afwezig.

Het is daardoor lastig om actueel op de hoogte te zijn van het doelbereik en de relatie tussen de doelen en de uitkomsten. Daarom is in dit onderzoek gezocht naar andere bronnen om de doeltreffendheid te meten. Er is een reeks bronnen gebruikt die tezamen een beeld laten zien van de voortgang op de doelen.

Oordeel doeltreffendheid op basis van beschikbare informatie

⁵⁷ Data verkregen via <https://dashboards.cbs.nl/v5/SchuldenproblematiekInBeeld/>

⁵⁸ Vanuit het ambtelijk wederhoor verklaart de organisatie dat er bewust is gekozen voor deze frequentie vanwege de niet-frequente beschikbaarheid van nieuwe cijfers.

Tabel 6.4 vat de bevindingen samen ten aanzien van alle doelen, met daarin een oordeel over de doeltreffendheid.

Tabel 6.4. Samenvatting bevindingen doeltreffendheid.

Doelstellingen ten aanzien van voorkomen en verminderen van armoede		
Doelen	Gebruikte indicator	Resultaat
1. Meer inwoners kunnen zich naar wens en vermogen ontplooiën	Individueel welzijn (burgerpeiling WSJG)	Gemengd. Ten opzichte van 2019 weinig veranderingen. Ten opzichte van 2016 is sociaaleconomische status gestegen, maar maatschappelijke inzet gedaald.
2. Meer inwoners hebben duurzaam betaald werk of participeren naar vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • Netto arbeidsparticipatie (CBS) • Individueel welzijn (burgerpeiling WSJG) 	Gemengd. <ul style="list-style-type: none"> • Netto arbeidsparticipatie steeg tussen 2021 en 2022 van 73% naar 74%. • Geen stijging >5% op 3 van de zes indicatoren van individueel welzijn.
3. Minder mensen ervaren financiële belemmeringen om mee te doen in de samenleving	% inwoners < 120% sociaal minimum (CBS)	Positief. Wel met een kanttekening: Armoedepercentage is gedaald, maar in benchmarkgemeenten meer.
4. Meer inwoners beheersen basisvaardigheden en hebben kennis van de Nederlandse samenleving	Aantal mensen voldaan aan inburgeringsplicht (DUO)	Negatief. Geen enkele persoon heeft in 2022 voldaan aan de inburgeringsplicht.
5. Meer mensen maken gebruik van de minimaregelingen waar ze recht op hebben	<ul style="list-style-type: none"> • Aantal aanvragen voor regelingen en toekenning (Divosa). • Aantal personen dat gebruikmaakte van regelingen (Divosa) 	Positief. De afgelopen jaren steeg het aantal inwoners dat gebruikte maakte van regelingen.
Subdoelen	Gebruikte indicator	Resultaat
6. Meer nieuwkomers gaan binnen 4 jaar aan het werk	Aandeel werkenden onder geslaagde inburgeringsplichtigen (CBS)	Onduidelijk. Het aandeel werkenden onder geslaagde inburgeraars stijgt, maar doordat er geen nieuwe inburgeraars bij komen, is dit beeld vertekend.
7. Minder huishoudens moeten rondkomen van een laag (minima)inkomen	Aandeel personen met een laag inkomen, gedurende 1 jaar en gedurende 4 jaar (CBS)	Gemengd. Het aantal huishoudens dat moet rondkomen van een inkomen tot aan de lage-inkomensgrens daalt. Bij de inkomensgrens tot 150% WSM is het aantal huishoudens in 2022 weer licht gestegen tot aan het niveau van voor 2021
8. Meer inwoners met een laag inkomen hebben bestaanszekerheid	Aandeel huishoudens met problematische schulden (CBS).	Negatief. Het aandeel huishoudens met problematische huishoudens is de afgelopen 2 jaar gestegen en sterker dan bij de referentiegemeenten.

De resultaten laten een gemengd beeld zien over de doeltreffendheid. De gemeente Krimpenerwaard laat een kleine daling zien van het aandeel mensen dat in armoede leeft en de daling is het sterkst voor de groep met het laagste inkomen. Er werden in 2022 ten opzichte van eerdere jaren meer regelingen aangevraagd. Opvallend is dat het aantal aanvragen per 1.000 inwoners in Krimpenerwaard van onder- naar bovengemiddeld ging tussen 2020 en 2022 in vergelijking met benchmarkgemeenten. Het effect werd al in 2021 ingezet en was sterker dan elders. Dit maakt het aannemelijk dat gemeentelijk beleid heeft bijgedragen aan dit sterke effect.

De arbeidsparticipatie steeg in de gemeente bovengemiddeld tot 2022. De gemeente heeft afgelopen tijd hernieuwd contact gezocht met inwoners die al langere tijd in de bijstand zitten. De inwoner wordt gestimuleerd om te participeren op een wijze die bij hem of haar past. Ook worden zij opnieuw gewezen op regelingen waarop zij recht hebben.

Het aandeel inwoners in de bijstand daalde echter niet. Het aandeel huishoudens met problematische schulden is daarnaast de afgelopen 2 jaar gestegen en sterker dan bij de referentiegemeenten.

Doordat er de afgelopen jaren geen inwoners zijn geslaagd voor de inburgeringscursus ligt het niet voor de hand dat inwoners meer basisvaardigheden beheersen en kennis hebben van de Nederlandse samenleving.

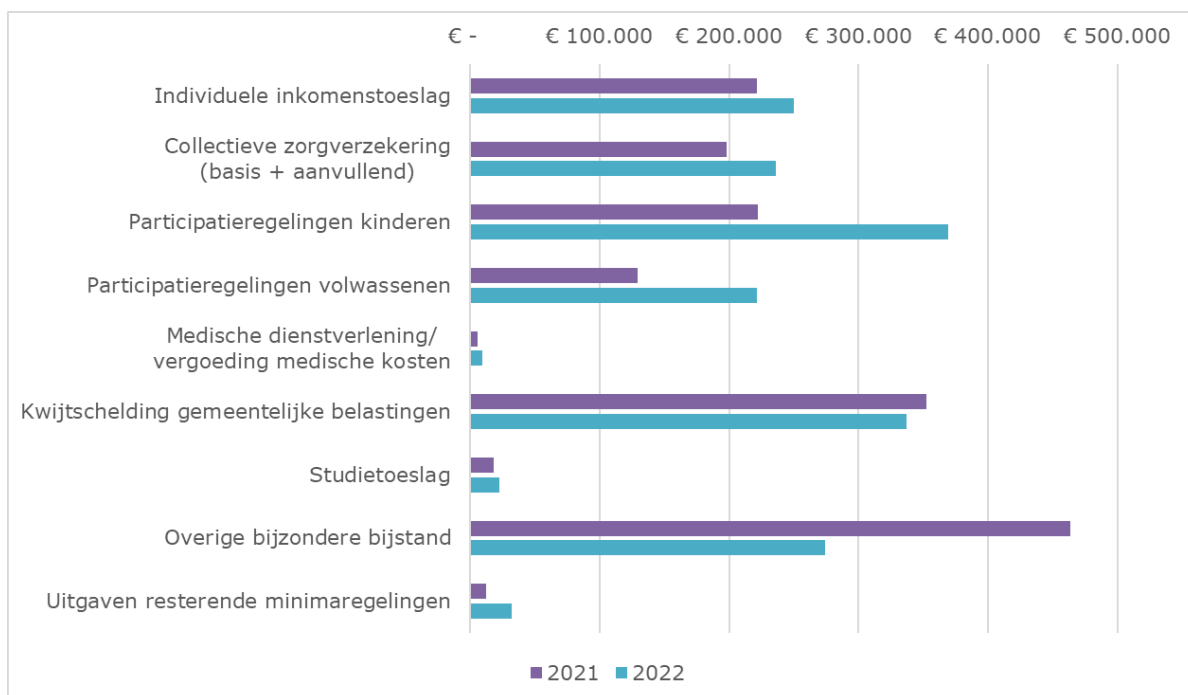
6.3 Doelmatigheid

In deze paragraaf komt aan bod wat de doelmatigheid (efficiëntie) van het armoedebeleid is: worden de doelen behaald met een zo beperkt mogelijke inzet aan middelen? Er wordt beschreven wat de besteding is per minimaregeling. Deze paragraaf sluit af met een vergelijking met andere gemeenten.

6.3.1 Uitgaven per minimaregeling

In figuur 6.6 zijn de minimaregelingen opgenomen waarover de gemeente de kosten op een rij heeft gezet in Divosa. Het gaat in sommige gevallen over afzonderlijke regelingen zoals de individuele inkomenstoelag, maar in andere gevallen zijn diverse regelingen bij elkaar opgeteld, zoals bij de participatieregelingen voor kinderen.

Figuur 6.6. Kosten minimaregelingen 2021 en 2022 (excl. energietoeslag).⁵⁹

In totaal is er in 2021 € 1.625.422 uitgegeven aan de bovenstaande minimaregelingen en in 2022 € 1.753.338.

Uitgaven voor overige bijzondere bijstand zijn gedaald tussen 2021 en 2022⁶⁰. Het is niet bekend waarom dit is.

De uitgaven voor participatieregelingen voor zowel kinderen als volwassenen zijn gestegen in deze periode. Dit wordt verklaard uit de stijging van het aantal aanvragen en de toekenning daarvan (zie eerdere figuur 6.2).

6.3.2 Uitgaven aan minimaregelingen in vergelijking met het bereik

Onderstaande tabel geeft aan wat het verschil is in de uitgaven aan minimaregelingen tussen 2021 en 2022 en wat het verschil is in bereik is in die periode (data overgenomen uit tabel 6.3).

⁵⁹ Gemeente Krimpenerwaard, export t.b.v. Divosa benchmark, 2 april 2024. Beschermingsbewind is buiten beschouwing gelaten.

⁶⁰ Dit zijn uitgaven die in de Bijstand Uitkeringsstatistiek (BUS) vallen onder de categorie 'Overige kostensoorten, zoals begrafeniskosten' (bron: Divosa).

Tabel 6.5. Minimaregelingen: Uitgaven en verstrekkingen in 2022 versus 2021.

Minimaregeling	Vershil in uitgaven	Vershil in aantal verstrekte regelingen
Individuele inkomenstoelage	13%	11%
Collectieve zorgverzekering	19%	8%
Participatieregelingen voor kinderen	66%	n.b.
Participatieregelingen voor volwassenen	71%	43%
Medische dienstverlening/vergoeding medische kosten	65%	5%
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-4%	-7%

n.b. = niet beschikbaar

De extra uitgaven aan minimaregelingen in 2022 houden in het algemeen gelijke tred met het bereik, in de zin dat hogere uitgaven geleid hebben tot meer bereik (en lagere uitgaven tot minder bereik).

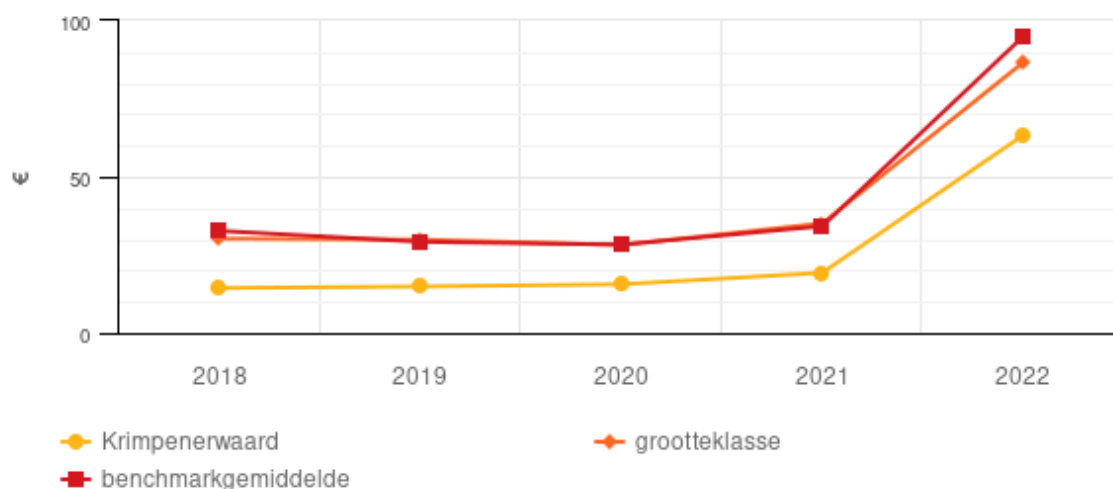
Bij de collectieve zorgverzekering, de participatieregelingen voor volwassenen en met name de medische dienstverlening zijn de uitgaven wel relatief groot ten opzichte van het extra bereik.

6.3.3 Uitgaven in vergelijking met andere gemeenten

Divosa heeft een vergelijking gemaakt tussen de uitgaven van Krimpenerwaard aan de armoederegelingen en een benchmarkgemiddelde (alle deelnemende gemeenten) en gemeenten van gelijke grootteklasse. Onderstaande figuren geven een beeld van de resultaten van deze vergelijking.

Figuur 6.7 laat de uitgaven per inwoner zien van de bijzondere bijstand per inwoner. Onder de bijzondere bijstand vallen in de Divosa-benchmark onder meer de collectieve zorgverzekering, de individuele inkomenstoelage en de studietoelage.

Figuur 6.7. Uitgaven bijzondere bijstand per inwoner.⁶¹

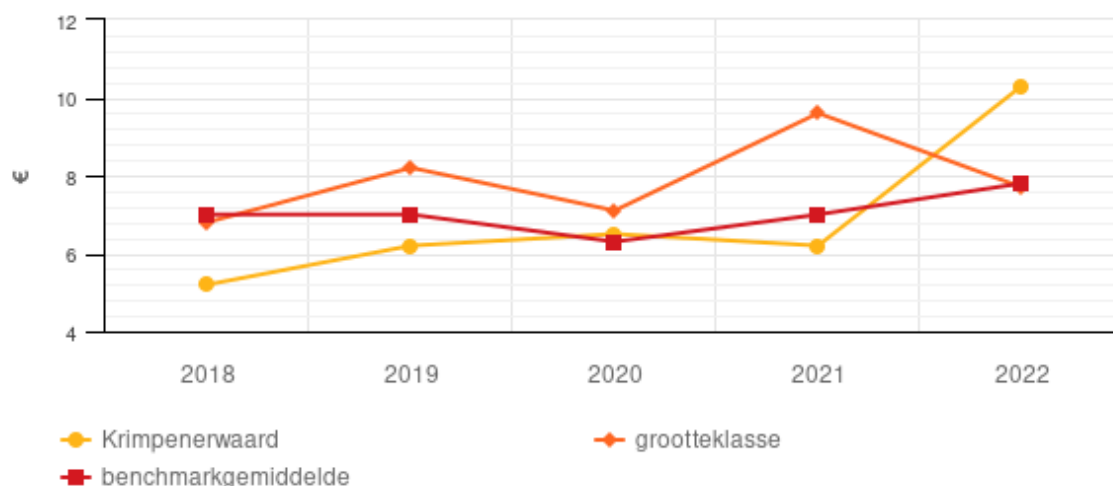

Uit de figuur blijkt dat de uitgaven in 2022 stegen na enige jaren stabiel te zijn geweest. De stijging is zowel in Krimpenerwaard als in andere gemeenten te zien. Dit heeft alles te maken met de energietoeslag, die onder de bijzondere bijstand valt.

Figuur 6.7 toont dat de gemiddelde uitgaven van bijzondere bijstand per inwoner in Krimpenerwaard lager zijn dan in andere gemeenten.

Figuur 6.8 laat de uitgaven zien voor regelingen voor maatschappelijke participatie. Hieronder vallen zowel de regelingen voor volwassenen als kinderen.

Figuur 6.8 Uitgaven maatschappelijke participatie per inwoner.⁶²

Hier valt op dat de uitgaven van Krimpenerwaard tot en met 2021 net onder of gelijk aan het benchmarkgemiddelde waren en lager dan gemeenten van dezelfde grootteklasse. In 2022 is dit beeld gedraaid, doordat de uitgaven per inwoner van Krimpenerwaard bijna verdubbelden. De toename in 2022 die te zien is in figuur 6.8 is

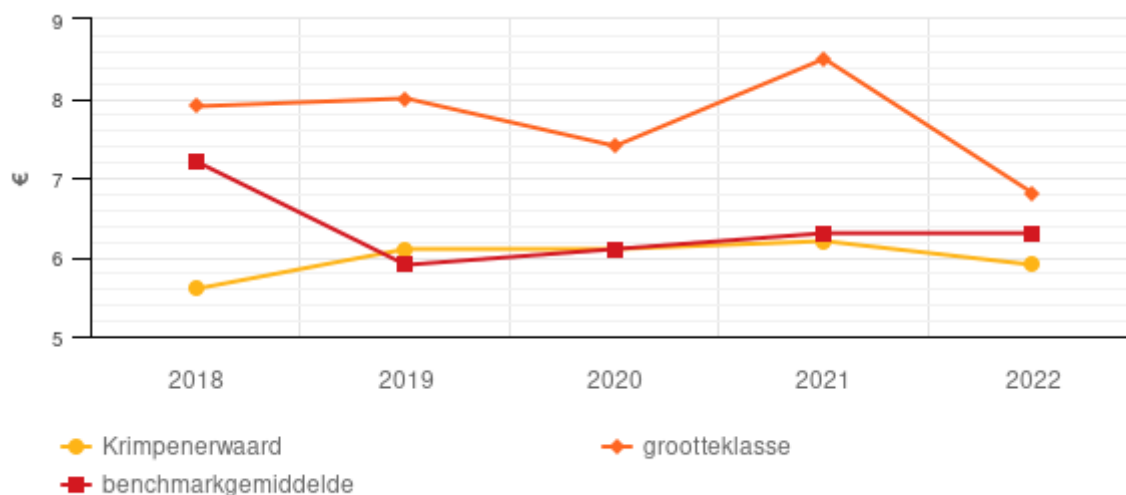
⁶¹ Divosa, Benchmarkrapportage 2022, 2023.

⁶² Divosa, Benchmarkrapportage 2022, 2023.

toe te schrijven aan een procentueel gezien vrijwel gelijke stijging van uitgaven aan de kindregelingen en de regelingen voor volwassenen (zie ook figuur 6.6).

Figuur 6.9 laat de uitgaven zien voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen.

Figuur 6.9 Uitgaven kwijtschelding gemeentelijke belastingen per inwoner.⁶³

De afgelopen jaren gaf Krimpenerwaard per inwoner evenveel uit aan de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen als het benchmarkgemiddelde. In Krimpenerwaard is er in 2022 een daling geweest in de uitgaven hiervoor, waardoor Krimpenerwaard net onder het benchmarkgemiddelde uitkomt.

De vraag is of de lagere uitgaven in Krimpenerwaard ook een lager bereik tot gevolg hebben dan in de benchmark-gemeenten. Tabel 6.6 geeft daarom aan wat het bereik is van een aantal regelingen in Krimpenerwaard in vergelijking met gemeenten in dezelfde grootteklasse (van overige regelingen is er ofwel geen data bekend of is deze niet goed vergelijkbaar).

Tabel 6.6. Bereik van verschillende regelingen in Krimpenerwaard versus gemeenten van dezelfde grootteklasse (2022).⁶⁴

Regeling	Krimpenerwaard	Gemeenten dezelfde grootteklasse
Energietoeslag	96,0%	95,7%
Collectieve zorgverzekering	28,0%	36,9%
Participatieregelingen voor volwassenen	29,0%	34,6%

Tabel 6.6 laat zien dat Krimpenerwaard met de energietoeslag ongeveer evenveel inwoners heeft bereikt als gemeenten van dezelfde grootteklasse. Met de collectieve zorgverzekering en de maatschappelijke participatieregelingen voor volwassenen bereikt Krimpenerwaard daarentegen minder inwoners dan de andere gemeenten. Dit terwijl de

⁶³ Divosa, Benchmarkrapportage 2022, 2023.

⁶⁴ Divosa, Benchmarkrapportage 2022, 2023.

uitgaven aan de participatieregelingen in 2022 hoger lagen dan in de benchmarkgemeenten (zo bleek uit figuur 6.8).

6.3.5 Doelmatigheid samengevat

Oordeel doelmatigheid: gemengd

De uitgaven op het gebied van inkomensregelingen (waar zowel minimaregelingen als bijstandsuitkeringen onder vallen) in Krimpenerwaard stijgen. Bij de meeste minimaregelingen zijn de kosten in 2022 hoger dan in 2021. De enige uitzonderingen zijn de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen en de 'overige bijzondere bijstand' die beiden gedaald zijn.

De uitgaven zijn doelmatig in de zin dat de extra uitgaven in 2022 in lijn zijn met meer verstrekte regelingen in 2022. Wel zijn bij de collectieve zorgverzekering, de participatieregelingen voor volwassenen en met name de medische dienstverlening de uitgaven wel relatief groot ten opzichte van het extra gerealiseerde bereik.

De uitgaven voor maatschappelijke participatie (voor volwassenen en kinderen) waren in 2022 hoger dan bij andere gemeenten van dezelfde grootte. Dit heeft zich echter niet vertaald in een hoger bereik (de participatieregeling voor volwassenen in Krimpenerwaard heeft een lager bereik dan de andere gemeenten).

6.4 Samenvattend

- De gemeente Krimpenerwaard heeft in de Planning en Control-cyclus een helder schema om doelen concreet en meetbaar te maken en te koppelen aan de uitvoering. Dit schema wordt echter voor slechts een klein deel van de doelen uit het IBK uitgewerkt en de jaarlijkse monitoring gebeurt niet structureel. Dit hindert de controleerbaarheid van beleid en uitvoering. De tweejaarlijkse Kwaliteitsmonitor heeft (in de enige versie, uit 2021) geen volledig schema in beeld, maar werkt wel alle doelen uit. Dit biedt een kans op structureel inzicht in doeltreffendheid.
- Het antwoord op de vraag of de doelen bereikt worden is gemengd. De informatie laat op drie van de acht doelen zowel positieve als negatieve indicatoren zien en dus zijn deze doelen 'gemengd'. Twee doelen worden niet bereikt en twee doelen worden wel bereikt. Bij een doel kan het oordeel niet gevormd worden.
- De doelmatigheid laat eveneens een gemengd beeld zien. Er zijn in 2022 extra uitgaven gedaan die gepaard gaan met een groter bereik in absolute zin onder de doelgroep. In een aantal gevallen waren die uitgaven wel relatief groot in vergelijking met de extra bereikte inwoners. Daarnaast waren de uitgaven voor participatieregelingen voor volwassenen in Krimpenerwaard groter dan in vergelijkbare gemeenten, terwijl het bereik ervan in Krimpenerwaard lager was.

7. Vooruitblik / toekomst

In dit hoofdstuk gaan we in op de volgende onderzoeksvragen:

12. *Zijn er volgens ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties verbeteringen mogelijk en zo ja, welke?*
13. *Hoe kunnen inwoners bereikt worden die geen gebruik maken van regelingen?*
14. *Zijn er andere gemeenten met succesvolle initiatieven waar Krimpenerwaard van zou kunnen leren?*

7.1 Wat kan er beter volgens ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties?

We hebben acht ervaringsdeskundigen geïnterviewd en acht maatschappelijke organisaties gesproken. Hun tips en adviezen zijn hieronder opgenomen. Hierbij zijn ook veel tips die, als ze opgevolgd worden, zouden bijdragen aan het bereiken van inwoners die op dit moment geen gebruik maken van de regelingen.

Informatie en de mogelijkheid tot aanvragen van de **OV-pas** voor volwassenen kwamen op 1 maart 2024 op de website, de datum van ingang van de regeling. Een ervaringsdeskundige gaf aan dat de OV-pas aankwam op 28 maart 2024, terwijl zij deze op 1 maart had aangevraagd. Door op de website ruim voor aanvang nieuwe regelingen bekend te maken, kunnen inwoners direct gebruikmaken van de regeling zodra deze ingaat.

In de aanvraag voor de OV-pas werden bewijsstukken voor het inkomen gevraagd aan inwoners die in de bijstand zitten, terwijl deze mensen automatisch binnen de inkomensgrens vallen. Dit vroeg een extra administratieve handeling van de doelgroep. De nieuwe OV-pas was bij een tweetal andere ervaringsdeskundigen niet bekend, terwijl zij deze wel willen gaan gebruiken. De gemeente zou een brief of e-mail naar bestaande cliënten kunnen sturen bij nieuwe regelingen.

Het taalgebruik in de aanvraagprocedure van de OV-pas (en andere formulieren) is erg ingewikkeld voor nieuwe Nederlanders. De gevoelsmatige complexiteit ligt zo hoog dat dit een aanzienlijke drempel vormt. Dit heeft niet alleen te maken met het taalniveau. Een tekst kan geschreven worden op het B1-taalniveau, hetgeen wil zeggen dat ook het grootste deel van de mensen met een lage taalvaardigheid het taalkundig gezien begrijpen. Eenvoudig taalgebruik is echter niet gelijk aan een begrijpelijke tekst. De achterliggende regeling kan, bijvoorbeeld, nog steeds (te) complex zijn. Ervaringsdeskundigen gaven aan dat zichzelf of buurtgenoten moeite hebben met de

formulieren vanwege de complexiteit. Ook maatschappelijke organisaties gaven dit signaal.

De **gemeentepagina in Het Kontakt** wordt door veel mensen niet gelezen wegens een nee-nee sticker, laaggeletterdheid en desinteresse in lokaal nieuws. Dit maakt aanvullende informatiekkanalen waardevol, zoals Facebook, Instagram, TikTok en andere sociale media. De social media-kanalen van de gemeente blijken niet bij alle ervaringsdeskundigen bekend. Het meer onder de aandacht brengen van **sociale media accounts** kan helpen met het bereiken van een grotere groep mensen. Bij bekende cliënten is het waardevol **per brief of e-mail** regelmatig informatie te verstrekken over mogelijke andere regelingen waarop men recht heeft.

Probeer in te zetten op **levensevenementen, zogenaamde life-events**. Wanneer een kind de leeftijd van 18 bereikt, heeft dit zeer grote consequenties voor de financiële bijdrage van zowel gemeente als rijksoverheid. Dat geldt ook voor mensen die pensioneren, gaan samenwonen, scheiden en dergelijke. Deze momenten hebben altijd kleine of grote financiële consequenties die financiële problemen en schuldenopbouw kunnen veroorzaken. De gemeente zou dit moment kunnen aangrijpen om mensen hierover te informeren zodat zij voorbereid zijn. Dit kan heel gericht door bij bestaande cliënten bekende informatie te gebruiken. Bij nieuwe cliënten kunnen campagnes gericht op specifieke life-events ingezet worden. Uit eerder onderzoek van de Rekenkamer naar Jeugdzorg bleek dat de gemeente de overgang van 18- naar 18 jaar inzet om informatie te delen over regelingen.

Overweeg een samenwerking met **Stichting Clothing4u**⁶⁵, waarmee mensen een nieuw pakket kleding kunnen krijgen. De kosten van een pakket kleding zijn €46.

Zorg voor een gemakkelijker **informatie-overzicht** m.b.t. gemeentelijke hulp (minimaregelingen), extern aan te vragen hulp (zoals de Kindpas) en bij subsidierelaties mogelijk ook het aanbod van maatschappelijke organisaties. De informatie op de website is voor een deel van de inwoners lastig vindbaar. De eerder in dit rapport besproken Bewaarkaart is niet bij iedereen uit de doelgroep bekend.

DigiD werkte goed voor kwijtscheldingsaanvragen, want na het invullen van DigiD werden gegevens automatisch gedeeld. De gemeente zou kunnen overwegen om **meer diensten te automatiseren**, wat het proces kan vereenvoudigen en versnellen. Zorg voor meer automatisering in de regelingen, zoals **automatische toekenning** van regelingen waarop men recht heeft en die in eerdere jaren ook zijn aangevraagd.

⁶⁵ <https://clothing4u.nu/>

Zorg voor een **signaal richting de cliënt** wanneer deze bewijsstukken heeft verzonden. Dan weten zij dat de informatie is aangekomen.

Zorg voor een **vergoeding bij dagbestedingswerk**. Dat voelt productiever en moedigt aan om dagbestedingswerk te verrichten en sluit meer aan bij de overgang naar werk.

Train medewerkers om concrete en **actieve hulp** te bieden tijdens telefoongesprekken. Nu is de kwaliteit van de hulp te vaak afhankelijk van de medewerker die je aan de lijn krijgt. De gemeente zou daarom moeten streven naar een meer **gestandaardiseerde dienstverlening** om de ervaring van inwoners consistent te maken, ongeacht met welke medewerker zij te maken krijgen. Ditzelfde geldt voor de hulp aangeboden op de locaties van WelZijn.

Overweeg het oprichten van **buurthuizen in iedere kern** met bijeenkomsten zoals een 'Mama café', waar moeders laagdrempelig met elkaar in contact kunnen komen.

Om de **toegankelijkheid** en het gemak voor inwoners te verbeteren, zou de gemeente de **inloophomenten** bij zowel het gemeentehuis als bij hulporganisaties beter kunnen organiseren.

Meer bekendheid geven aan het feit dat de gemeente **inwoners kan ondersteunen bij het vinden van werk**. De gemeente kan bemiddelen bij het leggen van contacten tussen werkzoekenden en bedrijven, of het faciliteren van een contactpersoon die daarin inwoners kan bijstaan. De taalbarrière speelt hierin een grote rol. Het is niet bij alle ervaringsdeskundigen bekend dat de gemeente dit aanbiedt.

Verminder bureaucratie: mensen moeten gelijk behandeld worden en er moet minder achterdocht vanuit de gemeente zijn. Steeds dezelfde documenten afleveren en herhaaldelijk indienen zijn hindernissen.

In hoofdstuk 3 is besproken dat **nareizigers** risico lopen op schulden vanuit het arriveren in de gemeente of in Nederland. Het probleem is dat nareizigers geen bijstand en andere overheids- en gemeentelijke regelingen krijgen zolang zij geen BSN hebben. De gemeente kan pas in de eigen systemen werken wanneer er een BSN is, en daarnaast bewijst een formulier van de IND dat de nareiziger inderdaad statushouder is (en geen fraudeur). Als de nareiziger of Vluchtelingenwerk kan aantonen dat hij inderdaad nareiziger is en dus statushouder wordt, is dit laatste probleem opgelost. Het ligt voor de hand dat de statushouder, waarbij de nareiziger zich aansluit, over documenten beschikt die dit bewijzen. Op dat moment zou de gemeente deze groep moeten kunnen helpen. Daarbij moet de raad goedkeuren dat de gemeente nieuwe inwoners helpt die nog geen BSN-nummer hebben en bijstand en andere regelingen uitkeren aan

bijvoorbeeld de (reeds in de systemen bekende) statushouder, via een tijdelijke en bijzondere uitkering of voorschot. Het is niet bekend of deze werkwijze bij andere gemeenten gehanteerd wordt.

7.2 Meer bereik creëren onder inwoners

Onderstaand zijn een aantal initiatieven opgenomen uit andere gemeenten die het bereik zouden kunnen vergroten onder inwoners die nog geen gebruik maken van regelingen.

Vogelnest – samenwerking met buurthuis (Dordrecht)

Gemeente Dordrecht heeft met buurthuis Het Vogelnest een subsidierelatie die breder is dan gebruikelijk. Het Vogelnest heeft ruime openingstijden en is centraal gelegen met als uitstraling die van een koffiezaak, waardoor er geen buurthuis-uitstraling is; dit normaliseert. De werknemers en vrijwilligers zijn aanspreekbaar én spreken omwonenden aan ten behoeve van cohesie, sociale ondersteuning en praktische ondersteuning. Het Vogelnest is de locatie voor velerlei sociale inloopactiviteiten en wijkgericht werk en voert voor de gemeente de 'formulierenbrigade' uit. De uitstraling, ruime openingstijden en bijzonder brede mogelijkheden om hulp te ontvangen maken dat het Vogelnest in de wijk veel positieve effecten bereikt.

Influencercampagne en livechat om jongeren met geldzorgen te bereiken (Rotterdam)

De gemeente Rotterdam probeert jongeren met geldzorgen te bereiken via een influencercampagne en een livechat. Op deze manier probeert ze geldzorgen onder jongeren bespreekbaar te maken en directe hulp te kunnen bieden. Deze methodiek werkt specifiek goed wanneer er grote interne drempels worden ervaren om armoede toe te geven en hulp te zoeken.

7.3 Succesvolle initiatieven elders

Efficiëntere processen

Automatisering vergoedingen (Arnhem)

Arnhem heeft recent een automatisering doorgevoerd waardoor onder andere de energietoeslag 2023 automatisch uitgekeerd wordt naar inwoners die hier recht op hebben. Hoewel de energietoeslag in gemeente Krimpenerwaard ook ambtshalve is toegekend, gaat Arnhem verder. De automatisering (ambtshalve toekenning) is ingesteld op inwoners die onder bepaalde inkomensgrenzen vallen, een norm die geoperationaliseerd wordt door te kijken naar bepaalde uitkeringen. Op deze manier waarborgt de gemeente Arnhem dat degenen die de automatische vergoeding ontvangen

daar ook recht op hebben. Uiteraard zijn er ook nog veel gevallen waarbij handmatige werkzaamheden vereist zijn.

Armoedenetwerk met structureel overlegorgaan (Dordrecht)⁶⁶

Gemeente Dordrecht heeft een zeswekelijks, structureel overlegorgaan tussen de gemeentelijke beleidsafdeling met de belangrijkste maatschappelijke organisaties in de gemeente. Hier zijn zowel gesubsidieerde als niet gesubsidieerde partners in vertegenwoordigd. Het doel is de uitwisseling van informatie van waar men mee bezig is en waar men tegenaan loopt. De bijeenkomsten bieden, door de regelmaat, ook gelegenheid om gezamenlijk naar thema's en beleids- en uitvoeringskwesties te kijken. De gemeente kan zo putten uit de ervaring die bij organisaties ligt en hen meenemen in uitdagingen.

Oog voor de gevolgen van armoede

Mobility Mentoring – Focus op de mentale gezondheid (De Fryske Marren)

Armoede heeft vaak een grote weerslag op de mentale gezondheid. In gemeente de Fryske Marren worden vrijwilligers en professionals getraind op het toepassen van Positieve Gezondheid en Mobility Mentoring; een methode waarbij niet alleen naar financiële zelfredzaamheid wordt gestreefd, maar ook naar de gevolgen van (chronische) stress op gedrag wordt gekeken.

Schuldenrust (Amsterdam)

(Beginnende) schulden veroorzaken stress en ontnemen inwoners hun rust. Om dit effect te verkleinen heeft Amsterdam het initiatief Schuldenrust. Wanneer een Amsterdammer zich meldt voor schuldhulpverlening, worden boetes en incasso's (tijdelijk) opgeschort. Daarnaast kunnen vanuit de kredietbank Amsterdam beginnende schulden (minder dan €5.000) in één keer afbetaald worden, waarna het bedrag als renteloze lening wordt beschouwd, met een looptijd van 36 maanden. Bij bovenstaande moet wel worden vermeld dat de hoeveelheid inwoners die van de schuldenrust gebruikmaakte in 2023 in grote mate afnam, voornamelijk vanwege de halvering van de saneringstermijn die op 1 juli 2023 is doorgevoerd.

Pilot: schuld opkopen van armste inwoners (Arnhem)

Recent heeft Arnhem het experiment 'Immerloo Schuldenvrij' uitgevoerd, waarin de schulden van 40 tot 60 huishoudens in één keer zijn opgekocht. De voornaamste beweegreden achter deze actie was om de schuldenpiraal te doorbreken en daarmee hopelijk een einde te maken aan generatiearmoede van de gezinnen. Naast de kwijtschelding van de schulden worden de gezinnen twee jaar begeleid.

⁶⁶ Krimpenerwaard voert wel overleg met diverse maatschappelijke organisaties, maar beperkter in aard en omvang.

Specifieke regelingen

Tegoed energiebesparende maatregelen (Amsterdam)

De gemeente Amsterdam heeft in 2021/2022 cadeaubonnen voor energiebesparende producten uitgekeerd aan Stadspashouders. De cadeaubonnen waren €70,00 waard en konden gebruikt worden bij bouwmarkten, te vinden op de website van de gemeente. Amsterdam schrijft dat de actie een succes was en herhaalt deze in 2024.

Computerbank – Voedselbank, maar dan voor computers (Eemsdelta)

In Eemsdelta bestaat de computerbank. Hiermee kunnen inwoners contact opnemen wanneer zij een computer of laptop nodig hebben (bijvoorbeeld voor een studie). Tevens kunnen oude computers en laptops gedoneerd worden aan de organisatie. De gemeente Amsterdam heeft eenzelfde initiatief: de Cyberbank.

7.4 Samenvattend

- Ervaringsdeskundigen en maatschappelijke partners van de gemeente hebben een aantal tips gegeven. De tips hebben met name betrekking op het verbeteren van de communicatie richting de doelgroepen en efficiënter en/of klantvriendelijker uitvoeren van sommige interne processen.
- Om inwoners te bereiken die nog geen gebruik maken van regelingen zou de gemeente kunnen overwegen een laagdrempelig buurthuis in te richten of een influencer-campagne te starten.
- Andere gemeenten zijn diverse succesvolle initiatieven gestart om armoede te voorkomen of te verminderen. Deze hebben betrekking op het efficiënter inrichten van processen, oog hebben voor de brede gevolgen van armoede en het aanbieden van specifieke regelingen.

8. Beantwoording van de onderzoeksvragen

Dit hoofdstuk beantwoordt de onderzoeksvragen door de bevindingen uit voorgaande hoofdstukken te koppelen aan het opgestelde normenkader.

Deelvragen	Normen	Beantwoording
Hoofdstuk 3. Beleid, genomen maatregelen en uitvoering		
1. Welke definities en uitgangspunten zijn er binnen de gemeente?	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente hanteert een duidelijke definitie van armoede 	<ul style="list-style-type: none"> Nee, de gemeente hanteert geen definitie van armoede. Voor het Sociale Domein in totaliteit wordt het concept 'positieve gezondheid' gebruikt, waarbij integraal gekeken wordt en de beleidsknop Sociaal Economische Status het meest aansluit bij het armoedebeleid.
2. Wat is het beleid van de gemeente om armoede te voorkomen en verminderen?	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente heeft een actueel beleidskader voor armoedebeleid 	<ul style="list-style-type: none"> Ja, de gemeente heeft een actueel beleidskader voor het Sociaal Domein in zijn geheel. Dit loopt tot 2025.
3. Welke doelen zijn er gesteld ten aanzien van het voorkomen en verminderen van armoede?	<ul style="list-style-type: none"> De gemeente heeft concreet en meetbaar geformuleerde beleidsdoelen 	<ul style="list-style-type: none"> Deels, er zijn meerdere doelen en subdoelen geformuleerd. De beschreven doelen verschillen per document. Een paar van de doelen zijn SMART en meetbaar geformuleerd.
4. Wat zijn de uit beleid voortvloeiende regelingen van de gemeente om armoede te voorkomen en te verminderen?	<ul style="list-style-type: none"> De regelingen van de gemeente Krimpenerwaard om armoede te voorkomen en verminderen sluiten aan bij het beleid 	<ul style="list-style-type: none"> Ja, de regelingen sluiten aan bij het beleid. De gemeente heeft een uitgebreide lijst met regelingen.
5. Wat is de doorloopsnelheid van procedures?	<ul style="list-style-type: none"> Procedures voldoen aan de normen voor de doorloopsnelheid en deze doorloopsnelheid draagt bij aan het bereiken van beleidsdoelen 	<ul style="list-style-type: none"> Ja, 97% van de wettelijke termijnen wordt gehaald.
6. Welke drempels ervaren inwoners bij het doen van aanvragen?	(beschrijvend, geen normen voor geformuleerd)	Inwoners ervaren diverse interne drempels (vanuit henzelf) en externe drempels (bij de gemeente). Voorbeelden van interne drempels zijn schaamte en angst om te moeten terugbetalen. Externe drempels zijn bijvoorbeeld het benodigde papierwerk bij een aanvraag en onbekendheid met het aanbod van de gemeente.
7. In hoeverre is er flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen?	<ul style="list-style-type: none"> Er is flankerend beleid om drempels bij aanvragen te verlagen 	<ul style="list-style-type: none"> Deels, er is voor een aantal drempels flankerend beleid om deze te verlagen. Tegelijk heeft de gemeente onvoldoende oog voor een aantal drempels om hulp te zoeken, die zorgt dat een kwetsbare groep inwoners onvoldoende bereikt wordt. Het gaat dan om inwoners met angst en spanning rond het aanvragen van hulp.

Deelvragen	Normen	Beantwoording
8. Hoe worden verschillende groepen inwoners in armoede benaderd (bijvoorbeeld dak- en thuislozen, kinderen, mensen met een wisselend inkomen, langdurige minima, andere groepen die zich nu melden)?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De verschillende doelgroepen worden benaderd op een wijze die aansluit bij drempels die zij ervaren 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deels, voor een aantal groepen is speciaal beleid of is in de uitvoering speciale aandacht. Er is in de beleidsregels aandacht voor dak- en thuislozen. Uitgebreide kindregelingen. Langdurige minima worden actief benaderd. Extra jaar ondersteuning voor statushouders.
Hoofdstuk 4. Samenwerking		
9. In hoeverre werkt de gemeente op het gebied van armoede samen met andere instanties?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De taken en verantwoordelijkheden van de gemeente en externe samenwerkingspartners zijn onderling afgestemd ▪ Externe samenwerkingspartners zijn tevreden over de samenwerking 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ja, de gemeente heeft een aantal taken toebedeeld aan maatschappelijke organisaties en subsidiepartners en dit functioneert zoals bedoeld. De gemeente voert daarnaast de eigen taken en verantwoordelijkheden uit. De samenwerking is echter nog niet compleet, in de zin dat nog niet alle maatschappelijke organisaties inzicht hebben in elkaars aanbod en naar elkaar doorverwijzen. ▪ Ja, de gesproken organisaties zijn over het algemeen tevreden over de samenwerking.
Hoofdstuk 5. Lokaal toegespitst beleid		
10. Sluit het beleid aan bij het eigene van Krimpenerwaard?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Het beleid sluit aan bij het eigene van Krimpenerwaard doordat er in de beleidsvisie oog is voor de lokale bijzonderheden van Krimpenerwaard en de kernen 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ja, er is in het beleid oog voor de fysieke reisafstanden, sociale samenhang en de gemeente heeft contact met kerken. Er zijn uitgebreide regelingen voor kinderen en met de brugfunctionaris probeert de gemeente meer kinderen te bereiken. Tot slot onderneemt de gemeente diverse initiatieven om de positie van inwoners op de arbeidsmarkt te versterken waarmee het aantal uitkeringen verkleind zou kunnen worden.
Hoofdstuk 6. Doeltreffendheid en doelmatigheid/ effecten in de praktijk		
11. In welke mate zijn het huidige beleid en de huidige maatregelen doeltreffend en doelmatig?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ De uitvoering van het armoedebeleid is doeltreffend in de zin dat de gemeente de beleidsdoelen heeft behaald ▪ De gemeente heeft inzichtelijk welke uitgaven zijn gedaan in het kader van het armoedebeleid ▪ De uitgaven voor het armoedebeleid staan in verhouding tot de doeltreffendheid 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Deels. De beleidsdoelen worden niet structureel gemonitord. Uit zelf toegepaste indicatoren ontstaat een gemengd beeld: op sommige doelen is de gemeente op de goede weg, bij anderen (nog) niet. ▪ Ja, de gemeente heeft inzicht in de uitgaven op het gebied van armoedebeleid. ▪ Deels, extra uitgaven hebben geleid tot een hoger bereik van de doelgroep in absolute zin. Niet alle extra uitgaven staan in verhouding tot het extra gerealiseerde bereik.

Deelvragen	Normen	Beantwoording
Hoofdstuk 7. Vooruitblik/ toekomst		
<p>12. Zijn er volgens ervaringsdeskundigen en maatschappelijke organisaties verbeteringen mogelijk en zo ja, welke?</p> <p>13. Hoe kunnen inwoners bereikt worden die geen gebruik maken van regelingen?</p> <p>14. Zijn er andere gemeenten met succesvolle initiatieven waar Krimpenerwaard van zou kunnen leren?</p>	<p>(beschrijvend, geen normen voor geformuleerd)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uit tips van ervaringsdeskundigen blijkt onder meer dat de communicatie richting de doelgroepen verbeterd kan worden en dat sommige interne processen efficiënter en/of klantvriendelijker zouden kunnen. ▪ Twee anderen gemeenten hebben goede ervaringen met het verhogen van het bereik door het inzetten van laagdrempelige inloophmomenten in buurthuizen en influencer-campagnes onder jongeren. ▪ Paragraaf 7.3 beschrijft een aantal initiatieven vanuit andere gemeenten over 1) efficiëntere processen, 2) oog voor de gevolgen van armoede en 3) specifieke regelingen.

Bijlage 1. Ervaringsdeskundigen

Ervaringsdeskundige 1

- *Man*
- *Zit al geruime tijd in de bijstand*

De ervaringsdeskundige is geboren en getogen in Gouda en is enkele jaren geleden naar Krimpenerwaard verhuisd. Hij is lange tijd geleden volledig arbeidsongeschikt verklaard en is op zoek naar dagbesteding. Kwintes helpt hem met zijn regelingen en voorzieningen. Contacten in de buurt heeft hij weinig, maar dat vindt hij niet erg. De hoge complexiteit van regelingen en voorzieningen wordt als grote drempel ervaren. De ervaringsdeskundige zegt weinig hulp te krijgen van de gemeente wat betreft het uitzoeken waar hij recht op heeft en het aanvragen van regelingen en voorzieningen. Hij moet vaak dezelfde documenten aanleveren en ervaart achterdocht vanuit de gemeente. Daarnaast geeft hij aan weinig vertrouwen te hebben in de gemeente omdat er veel zaken achter gesloten deuren gedaan worden, terwijl er tegelijkertijd wel veel informatie vanuit zijn kant wordt gevraagd. Tot slot heeft de ervaringsdeskundige het gevoel dat de deur van de gemeente niet open staat voor mensen met mentale problemen.

Ervaringsdeskundige 2

- *Vrouw*
- *Al langere tijd in de bijstand*

De ervaringsdeskundige komt oorspronkelijk uit een Afrikaans land en woont inmiddels al meer dan tien jaar in Krimpenerwaard. Haar gesproken Nederlands is redelijk, maar ze heeft wel veel moeite met geschreven Nederlands. Ze vindt het dorp waar ze woont een beetje saai, maar geeft wel aan genoeg mensen te kennen. Ze sluit aan bij een koffiegroepje, komt regelmatig bij de bibliotheek en heeft sociale contacten en steun vanuit de kerk. Ze is ongehuwd, heeft geen kinderen, en is momenteel op zoek naar een nieuwe woning. Ze overweegt te verhuizen naar een andere gemeente om beter bereikbaar te zijn voor haar familie.

De meeste hulporganisaties zijn haar onbekend. Een grote drempel die zij ervaart is het niveau Nederlands wat benodigd is om gemeentelijke zaken te regelen. Ze krijgt vanuit verschillende hoeken (bibliotheek, kerk) hulp om alsnog documenten in te vullen en te verwerken en zou dit niet zelfstandig kunnen. Schaamte is een andere drempel, al merkt zij op dat Krimpenerwaard een sociale gemeente is, waarin isolatie verminderd wordt. Tot slot geeft ze aan in het verleden hulp te hebben gekregen in het zoeken naar een baan, wat haar veel hielp in het leren van Nederlands. Toch zou ze graag meer hulp willen krijgen om opnieuw werk te vinden.

Ervaringsdeskundige 3

- *Man*
- *Samenwonend met vader*
- *Zit sinds enkele jaren in de bijstand*

De ervaringsdeskundige woont al zijn hele leven in Krimpenerwaard. Enkele jaren geleden is hij in de schulden terechtgekomen, waarbij hij een bewindvoerder heeft gekregen. Inmiddels is hij schuldenvrij. De ervaringsdeskundige volgt een reïntegratietraject, gaat naar dagbesteding en is aan het solliciteren naar betaald werk.

De ervaringsdeskundige is zeer te spreken over de hulp die hij heeft gehad. Hij heeft deze hulp altijd zelf kunnen vinden of is door personen of organisaties doorverwezen. Drempels ervaart hij weinig tot niet. Het enige punt van kritiek is dat het soms voelt alsof hij klein gehouden wordt; sinds de ervaringsdeskundige schuldenvrij is hoopte hij dat de bewindvoerder hij meer financiële vrijheid zou krijgen, maar dit is vooralsnog nog niet gebeurd. Daarnaast merkt hij dat het vermelden van bewindvoering bij sollicitatiegesprekken zijn kansen zeer verkleint.

Ervaringsdeskundige 4

- *Vrouw*
- *Ongehuwd, samenwonend met drie kinderen*
- *Sinds langere tijd in schuldsanering en bijstand*

De ervaringsdeskundige heeft lange tijd in een andere gemeente gewoond. Zij woont met drie kinderen in huis. Ze heeft jarenlang financiële problemen gehad en heeft in de schulden gezeten. Haar verhuizing naar Krimpenerwaard verliep moeizaam; ze moest alle documenten opnieuw indienen en moest veel gesprekken opnieuw voeren, wat tot veel stress leidde. Inmiddels is ze goed geland in de gemeente en heeft ze haar weg gevonden binnen de gemeente.

Over het algemeen is de ervaringsdeskundige zeer te spreken over gemeente Krimpenerwaard. Wel merkt ze dat de (kwaliteit van de) hulpverlening in grote mate afhankelijk is van de medewerker die de casus behandelt. Dit zorgt voor grote variatie in de kwaliteit van hulp en voor veel onzekerheid in het proces. Tot slot geeft ze de ervaringsdeskundige aan dat in sommige gevallen de Voedselbank behulpzamer is geweest dan de gemeente met het verwijzen naar hulpinstanties; de vrijwilligers van de Voedselbank hebben haar doorverwezen naar instanties waar ze anders geen weet van had gehad. Ze was ook niet op de hoogte van de mogelijkheid tot gratis OV.

Ervaringsdeskundige 5

- *Vrouw*
- *Samenwonend met twee kinderen*
- *Werkt parttime*

De ervaringsdeskundige werkt parttime. Ze is bekend met de meeste regelingen doordat zij daar door familie en vrienden op is geattendeerd. De gemeente heeft geen proactieve rol ingenomen met betrekking tot informatievoorziening voor de regelingen en voorzieningen. De hulp van de Voedselbank weigert ze; ze is van mening dat anderen deze hulp harder nodig hebben dan zij. Ze merkt dat statushouders en vluchtelingen in haar omgeving niet goed op de hoogte zijn van de regelingen en dat zij een stuk meer ondersteuning nodig hebben dan ze op dit moment krijgen.

Een grote drempel tot hulpverlening bij armoede is de toegankelijkheid van de gemeente. De ervaringsdeskundige komt vaak de verkeerde mensen aan de telefoon tegen, of medewerkers zijn niet in de juiste stemming, waardoor zij soms herhaaldelijk terug moet bellen om het juiste antwoord te krijgen. Tevens geeft ze aan dat bijvoorbeeld de invoering van de nieuwe OV-regeling voor gratis OV beter gepromoot kan worden; de huidige methodes, zoals gemeentelijke nieuwsbladen, bereiken niet genoeg mensen. Tot slot geeft de ervaringsdeskundige aan dat het aanvragen van regelingen voor haar relatief eenvoudig was, maar merkt ze ook op dat dit niet voor iedereen geldt, vooral niet voor mensen die de Nederlandse taal minder machtig zijn en moeite hebben met het verzamelen van de benodigde documenten.

Ervaringsdeskundige 6

- *Vrouw*
- *Gescheiden, twee kinderen*
- *Sinds geruime tijd in de bijstand*

De ervaringsdeskundige is arbeidsongeschikt en zeer actief binnen de gemeenschap; ze doet vrijwilligerswerk en is sociaal en maatschappelijk erg betrokken. Ze is goed op de hoogte van de gemeentelijke regelingen en voorzieningen en helpt ook anderen met haar kennis en kunde. Zelf budgetteert ze alles zorgvuldig, waardoor ze veel controle heeft over haar financiën. Ze is over het algemeen erg positief over de gemeente en over hoe alles geregeld is, maar ziet ook verbeterpunten.

Vanuit haar vrijwilligerswerk merkt ze dat aanvraagprocedures als erg ingewikkeld worden ervaren en dat er veel mensen 'stuklopen' op de vele opties en de complexiteit. Daarnaast stuurt de gemeente vaak door naar Welzijn. De mensen van Welzijn kunnen goed helpen, maar weer een nieuwe persoon en de ontmoetingsplek buiten de deur verhogen de drempel. Ook kunnen gesprekken met consultants spannend zijn, aangezien deze consequenties kunnen hebben. Consultants kunnen soms ook afwachtend of defensief reageren.

Bijlage 2. Geraadpleegde personen

Gemeente Krimpenerwaard

- Beleidsadviseur
- Hoofd afdeling beleid
- Hoofd afdeling uitvoering
- Consulenten
- Adviesraad Sociaal Domein
- Cliëntenraad
- Portefeuillehouder

Maatschappelijke organisaties (in twee groepsgesprekken)

- Humanitas thuisadministratie
- Stichting Urgente Noden
- Stichting Budgethulp
- Bibliotheek Krimpenerwaard
- Stichting Het Huis van Noord
- WelZijn
- Kwadraad
- VluchtelingenWerk

Andere betrokkenen

- Brugfunctionaris (Brede school Gouda)
- Vertegenwoordigers kerkgemeenschap

Ervaringsdeskundigen

- Acht ervaringsdeskundigen die te maken hebben (gehad) met armoede en/of schulden
- Gesprek tijdens koffie-inloop met aantal ervaringsdeskundigen